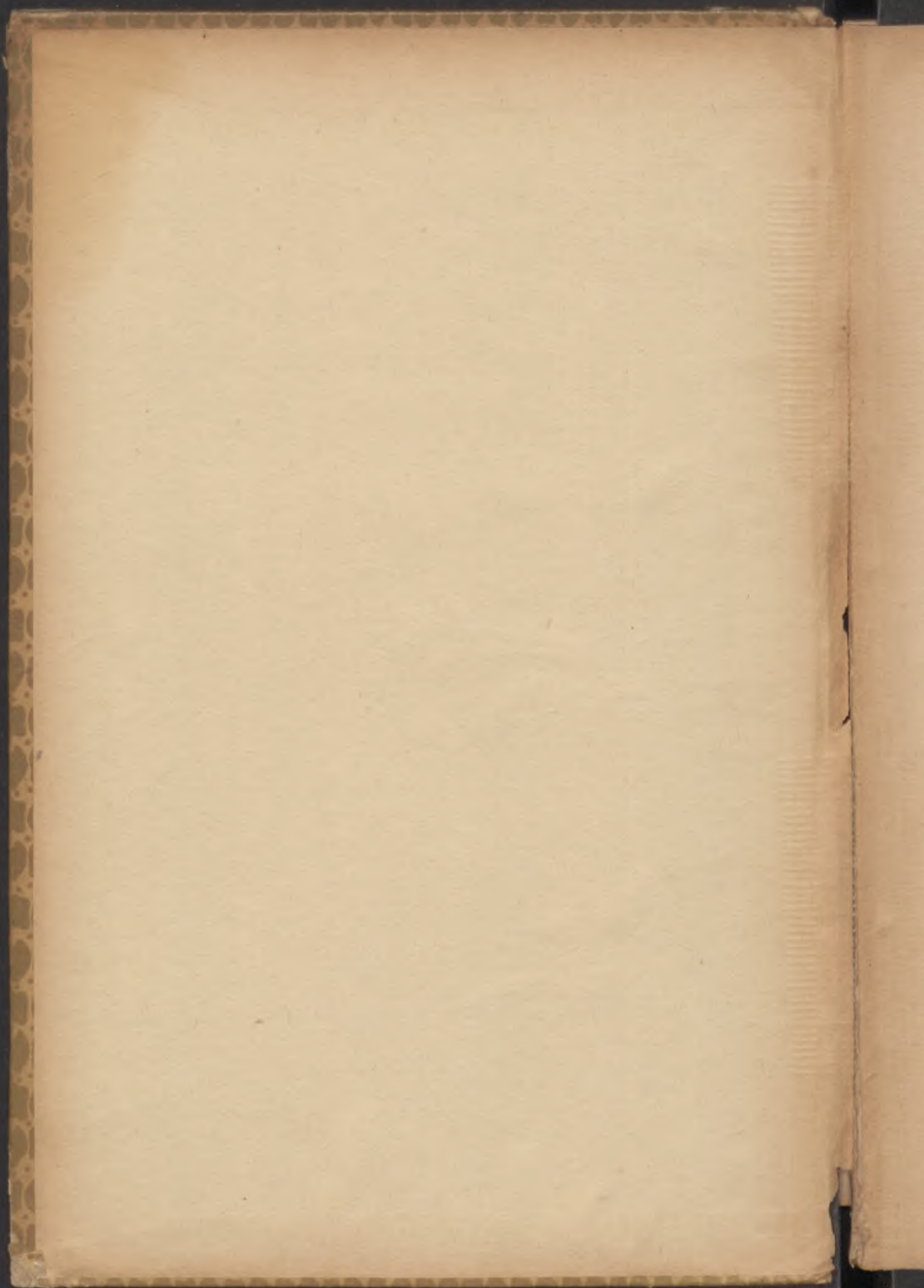

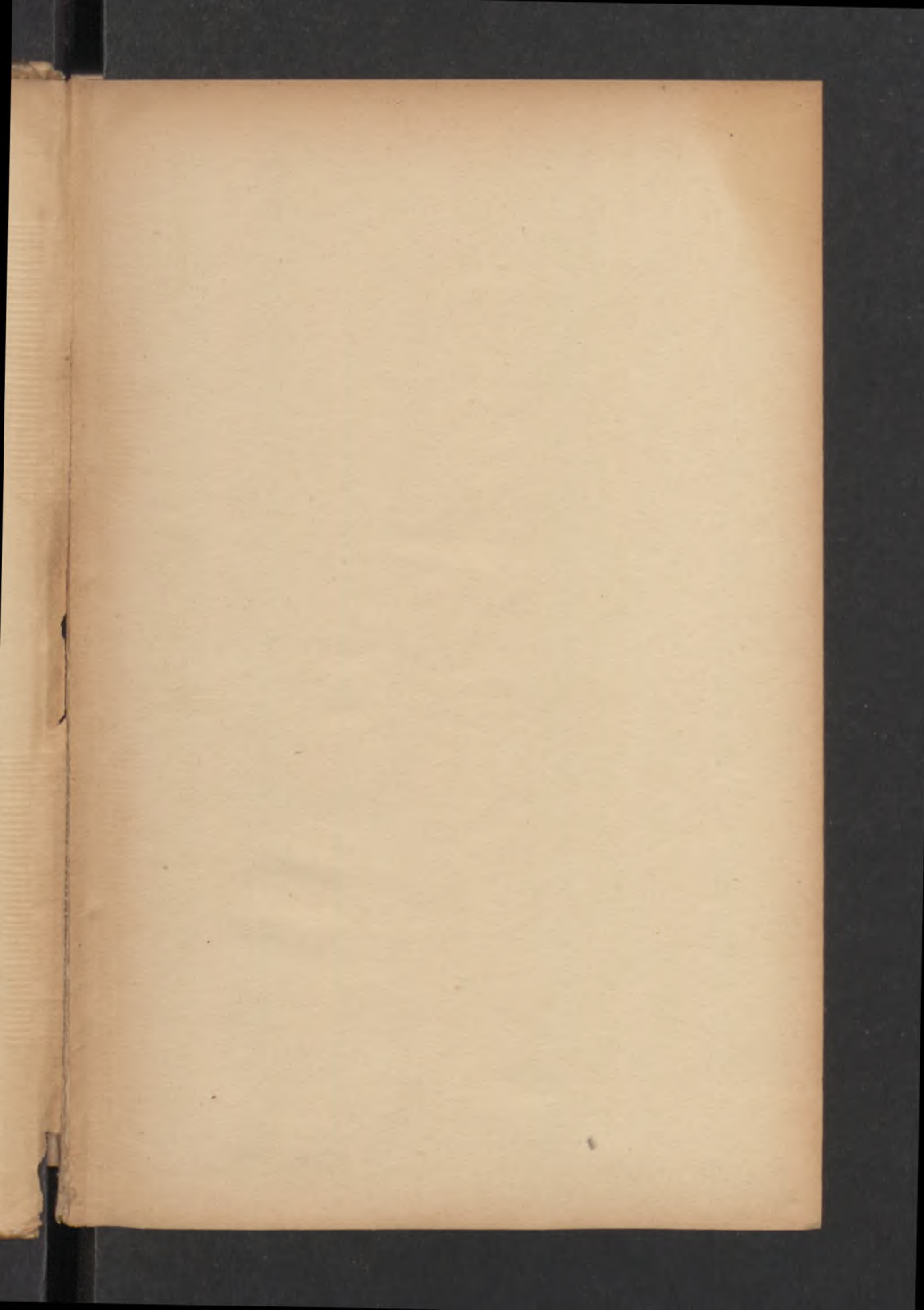
M
293.348

SYDNEY GARRICK

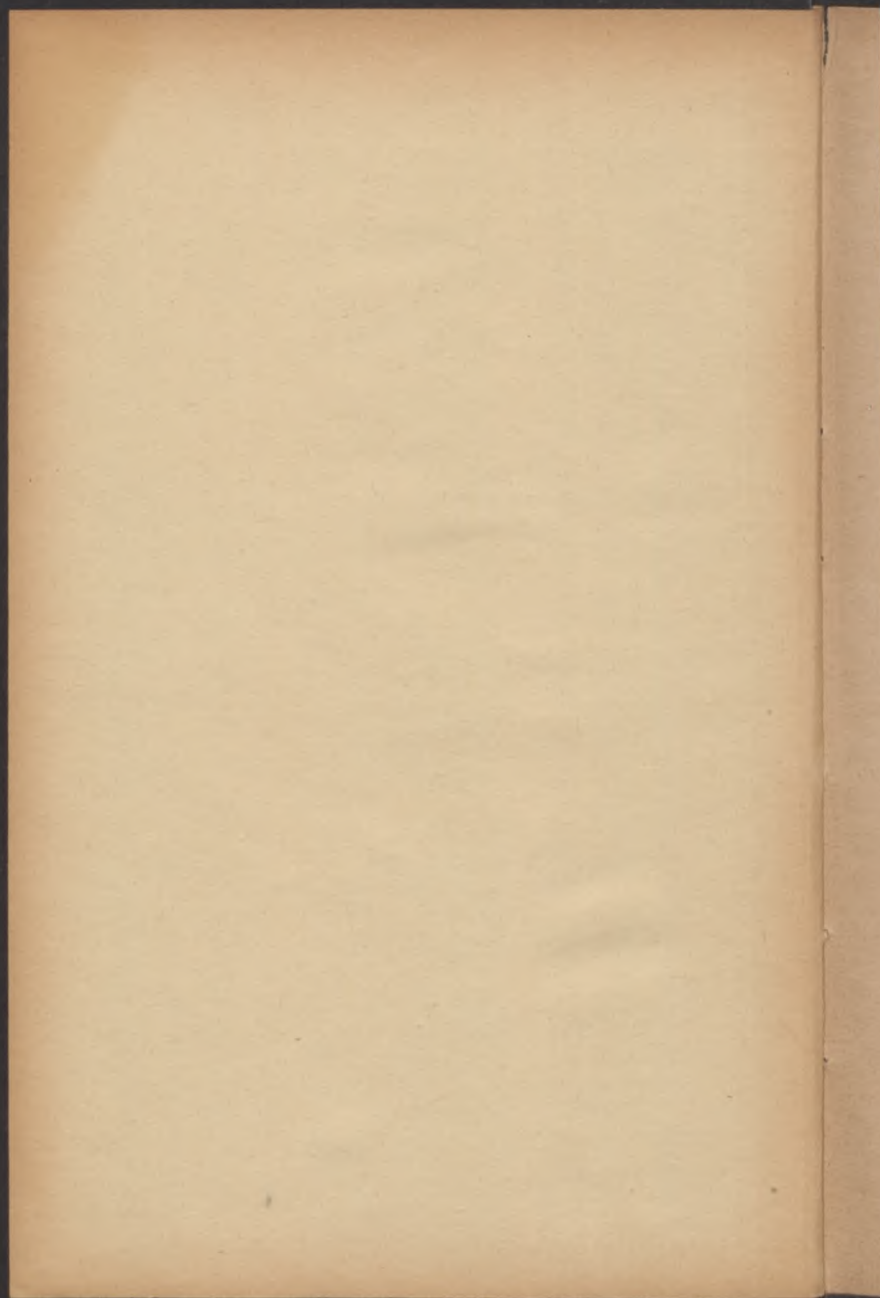
SZERELEM

VÁSÁRA

SYDNEY GARRICK

SZERELEM VÁSÁRA

AMERIKAI TÖRTÉNET 7 KÉP BEN

FORDÍTOTTA
VAJDA ERNŐ

Handwritten signature in purple ink, likely of the translator Vajda Ernő.

BUDAPEST
AZ ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI R.-T. KIADÁSA
1920

Minden jogot, különösen az előadás jogát és bármely
nyelvre való lefordítás jogát szerző magának tartja fenn.

Sydney Garrick.

Copyright 1920 by Dr. Alexander Marton Budapest

Ezen mű nyilvános előadási joga az összes államok-
ban kizárólag dr. Marton Sándor színpadi ügynökségétől.
(Budapest, IV., Bécsi-utca 1.) szerzendő meg.

M 293318

2018

DRAMATIS PERSONAE

JOHN MORLAND, BANKÁR	A BIRÓ
LAVINIA, A FELESÉGE	A NEVELŐNŐ
ELLISNÉ, LAVINIA ANYJA	A GYERMEK
VICOMTE GASTON DE CADILLAC	LAKÁJ
BRIDEAUX	INAS
VIOLET STANWOOD	SZOLGA
RUTH DAYCLIFFE	ELSŐ ÚR
KITTY	MÁSODIK ÚR
	FODRÁSZ

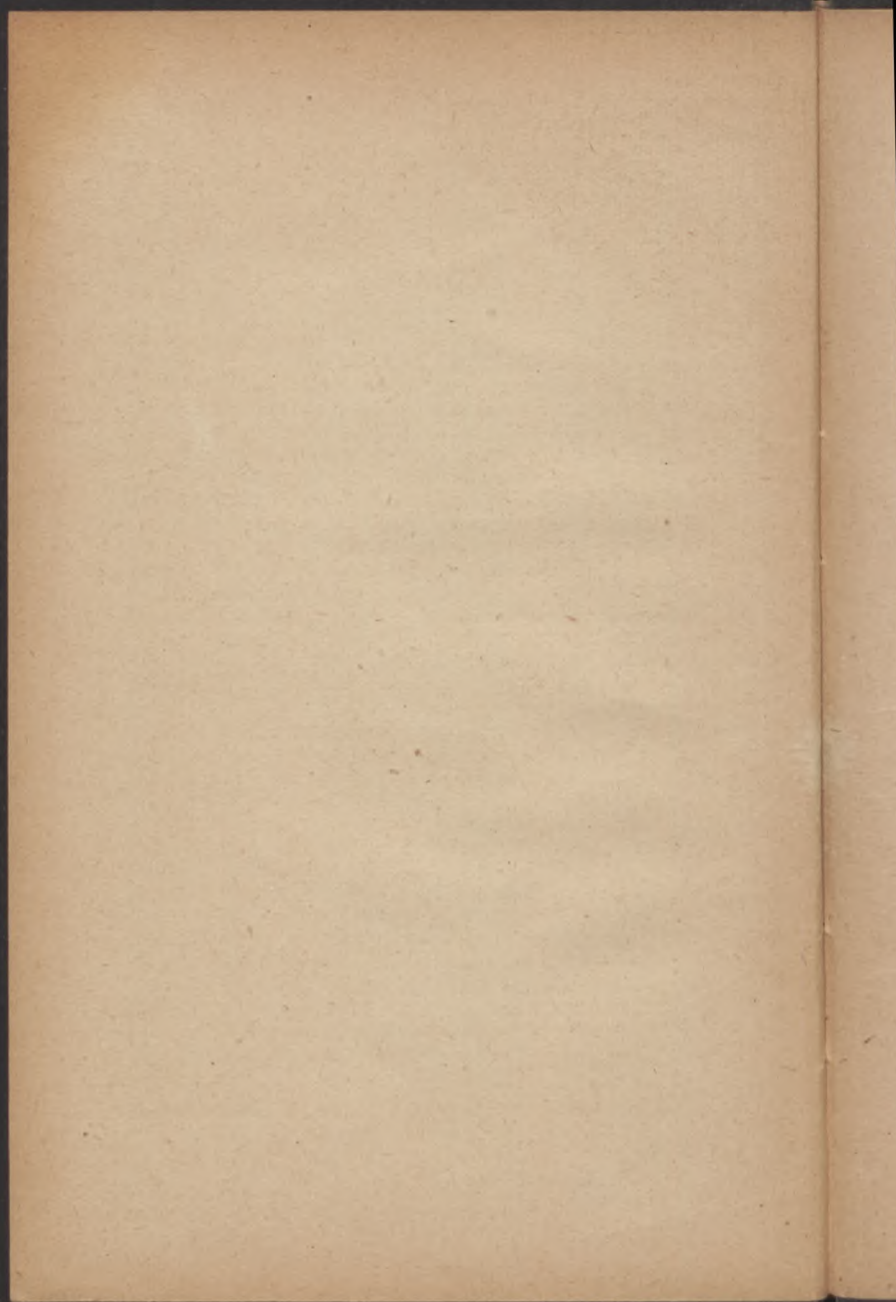
Hölgyek. Urak. Közönség.

Szín: Előjáték, utójáték, I–II. és V. felvonás: Newyork.

III. és IV. felvonás: Reddingdale fürdő.

Idő: Ma.

ELŐJÁTÉK.

A newyorki esküdtszék nagy tárgyalóterme, a szinpadra sűrítve. Csak egy keskeny ívszelet látszik. Jobbra, legelöl, magasan a bíróság helye, mögötte ajtó. Mellette rézsútosan sarokra az esküdtek padjai. Hátul középpütt nagy ajtó. Előtte, alacsony korláttal védetten, rézsútos lépeső letről, a vádlottak feljárója. Bal vágott sarokban az újságírók, rajzolók és fotografusok. Balra elől a közönség legelső sorai. Középpütt elől, a vádlott helye, mögötte a védők. A bíróság emelvénye alatt a gyorsírók. Mikor a függöny szétmegy, minden hely elfoglalva, a bíróság is helyén, csak a vádlott helye üres. A közönség soraiból — nagyrészt előkelő hölgyek — zsidongás és a feszült várakozás izgatott moraja.

SZOLGA. (A bírói emelvény lábánál, kiált.) Csöndet! Csöndet! Csöndet!

A BÍRÓ. (A beállott csönd pillanatnyi szünete után.) Utoljára figyelmeztetem a hallgatóságot. Hat nap óta zavar bennünket a lárma, a kiabálás, a rokonszenv és ellenszenv tüntetése. Hatnapos tárgyalás után ma végső pontjához értünk a legszörnyűbb emberi tragédiának, amely földi ítélőszék előtt valaha lejátszódott. * [Most ismét megjelenik előttünk a vádlott. Tudom, hogy e teremben New-York város egész szellemi és vagyoni arisztokráciája várja feszülő idegekkel a tragédia döntő pillanatát. En, New-York állam igazságszolgáltatásának szabad demokrata bírója, nem fogom több tiszteletben részesíteni ezt az arisztokráciát, mint amennyi tiszteletet viselkedéséért megérdemel.

* A zárjelbe [—] zárt mondatok az európai kontinens szinpadjain kihagyhatók. Sydney Garrick.

EGY FÉRFIHANG. *(Az újságírók közül.)* Éljen David Dubney, a legbátrabb newyorki bíró.

A BÍRÓ. *(Elhárító gesztussal.)* Nem pályázom a saját tapsaira.] Annyi sikertelen kísérlet után most utoljára még egyszer megpróbálom, hogy szó-lásra bírjam a vádlottat, aki pörének egész tárgyalása alatt egyetlen szót elöttünk még ki nem ejtett...

EGY NŐI HANG. *(A hallgatóság közül, exaltált rikoltással.)* A villanyösszékbe vele!

HANGOK. *(Tiltakozó kiáltással.)* Fölmenteni! Fölmenteni!

A BÍRÓ. *(Ökölrel az asztalra üt, azonnal mély csönd lesz. Parancsolóan.)* Elég! Ez volt az utolsó hang! Nem tűröm tovább! Ha még egyetlen kiáltást hallok, ha csönd nem lesz mindvégig, ha a vádlottat, amikor belép, a rajongásnak vagy a gyűlöletnek egyetlen hangja éri: mindenkit bírsággal sujtok, a termet azonnal kiüríttetem, a nyilvánosságot a tárgyalásról végleg kizárom [és megmutatom, hogy van még Newyorkban független amerikai bíró, aki parancsainak bárkivel szemben korlátlan hatalommal érvényt szerez. Bírói becsülemre mondom!] *(Mély csönd.)* Ugy látom, tudják mit jelent, ha David Dubney valamit megfogad! *(Csönd.)* És most vezessék be a vádlottat.

SZOLGA. *(A lejáróhoz megy, kiált.)* A vádlottat vezessék be!

LAVINIA. *(Két ór között feljön a lépcsőn. Teljesen sáma fekete ruhában van. Mereven, mint egy alvajáró, a helyére megy, senkit se látó szemmel, mozdulatlan arccal megáll a bíróval szemben. Csönd. Szünet.)*

A BÍRÓ. Lavinia Morland, még egyszer bírái elé szólítottam. Utoljára van alkalma arra, hogy az ítélet kimondása előtt megszólaljon és elmondja bírójának mindazt, amit eddig makacsul a szívébe zárt. Ön hallgat, nem védi magát, hideg arccal, senkit meg nem látó szemmel áll elöttünk most is, mint egy kőszobor. De hasztalan ez a merev álarc, mi tudjuk, hogy aki elöttünk áll: eleven asszony, *(Teljes erővel.)* egy asszony, aki őlt!... Lavi-

nia Morland, ön megölt egy embert! Birái tudni akarják, miért ölte meg? Beszéljen! Parancsolom!

LAVINIA. *(Mereven, mozdulatlanul áll, hallgat.)*

A BÍRÓ. Ön hallgat. Pedig a tanúk beszéltek. Megjelent itt az ön életének minden szereplője és szavaikból komor jelenetek emelkedtek elének. Tisztán látunk már, mintha nézői letünk volna a megrázó drámának, mintha előtünk történt volna az egész a valóság vérző színpadán. De a dráma épületéből még hiányzik a legfontosabb: a hősnő szava. Ön hallgat. Mi, a gyarló földi bírák, akiknek ítélünk kell az ön élete vagy halála fölött, nem tudjuk, mit jelent ez a némaság. Szóljon. Beszéljen. Világosítson föl bennünket. Védje magát, és ha van kit vádolnia, vádolja meg. Ön egy milliárdos felesége. Abból a világból való, amelyet rendszerint áthatolhatatlan falak vesznek körül. Mi azt akarjuk, hogy napfényre jöjjön a teljes igazság, még ha ott rejtőzik is az aranyból emelt nagy fal mögött. Ne féljen senkitől, a törvény ereje megvédi önt. Beszéljen! Az Igazság nevében követelem!

LAVINIA. *(Hallgat.)*

A BÍRÓ. Ön hallgat, ajkai némák. Vigyázzon! Van valaki, aki némább mindennél: a Halál! Beszéljen, amíg lehet, amíg nem késő, amíg ajkait csakugyan le nem zárja a szörnyű pecsét. A földi bírák értelmé véges, gyöngé szemünk nem hatol az emberi lélek néma mélységeibe, gyarló fülünk csak kimondott szavakból ért. Az élet... a visszahozhatatlan élet int talán ön felé, ha szól... ha meggyőzi bírát... a ragyogó, szép, napsugaras élet! Milyen fiatal még! Az élet önnek még mindenért kárpótlást nyújthat... *(Vár.)* Nem szól. Néma, mint a sír. Vigyázzon! A makiacs, megrögzött gyilkos büntetése: halál! És a sírból nincsen visszatérés.

LAVINIA. *(Mereven áll és hallgat.)*

A BÍRÓ. *(Pillanatnyi szünet után.)* Hát önnek már csakugyan minden mindegy? A világ véleménye nem éri el. Az igazsággal nem törődik. Nem bánja, mi lesz a sorsa: élet vagy

halál. Talán már gyermeke iránt sem érez semmit...

LAVINIA. *(Megrezen és a bíróra néz.)*

A BÍRÓ. *(Erősen figyeli.)* Pedig mi azt hittük, hogy ön szereti gyermekét... azt hittük, hogy anyai szíve győtrődve és aggodalommal néz a kislány jövője felé... *(Hirtelen a szolgálóhoz.)* Engedjék be a gyermeket.

LAVINIA. *(Mintha tiltakozó mozdulatra akarná emelni a karjait, de aztán csak az arcát takarja el.)*

SZOLGA. *(A hátsó ajtóhoz siet, kinyitja, halkán kiszól.)*

NEVELŐNŐ. *(Bejön, kézenfogva vezeti a kislányt.)* Ne félj, szívecském, gyere bátran... Nézd, ott az édes mama!...

A GYERMEK. *(Ötéves kislány, hófehér ruhában. Először félénken, huzódózva lépett be, most mindenről elfeledkezve az anyjához fut.)* Mama! Mama!... Édes mama!

LAVINIA. *(A karjaiba öleli, magához szorítva némán csókokkal halmozza el.)*

A BÍRÓ. Asszonyom... Ön régen látta a gyermeket...

LAVINIA. *(Az első szóra összerezzen és védőn szinte egészen eltakarja a gyermeket.)*

A BÍRÓ. *(Folytatva.)*... gondoljon arra, hogy talán sohasem fogja látni...! Akarja-e, hogy ez a gyermek anyja megvetésében nőjjön föl? Akarja-e, hogy amikor a kislány majd nagy lesz, a sors talán a közelébe sodorjon egy embert... egy férfit... *(Kinyújtott karral.)* — Lavinia Morland, nézzen a jövőbe! Ott várja gyermekét ugyanaz a végzet, amely önre lesújtott! — Látja a jövőt? Keze az ártatlan gyermek reszkető fején, mintha védeni akarná... *(Erősen.)* Megvédheti! Hatalmában van, hogy mellette maradjon, hogy nevelje... óvja... visszarántsa az örvény széléről... — csak szólnia kell... elmondani nyíltan, teljesen, mindent! — Ön még mindig hallgat? *(Gyorsan, erélytel.)* Jó. Vége. Nincs több szavunk Önhez. — Vigyék a gyermeket! A vádlottat vezessék el! A bíróság ítéletre készül! *(Fölkáll.)*

LAVINIA. *(Sikoltva.)* Nem!... Várjanak!... *(Csókolja a gyermeket, babusgalva.)* Edes kicsi szívem... egyetlenem... boldogságom... drágám...! *(A bíró felé, lázzal.)* Beszélni akarok... elmondok mindent... *(Kezét újra a gyermek fejére teszi, mélyről.)*... a gyermekemért...! *(Megcsókolja a gyermeket és kezét a nevelőnő kezébe teszi.)* Menj szívem... menj játszani. Anyácskának még egy kis dolga van itt... Anyácska most gondoskodik rólad... hogy neked jó legyen... és hogy valamikor jó szívvel gondolj majd szegény anyácskára... Addig csak menj most játszani édes...

NEVELŐNŐ. *(Karjára veszi a gyermeket és kimegy vele.)*

A GYERMEK. *(Az ajtóban visszafordítja a fejét.)* Miért nem jön a mama is... azelőtt mindig együtt játszott velem... *(Az ajtót beteszik mögötte.)*

LAVINIA. *(A könnyeit törli.)* Bocsánat, uraim, bocsánat... már kezdem. *(Csönd. Halkan, elmerülve.)* Most öt éves a kislány... *(Erőt vesz magán, a bíróra néz, szilárdan, kissé szaggaftoltan és eleinte küzdve, de azután egyre folyékonyabban.)* Hat évvel ezelőtt... szegény voltam... és boldogtalan mint most... Szerettem valakit... és férjhezmentem máshoz... Ötven esztendő volt... mikor a... felesége lettem... de hű voltam hozzá... Gyermeünk született... a gyermeket imádtam... és a férjemet megszoktam... túrtam... hálás voltam neki a gyermekért... talán már szerettem. És akkor... egy este... régen volt... *(Homlokára szorítja a kezét.)*... nem... bocsánat, már emlékezem... most mult egy esztendeje csak... *(Maga elé nyújtott kézzel.)*... látom!... oh most egyszerre milyen rettenően magam előtt látom az egészet... *(A sín homályosodik, a függöny lassan ereszkedni kezd.)*... egy este... amikor vendégeket vártunk... a barátnőm jött éppen és a fodrász még a hajamat fésülte... *(Az utolsó szó hangsúlya olyan, mintha még tovább folytatná a mondatot.)*

(Függöny.)

ELSŐ FELVONÁS.

A Morland-palotában. Kis boudoire Lavinia öltözőszobája előtt. Az öltöző ajtaja hátul közepén. Két lépcsőfok visz föl hozzá. A boudoire bejárata jobbról. A baloldalon ablak. Mindenben a legdrágább fényűzés. Este.

ELSŐ JELENET.

LAKÁJ. *(Térdlivrében, amikor a függöny szétmegy, éppen bejön jobbról, átmegy a szobán a hátsó ajtóhoz és kopog.)*

KITTY. *(Szobalány hangja az öltözőből.)* Ki az?

LAKÁJ. Thomas.

KITTY. *(Kidugja a fejét az ajtón.)* Mit akar?

LAKÁJ. Az úr kérdezteti, hogy a nagyságos asszony készen van-e?

VIOLET. *(Köpenyben, estélyi ruhában bejön jobbról.)*

KITTY. *(Rögtön az ajtóban megpillantja, a lakájhoz.)* Várjon. *(Visszahúzza a fejét, hallani, amint az öltözőben mondja.)* Nagyságos asszony, miss Stanwood jött. *(Nyomban újra megjelenik az ajtóban, Violet felé.)* Kezeit csókolom... csak egy pillanatig tart már. *(A lakájhoz.)* A nagyságos asszonyt még fésüli a fodrász. Tíz perc múlva készen vagyunk.

LAKÁJ. *(Kimegy jobbra.)*

VIOLET. *(Még nem ült le, Kittyhez.)* Frederic fésüli?

KITTY. Igenis.

VIOLET. Akkor nem megyek be. *(Leül.)* Ideges, ha nézik és rögtön tépi a haját. Csodálom, hogy magát megtűri.

KITTY. Csak a spanyolfal mögött. Azt hiszi, onnét nem leshetem el a fogásait.

MÁSODIK JELENET.

LAVINIA. *(Óriási csipke fésülőköpenyben megjelenik az öltöző ajtajában. A frizurája teljesen kész.) Jó estét, Violet. Nagyon vártalak. (Előre jön.)*
 A FODRÁSZ. *(Alakja, kétségbeesett mozdulatokkal megjelenik az ajtóban.)*

VIOLET. Jó estét, drágám. Menj vissza rögtön! Frederic megőrül a kétségbeeséstől!

LAVINIA. Készen vagyok. Most már csak bámulni akarja alkotását. *(Leül, Kittyhez.)* Menjen be, Kitty. Csillapítsa le. Egy kicsit pihenek.

KITTY. *(Bemegy, az ajtót beleszi maga mögött.)*

HARMADIK JELENET.

VIOLET. *(Még mikor Kitty bent van.)* Csodálatosan vagy fésülve, drágám. Istenem, ez a gyönyörű hajad... *(Hozzáhajol és megcsókolja a halántékán.)* Csak itt a szélén... Nem romtom el...

LAVINIA. *(Egy gyors pillantást vet hátra Kitty felé, közel hajol Violethez, megváltozott hangon, halkán, lázasan.)* Jött valami?

VIOLET. *(Ijedt pillantást vet hátra, halkán.)* Vigyázz, az istenért... *(Kitty éppen ekkor csukja az ajtót.)*

LAVINIA. Csak egy szót. Mi újság?

VIOLET. Semmi. *(Csönd.)*

LAVINIA. *(Halkán.)* Már nyolcadik hete... Meglátod, valami történt.

VIOLET. Képzeldől. Talán valami nagyobb képet fest. Az soká tart.

LAVINIA. Soha nem éreztem még ezt a nyugtalan-ságot. Bármilyen nagy munkában volt, azért közben mindig küldött valami apróságot... egy színes kis vázlatot... skiccet vagy rajzot...

VIOLET. Nagyon hozzászoktál. Azért hiányzik most ennyire.

LAVINIA. Szürke és üres lett körülöttem minden. Oh, ezt nem értheti senki... Te se. Ezek a színes képek... ahogy jöttek... hétről-hétre... ezek adtak egy kis fényt és ragyo-

gást az én szegény életembe. Melegítettek, ha fáztam... Egyiptomból jöttek... éreztem rajtuk a forróságot... *(Nagyon halkan.)* És most vége... érzem!

VIOLET. *(Egészen odahajol hozzá.)* Drágám, ha ennyire nyugtalanná tesz... írd neki... írd egy levelet... vagy táviratozz... most az egyszer...

LAVINIA. *(Hevesen.)* Nem! Hitványság lenne... árulás a férjem ellen. Nem irtam soha. Egyetlen szót se. Nem írok.

VIOLET. De ha csakugyan beteg... ha rosszabbodott volna az állapota... ha talán várja...

LAVINIA. Nem. Akkor se. Akármilyen történt. Megfogadtam. Te elküldöd neki a pénzt és ő elküldi cimedre a képeit. Ez az egész. Köztem és közte nincs kapocs. Mi nem ismerjük egymást.

VIOLET. És ő... ő se irt neked soha?

LAVINIA. Egyetlen sort se.

VIOLET. Egy szót... valamelyik képnek a hátán?

LAVINIA. Soha. Tudod. Hozzád jöttek... a te kezeden nient át valamennyi kép. *(Szomorúan mosolyog.)* Megint ezt kérdezed... Újra. Olyan hihetetlen ez neked?

VIOLET. Drágám... az istenért! Félre ne érts! *(Vonogatja a vállát.)* Én csak... ha úgy magamra gondolok... ha magamat képzelem a te helyedbe... tudod, hát én ezt el se tudom képzelni magamról.

LAVINIA. Te? Oh... a te józan, okos kis fejeddel... a vidámsággal... a derűs szíveddel!... Ha te valakit szeretni fogsz, az csak olyan valaki lesz, akihez mindjárt hozzá is mehetsz feleségül.

VIOLET. *(Hirtelen.)* Nagyon szeretted?

LAVINIA. *(Hirtelen föláll, keményen.)* Nem szerettem!

VIOLET. De szeretted...

LAVINIA. *(Összeszorított szájjal.)* Talán... valamikor régen... *(Hevesen.)* Nem, akkor se! Bátran tekintek vissza a multra. Nincs semmi, amiért pirulnom kellene. Nem beszéltünk soha szerelemről... egyetlen csókjával meg nem érintett! Tiszta voltam, amikor férjhez mentem és azóta nincs számomra a világon senki más, csak a gyermekem apja, a férjem! Nem

tudnék belenézni az én picikém ragyogó, tiszta, ártatlan szemébe, ha nem így volna!
 VIOLET. Drágám... te egy szent vagy! Bizony isten! Én te rád úgy nézek, mint valami szentre...!

KITTY. *(Megjelenik az ajtóban.)* Nagyságos asszony... Frederickkel nem lehet birni... azt mondja, hogy még nem fejezte be...

LAVINIA. Azonnal.

KITTY. *(Visszahuzódik.)*

LAVINIA. *(Egy kis szekretaire fiókját nyitja, lázasan.)* Violet! Itt van ezer dollár... holnap reggel küldd el!

VIOLET. Drágám... hiszen nemrégiben küldtünk...
(Elleszi a pénzt.)

LAVINIA. Kábelezz... úgy küldd... Talán rosszabbodott az állapota... Csak egy kis meghülés kell... egy csöpp gondatlanság... Ha ismerted volna! Mindig könnyelmű volt. Pedig milyen gyöngé... és az a ziháló tudó...
(Mereven néz maga elé.) Egy hét óta... minden éjjel... olyan rettentő álmaim vannak Violet... Mindig egy idegen hangot hallok...

NEGYEDIK JELENET.

MORLAND. Jó estét! *(Hirtelen jött be jobbról. Csak most veszik észre, mikor már egészen bent van. Morland 55 éves. Símára borotvált arc, sűrű, teljesen fehér ősz haj. Az egész ember csupa lappangó erő. Minden mozdulatában nyers, brutális energia és különös metsző hidegség. Az öregkor gyöngesége külsőleg teljesen hiányzik.)*

LAVINIA. *(Halkan felsikolt a hangra, a szívéhez kap, megfordul. Látja, hogy ki az, menekülni akar az öltözőbe.)*

MORLAND. *(Rendkívül udvariasan.)* Bocsásson meg... Nem tudtam. Ha elüzöm, visszamegyek... Jó estét, miss Stanwood.

VIOLET. Jó estét. *(Nevet.)* Megijesztett bennünket. Olyan gyorsan jött be.

LAVINIA. *(Már az öltöző ajtójánál, amint az ajtót nyitja.)* Maradjon. Én vagyok a hibás. Nem lett volna szabad így kijönnöm. *(Betül van)*

az ajtón, de az ajtónyílásban visszafordul, már teljesen nyugodtan, barátságosan.) Megvár? Két perc alatt készen vagyok.

MORLAND. (Az ajtóhoz megy, ékszerfokot vesz ki a zsebéből.) Csak ezért jöttem... (Átnyújtja.) Ha talán kedve volna ma este egy új gyöngysort viselni...

LAVINIA. (Átveszi a tokot, de nem nyitja ki.) Köszönöm. Maga mindig olyan figyelmes... (Visszahuzódik.)

ÖTÖDIK JELENET.

MORLAND. (Eljön az ajtótól, közeledik Violethez, mielőtt leülne, még egy pillantást vet az öltöző felé.)

VIOLET. (Könnyedén és hangosan.) Gyöngyök? Maga igazán jó férj, mister Morland... De hallotta Phleepsné legújabb ötletét?

MORLAND. (Röviden.) Nem.

VIOLET. (Fecséggve.) Tegnap este gyémántszőnyegen állva fogadta a vendégeit. Új, mi? Bemegyünk, hát a hall közepén egy másfélméteres szőnyeg... teljesen kivarrrva briliánsokkal. Orjögő villogás volt. Phleepsné ott állt a szőnyegen... azzal a buta kis vén majompofájával... a gyémántok fénye megvilágította a ráncait... és amikor megmozdult... hát olyan volt, mint valami tarka, rút afrikai bálvány. Bizony isten. Rögtön meg is mondtam neki.

MORLAND. (Rá se figyelt, az arca teljesen elkomorodott, halk, fojtott hangon, idegesen.) Van valami?

VIOLET. (Gyors pillantást vet az öltöző felé, halkan.) Semmi.

MORLAND. És a levelek...? Mondtam, hogy szeresse meg!

VIOLET. Nem irtak egymásnak soha.

MORLAND. (Ingerülten.) Ön ügyetlen.

VIOLET. (Sértődötten.) Mister Morland...

MORLAND. Nem tudja kicsalni a titkait. Vagy talán nem akarja...

VIOLET. Utálatos ezzel a gyanakvással! Kinek köszönheti, hogy mindent megtudott?

MORLAND. A pénzemnek. Az üzlet — üzlet! ezt jegyezze meg. Volt egy titka. Megvettem. Ez az egész. *(Éles gúnnyal.)* Elég kár, hogy csak tegnap szólt. Ha már régebben rászánja magát, talán még jobban megfizettem volna.

VIOLET. *(Sértődötten.)* De hogy mer velem így beszélni...! En borzasztó lelki harc után elárulom a legjobb barátómet... és erre... ez a hála... hát mit gondol maga tulajdonképpen, ki vagyok én! *(Göggösen fölveti a fejét.)*

MORLAND. *(Élesen ránéz, szárazon.)* Egy nagyvilági hölgy, aki többet költ, mint amennyi a jövődelme.

VIOLET. *(Önkéntelenül.)* Ha tudná, mibe kerül egy tolette... egy ilyen rongy semmiség... *(Észreveszi magát, egy pillanatra ingadozik, azután bosszúsan elneveli magát.)* Ördög!.. Keresztüllát az emberen azzal a röntgenszemével! *(Duzzogva hátat fordít neki.)* Mit akar tőlem?

MORLAND. *(Hátralett kezekkel, átmegy a szobán, a fogai közt.)* Bizonyítékokat adjon a kezembe, hogy megcsalt!

VIOLET. *(Hirtelen.)* Évek óta ő tartja el. Az előbb megint... *(Egy szempillantásnyi habozás, gyorsan.)* ötszáz dollárt bízott rám, hogy kábeltelegrammal küldjem el Kairóba.

MORLAND. Eszébe ne jusson elküldeni. Tartsa meg! *(Visszafordul.)* Táviratozott tegnap?

VIOLET. Igen. Azonnal. A kairói követségre, ahogyan mondta. Válasz még nem jött. Legalább amíg eljöttem hazulról.

MORLAND. Amig nem tudom, mi van ezzel az emberrel, addig semmit se... *(Hirtelen.)* Talán már nincs Kairóban.

VIOLET. *(Sietve.)* Ha távirat jön, rögtön utánam küldik. Láthatja, mindent megteszek...

MORLAND. *(Mereven néz rá, kis szünet.)* A barátság... ön között és a feleségem közt... régi és meghitt. *(Nem kérdőn, mondja.)* Ez maradjon így. Legyen vele. Alljon lesbe mindig. Szerezze meg a szerelmes leveleit. Vallassa ki, hogy mikor találkoztak utoljára. Csáljon ki belőle mindent. Kutasson. Mindenért, amit megtud, olyan árat kap, amelyet kíván. Öntől függ, hogy mennyi pénzt keres.

HATODIK JELENET.

LAKÁJ. *(Megjelenik jobbról az ajtóban.)*

MORLAND. Mi az?

LAKÁJ. Ellisné nagyságos asszony van itt.

MORLAND. Megyek. *(Sietve indulni akar.)*

ELLISNÉ. *(A lakáj mögött már bejön jobbról. Ősz matróna. Valamikor nagyon szép lehetett. Tiszta feketében. A kezén olvasó.)* Jó estét. *(Bólint Violet felé.)* Dicsértessék a Jézus Krisztus. *(Morlandhoz.)* Csak most kaptam meg az üzenetét.

MORLAND. Jobban szerettem volna, ha megvár a szobámban... Mindegy. *(Violethez.)* Miss Stanwood, kérem... *(Az öltöző felé int.)* ha bemegy... ne szóljon a feleségemnek, hogy az édesanyja itt van. Meglepetés. *(Mikor Violet elmegy, mellette, halkan.)* Tartsa benn, amíg lehet. És szóljon, mielőtt kijönnek.

VIOLET. *(Csak a szemével int igent, bemegy az öltözőbe.)*

HETEDIK JELENET.

MORLAND. Már reggel hívtam.

ELLISNÉ. Nem voltam a városban. Csak este jöttem be. De úgy megijesztett az üzenete, hogy rögtön idesiettem. Miért hívatott, kedves fiam?

MORLAND. Ki volt Harry Scott?

ELLISNÉ. Az istenért... valami történt?

MORLAND. Feleljen. Ki volt Harry Scott?

ELLISNÉ. Egy... festő.

MORLAND. Azt tudom. A lányának, mielőtt a feleségem lett, viszonya volt vele!

ELLISNÉ. Nem!... a mennyei üdvösségemre... hazugság! Jézus uram, ilyet csak gondolni is!

MORLAND. Ne komédiázzék. Szerették egymást. Bizonyítékaim vannak!

ELLISNÉ. Oh... kedves fiam, mennyire megijesztett. Nem volt az szerelem. Gyerekes vonzalom... ábrándos fiatalság... ahogyan előfordul mindenkinek az életében.

MORLAND. Azért kellett hát előlem olyan gondosan titkolni. Csak most tudom meg. Öt év múltán!

ELLISNÉ. Jelentéktelen ügy volt. Nem kellett azt titkolni. Senki se gondolt rá.

MORLAND. Ha nem akarja, hogy nagy szerencsétlenség legyen belőle, mondjon el mindent. Gyorsan!

ELLISNÉ. (*Keresztet vet.*) Isten látja lelkem... rajtam ne múljon. (*Kis szünet.*) Harry Scott nálunk lakott... Maga ösmerte a viszonyainkat, kedves fiam. Egy ezredes özvegye... az a kis kegydíj... szégyelheti az állam. (*Sóhajt.*) Segítenem kellett magunkon, ahogy lehetett. Lakókat tartottam. Volt egy rossz padlás-szobánk... Harry Scott azt vette ki műteremnek. Isten bocsássa meg neki, sohase fizette rendesen a bért. Igaz, hogy csupa penész volt mindig a fal... az eső becsurgott... Meg aztán beteg volt nagyon az a szerencsétlen. Köhögött, már mikor hozzánk jött. Nagy piros folt égett mindkét felől a beesett sárga arcán. Mikor aztán ágynak dőlt, jött az orvos és megmondta: tüdővész. És nem volt a nyomorultnak senkije... semmije... jóformán betevő falatja se... Lavinia egész nap sírt, annyira kétségbe volt esve.

MORLAND. Akkor már szerette.

ELLISNÉ. Szerette! Szerelem is az! Ábrándozás, amint az ilyen bolondos fiatal lányok szokták. Ahogyan a regényekben áll. Livvy mindössze tízenhét esztendő volt akkor. Arról a szerencsétlen flótásról azt mondták a barátai, akik odajártak, hogy lángész, a legnagyobb művész lesz, ha valaha megéri. Az ilyesmi aztán könnyen a fejébe száll az olyan romantikus fiatal kölyöknek, amilyen akkor Livvy volt. De az még nem szerelem... nem viszony! Oh édes Jézus! A Lavinia! Aki tisztességes tudott maradni azzal a hajjal... azzal a természettel! Maga tudja legjobban, kedves fiam. Hiszen először maga is csak úgy balkézről próbálkozott, amikor meglátta azon a bolond szépségversenyen. Eleinte azt hitte, a Livvy is csak olyan... És azért vette el, mert belátta, hogy az én lányom más, mint a többi.

Garrick—Vajda: Szerelem vására.

MORLAND. Azért vettem el, mert örült voltam akkor ... *(Két tenyerébe szorítja a fejét.)* ... örült! *(Mélyről.)* És olyan csodálatos szép volt!...

ELLISNÉ. A legszebb lány Newyorkban. Azt irták! Az arcképét is közölték, hiszen tudja. Az egész negyvenhetes utca őrjögött utána. És meny nyien jöttek az ötödik avenueről! Nem maga volt az első, elhiheti. De ennek a lánynak egy pillantása se volt soha senkire. Büszke volt ez nagyon. A Harryval...? Bolondság! Sajnálta... megesett rajta a szíve... semmi több.

MORLAND. És aztán?

ELLISNÉ. Mit mondjak még? Akkoriban jött éppen maga. Hiszen tudja jól, emlékezhetik... ez a bolond lány először meg se akarta érteni, hogy milyen nagy szerencsét küldött neki magával a jó isten...

MORLAND. Scottról beszéljen!

ELLISNÉ. Akkor már úgy volt, hogy a végét járja. Az orvosok azt mondták, egy segíthetne már csak rajta. Egyiptom. Ahol olyan nagyon száraz a levegő. De hát miből ment volna az, szegény koldus, olyan messzire!

MORLAND. A lánya... nem próbálta meg, hogy segítsen rajta?

ELLISNÉ. *(Húzódozva.)* Bizonyosan szeretett volna segíteni... hiszen mondtam, volt közöttük valami gyerekes vonzódás... de be kellett látnia, hogy úgyse segíthet. *(Gyorsan.)* Aztán megszerette magát és a felesége lett.

MORLAND. Maga hazudik. Valamit eltitkol előttem! Jó! Magára vessen! Először is beszüntetem az évdíját. Egyetlen centet nem kap többé tőlem. *(Fölkel.)* Aztán pedig...

ELLISNÉ. *(Rémülten.)* Jézusom! de hát várjon. Hiszen most akarom mondani. Akkor... engem magamat is aggasztott egy kicsit ez a dolog... Hát egy este utána lopóztam és... bűnömül ne vegyék az égben, meglestem! A gyerekem boldogságaért tettem, isten meghocsátja.

ORLAND. Mikor volt ez?

ELLISNÉ. Éppen aznap, mikor maga megkérte a kezét. — Harry Scott az ágyán feküdt ... csupa rongy volt már akkor az egész ember ... és Livvy odaült az ágya szélére. En az ajtó előtt voltam ... a lépcsőn ... az ajtón repedés volt ... letérdeltem, láttam és hallottam jól mindent. A festő beszélt. Szörnyű volt ...

MORLAND. Mondja el ... szóról-szóra.

ELLISNÉ. »Menj innét!« azt mondta a lányomnak és hörgött, lázas volt nagyon és beszéd közben folyton köhögött. »Menj innét!« — kiabálta. — »Menekülj! Mit akarsz itt énneltem! Én már halott vagyok ... egy csontváz, csak arra várok, hogy elföldeljenek! Te szép vagy és egészséges! Minek jössz ide? Menj! Menj élni és szeretni! Menj tőlem! Feledj el! En ... téged ... úgysem ... szeretlek!«

MORLAND. És a lány ... mit mondott?

ELLISNÉ. Csöndesen azt mondta: »Értelek, Harry. Azt akarod, hogy ne fájjon, ha te már nem vagy és könnyebben feledjelek el!« Aztán nagy csönd lett. És akkor Lavinia azt kérdezte: »De ha gazdag volnál, Harry ... ha sok pénzed lenne és elmehetnél Egyiptomba, hogy meggyógyulj ... akkor ... ha le kelene is mondanod énrólam örökre ... úgy-e mégis ... szeretnél élni ... és dolgozni?« És arra az a szerencsétlen ... ott az ágyon ... fuldokolva elkezdett zokogni ... az arcával odaborult a Lavinia kezére és hörgöve azt sírta, hogy: »Élni! ... élni! ... jaj istenem ... élni!« (A könnyeit törli.) Még most is kijön a könnyem, ha rágondolok.

MORLAND. (Szárason.) Tovább.

ELLISNÉ. Nincs tovább. Lefutottam, mert Lavinia fölkel. Nyomban utánam lejött ő is ... Aztán aznap ... jött este maga ... és mikor megkérdezte Laviniát, hogy akar-e a felesége lenni, hát a lány azt mondta: Igen.

MORLAND. Hát ezért. (Szünet, nyugodtan.) Mit tud még?

ELLISNÉ. Csak azt, hogy a lányom szereti magát, tisztán, hűségesen és hogy Livvyt maga boldoggá tette, édes fiam. Áldja meg érte az

isten. *(Kis szünet.)* Mást nem tudok semmit,
a túlvilági üdvösségemre esküszöm.

MORLAND. Jó. *(Fölkáll.)* Akkor most elmehet.

ELLISNÉ. Szerettem volna látni a lányomat . . .
a kis unokámat . . .

MORLAND. Majd máskor.

ELLISNÉ. Isten vele, fiam. Imádkozni fogok ma
éjjel magáért, hogy a szíve megnyugodjon.
(Kimegy jobbra.)

MORLAND. *(Mereven áll, halkán maga elé.)* Hát ezért.

NYOLCADIK JELENET.

VIOLET. *(Kijön az öltözőből, az ajtót beteszi maga
mögött, halkán.)* Vigyázzon. Livvy rögtön
kész. *(Meglepetve.)* Már egyedül van?

MORLAND. *(Csak ránéz, nem felel.)*

KILENCEDIK JELENET.

LAKÁJ. *(Ezüsttálccával megjelenik jobbról, az ajtó-
nál némán megáll.)*

MORLAND. *(Fölnéz, röviden.)* Mi az?

LAKÁJ. Sürgős távirat. *(Közeledik.)* Miss Stanwood
számára. Hazulról küldték át. *(Nyújtja.)*

VIOLET. *(Át akarja venni.)*

MORLAND. *(Megelőzi, elveszi a tálcáról a sürgönyt.)*

LAKÁJ. *(Azonnal kimegy.)*

MORLAND. *(Föltépi a táviratot, egy pillantást vet
rá, mereven áll.)*

VIOLET. *(Halkan.)* Nos . . . mi az? Kairóból? Mu-
tassa! *(Nyúl a távirat után.)*

MORLAND. *(Nem felel, észre se veszi Violetet, a
táviratot görcsösen fogja.)*

TIZEDIK JELENET.

LAVINIA. *(Ebben a pillanatban nyitja az öltöző-
ajtót. Teljes estélyi díszben van. A nyakán
ragyogó gyöngysor. Mosolygó arccal.)* Készen
vagyok. Sokáig várt, szegény barátom? *(Rá-
néz Morlandre, elkomolyodik.)* Valami baj van?

MORLAND. *(Nem felel, pillantása az öltözőajtóra esik.)*

KITTY. *(Éppen be akarja tenni az ajtót.)*

FODRÁSZ. *(Rakosgat az öltözőben.)*

MORLAND. *(Nyersen Kitty felé.)* Mit bámulnak?
Menjenek el!

KITTY. *(Azonnal kijön és sietve megy jobbra az ajtó felé.)*

FODRÁSZ. *(Egy lépéssel mögötte maradt.)*

MORLAND. *(Rétentő hangon.)* Menjen ki!

FODRÁSZ. *(Sietve eltűnik Kitty után.)*

TIZENEGYEDIK JELENET.

VIOLET. De az istenért... mister Morland...

LAVINIA. Kedves barátom, nem ismerek önre. Mit jelent ez?

MORLAND. Ez, asszonyom, azt jelenti, hogy vakmerő játékanak vége. A szeretője meghalt.
(Az asztalra dobja a táviratot.)

LAVINIA. *(Egyetlen mozdulat nélkül, dermedten állva marad.)*

VIOLET. *(Fölkapja a sürgönyt, olvassa.)* »Harry Scott festő hat héttel ezelőtt tüdővészben meghalt. Doktor Smith, követségi titkár.«
(Mintha csak most venné észre.) Kairóból! Oh... hiszen ez nekem szól! *(Gyors pillantással Laviniára, főlháborodva Morland felé.)* És ön... ön...

MORLAND. *(Szárazon.)* Felbontottam. De természetesen találom, ha ilyen sértés után egy pillanatig sem marad tovább a házamban.

VIOLET. *(Fölkapja a köpenyét.)* Isten veled, szegény szívem... Megyek. Mi azért valahol majd csak találkozunk. Jöjj hozzám. Várni foglak! *(Kimegy jobbra.)*

TIZENKETTEDIK JELENET.

MORLAND. És most, asszonyom, magunkra vagyunk. Megkezdhetjük a leszámolást.

LAVINIA. *(Nem is hallja, eddig maga elé meredt, most egy székre omlik, halkan, fájdalmasan, maga elé.)* Meghalt... egyedül... elhagyottan...

MORLAND. Igen. Meghalt! Én pedig élek! Nem így remélte, úgy-e? A sors keresztülhúzta a számítását? A másik, aki fiatal volt... aki-

vel a halálomat várták, akivel együtt boldogan akartak majd élni a sirom fölött — meghalt! És én, a megcsalt, rászedett, kigúnyolt öreg férj, én itt vagyok, élek — és számon kérem a gyalázatát!

LAVINIA. (*Fölkáll.*) Ön megfélemezik arról, hogy ki előtt áll! Mivel mer vádolni?

MORLAND. Nem vádlója, a bírāja vagyok!

LAVINIA. Nincs vétkem, amelyért felelnem kellene.

MORLAND. Megcsalt és meglopott!

LAVINIA. Örjögő! Vigyázzon!

MORLAND. Pénzt lopott tőlem, hogy kitarthassa a...

LAVINIA. (*Közbekiált.*) Hazudik! A pénz az enyém volt!

MORLAND. Koldus volt, amikor magamhoz emeltem. Nincs semmije, amit nem tőlem kapott.

LAVINIA. Pénzt adott ruhákra... semmiségekre... cicomára. Elkölthettem, amire akartam! Ebből a pénzből egy keveset...

MORLAND. Tehát beismeri, az én pénzemem tartotta el!

LAVINIA. Nincs olyan bíró a világon, aki engem ezért elítéljen. (*Megvetően.*) Hogyan szokta ön mondani? Az üzlet — üzlet. Harry Scott egy lángész. Megvettem az ön számára valamennyi képét. Kérdezze meg a szakértőket. A képek ezerszer annyit fognak érni, mint amennyit értük a festőnek adott.

MORLAND. Nem fognak érni semmit. Menjen be a terembe, amelyben szemérmetlenül múzeumot csinált a szeretőjének. Ma éjszaka óta üresek a falak. Elégettettem valamennyi képét!

LAVINIA. (*Felsikolt.*) Gyilkos! A gyilkosnál is rosszabb! (*Mélyen.*) Megölt egy halhatatlan szellemet!

MORLAND. A halhatatlan szellem — kitartott férfi volt!

LAVINIA. Ne bántsa! Nincs oka erre a gyűlöletre. (*Halkan.*) Hiszen egy halottat szerettem már akkor is, amikor Harry Scott még élt.

MORLAND. Végre! Hát bevállja! Szerette!

LAVINIA. Tizenhétéves voltam csak, de egy anya fájdalmas szerelme volt az, amit iránta éreztem. Egy anya szerelme... olyan gyöngéd,

olyan aggódó, olyan védő... — és olyan tiszta! Esküszöm arra a szerelemre, amelyet most a gyermekünk iránt érzek!

MORLAND. Ne komédiázzék! Ennám ez már nem hat. A mámor elszállt a fejemből, a szemem elől szétfoszlott a fátyol, a varázslatnak, amellyel éveken át elkábitott, vége! Tisztán látom a fogásait! Engem nem fog többé elbolondítani. A szeretője volt!

LAVINIA. Nem igaz! Nem volt a szeretőm!

MORLAND. Még tele könnyel a szeme, ahogyan siratta. És már megtagadja! Viszonya volt vele, mielőtt még a feleségem lett! És azután is... sokszor találkoztak! Megcsalt! A kezében van minden bizonyíték!

LAVINIA. Bizonyíték?... En ellenem?!

MORLAND. Birtokomban vannak a levelei... gyálázatos szemérmetlen szerelmes levelek... amiket neki írt... amikben nyíltan beszél a bűnéről és kicsúfol engem...

LAVINIA. Nem igaz! Hazudik!

MORLAND. Tanuim vannak, akik látták, mikor a szeretőjéhez ment... meglesték mikor nála volt... amikor ölelte... csókolta... amikor szerelmesen vonaglott a karjai között!...

LAVINIA. *(Parancsolóan.)* Hallgasson! Oh!... *(Szűn.)* Szerencsétlen! Szánom! Ön ből a tehetetlen féltékenységgel beszél. Csak azért mondja mindezt, hogy vallomást csaljon ki belőlem. Jobban ismerem, mint gondolja. Tudom: ravasz, kegyetlen és bosszúálló. Ha csakugyan bizonyítékai volnának ellenem, nem fenyegetőzne velük, hanem már lesújtott volna rám.

MORLAND. Ön nagyon biztos a dolgában! Olyan jól elrejtettek mindent? Vigyázzon! Ha én kutatni kezdek...

LAVINIA. Gyanakszik? Nem hisz nekem? Hát rajta! Kutasson! Keressen! És ha egyetlenegy levelet talál... ha csak egy szót, amellyel hűtlen voltam önhöz... ha egyetlenegy tanuja lesz arra, hogy vétkeztem ön ellen: akkor sujtson le rám a bosszújával és a megvetésével. De addig megkövetelem öntől azt a tiszteletet, amely megillet engem!

MORLAND. Ugy! Még ön követel valamit! Jó. Elkészítem életünk számláját: tartozik — követel. (*Kézmozdulat jobbra-balra.*) Én önnek adtam mindent, amim volt. Az életemet, a munkám eredményét, a hatalmamát. Nem lehetett olyan kívánsága, amely nem teljesült. Elhalmoztam kényelemmel, gazdagsággal, pompával. Boldog voltam, ha egy mosolyt tudtam csalni az arcára. Mindezért nekem ön — nem adott semmit. Másnak szőtt — még a mosolya is. És ön tiszteletet mer követelni? Lezárom élete mérlegét és megkapja, amit érdemel. Pénzért lett az enyém... csak pénzt akart: visszamegy hát a szegénységbe, ahonnét kiemeltém! Elkérgetem innét, hogy koldus legyen... az utca rongya és üldözni fogom még az utcán is, hogy soha többé föl ne kerüljön a sárból! Így lesz, mert akarom! Nem lesz senki, aki befogadja, aki védeni merje. Mert aki megpróbálná, hogy mellé álljon, arra lecsap John Morland keze! Ön csak simogatását érezte eddig ennek a kéznek. Most megtudja majd, miért reszketnek tőle az emberek. Most megismeri ennek a kéznek a hatalmát... és érezni fogja élete végéig, ki volt az az ember, akit elveszített. El fog menni a házamból!

LAVINIA. (*Szembenéz vele, keményen, daccal.*) Megyek! A gyermekemmel!

MORLAND. A gyermeke? (*Gúnyos, gonosz nevetéssel.*) A gyermek itt marad! A gyermek az enyém! Az övé lesz mindenem! És ha majd ön éhesen fog kóborolni az utcán, ha lerongyolódva lesbe áll majd a palotám előtt, hogy alamizsnát kolduljon a gyermekétől, — vigyázzon! Jaj önnek, ha a gyermek föl ismeri! Lakájokkal fogja elüzetni a küszöbe elől az én büszke lányom, mert én megvetést ültetek a szívébe az anyja iránt... a lelkébe nevelem, hogy az anyja rossz asszony volt... pénzen megvehető hitvány céda személy!...

LAVINIA. (*Rettentő erővel.*) Elég! Hallgasson! Úgy látszik, csak most ismerem meg végre, hogy kicsoda ön! De vigyázzon! Talán ön sem ismer még engem igazán! Hát ezt akarja!

Mérleget mer készíteni az én életemről? A szemébe kiáltom: bankár, ez a mérleg hamis! Ebben az üzletben csalnak! Csak arról beszél, amit ön adott nekem? És amit én adtam! Amit elvett tőlem! Amit nem lehet megfizetni semmi pénzzel! A szerelem... a fiatal-ság... a szépség... az élet! Kegyetlen ujjai-val ön belemarkolt a szívembe, föltépte régi sebeimet... és megmutatta nekem, hogy az élettől még nem kaptam semmit. Ön most-náig boldog volt! Én tettem azzá! De én még nem voltam boldog soha! — ez az én életem mérlege. És most még az utcára akar taszítani? Koldussá akar tenni és üldözni, hogy elruttilson és megöregítsen a nyomor? Oh tudom, az éhség és az utca hamar vénít! Azt szeretné, hogy megkopjak, elvénüljek, hogy még életében gyönyörködhessek a kin-jaimban... Mert irigyel engem! A vén ember féltékeny irigysége ez... irigylő tőlem a fiatalságot, az életet! Ah, ön fölébresztett bennem valamit, amiről eddig magam sem tudtam. *(Teljes erővel.)* Elni akarok! Az élet nekem még mindennel adósom! *(Dobbant a lábával.)* Nem megyek el innét! A gyermeket nem engedem! Gazdagságban születtem. Akarom, hogy gazdag maradjon. Szép élete legyen, amilyen az anyjának nem volt soha! De akarom azt is, hogy boldog legyen! Én nevelem föl és megtanítom arra, hogy az életben csak a szerelmet keresse, csak a boldogságot, amelyet nem ad meg a pénz. Ön elvette tőlem a fiatalságomat, a szerelmemet, az életemet. És most el akarja venni a gyermekemet? Az én édes kicsinyemet, az egyetlen boldogságot, amit még számomra az élet tartogat? Hát próbálja meg! Olyan hatalom nincsen a világon!

MORLAND. Az én hatalmam a legnagyobb hatalom a földön: az arany!

LAVINIA. És az enyém: a szerelem!

MORLAND. *(Egy lépést hátrál.)*

LAVINIA. *(Diadalmas extázisban ragyogva.)* A szerelem, amelyért ön odaadta minden aranyát és amelyet minden hatalmával sem vehet

meg többé soha! Mert az én szerelmem ezen-
túl csak a kislányomé! Az én szívemben nem
lesz többé soha senki más, csak a gyerme-
kem! Én szerettem önt. De ön a halálba akar
taszítani engem? Meg sem hallgat, csak el-
ítél? Nem fogom hát én sem önt meghall-
gatni soha!

MORLAND. Engem?!

LAVINIA. Mindabból, amit ellenem fölhozott... a
vádjaiból... a hazugságaiból... az őrzöngé-
séből... irigy bosszúvágyából... mindenből
csak egy szől: a féltékenység! *(Veszedeelmes
mosollyal.)* És aki féltékeny: az szeret!

MORLAND. Azt hiszi! *(Száraz nevetéssel.)* Asszonyi
vakság!

LAVINIA. Majd ha magához tér a mai őrzöngésé-
ből... ha megbánja, amit ma ellenem vétett...
ha szeretni akar majd újra, — megfogadom:
bármit tegyen, bárhogyan szenvedjen... és
ha sírni fog... könyörögni, ahogyan még
sohase láttam... ha térden fog esdekelni
azért, hogy szeressem... ha a földön csúszva
könyörög utánam: az én szobám küszöbét
többé át nem lépi soha!

MORLAND. *(Merőn nézi, pillanatnyi szünet után.)*
Ah, ön ilyen erős? Harcra hív engem! *(Ször-
nyű, hideg nyugalommal.)* Jó. Kezdődjék hát
a harc kettőnk között.

(Függöny.)

MÁSODIK FELVONÁS.

Különös, buja és exotikus színekben pompázó szoba Vicomte Gaston de Cadillac newyorki lakásán. Fekete bútor, keleti függönyök, selymek, rengeteg párna, csupa puhaság mindenütt, mintha egy asszony boudoireja vagy találkahely lenne a helyiség. A sok puhaság között azonban néhány fegyver a falon, vitézek, egy álló lovagpáncél, olyan holmik, amelyek nyers férfiaságot igyekeznek szándékosan kifejezni. A falakon néhány aktfestmény és aztán telivérek, kutyák, ugratások és vadászatok színes melszetei. Egy állványon szobor: körbelendülő ruhában, emelt meztelen karokkal egy márvány indiai táncosnő, a ruha bronz és a szoborlestről szétnyitva leemelhető. A szoba közepén egy abnormis nagyságú kerevel, vánkossokkal: valóságos nappali ágy. Mögötte, kissé hátrább jobbfelé, magas spanyolfal. A kerevel előtt, jól láthatóan, alacsony taburett. A bejárat egészen elől a jobboldalon. A baloldalon hátul vágott a sarok, magas sötét függöny fedi itt az ajtót a hálószobába. A baloldalon egy asztalkán álló telefon. Közvetlen mellette íróasztal, előtte és mögötte régi karszékek. Mikor a függöny szétmegy, a szőnyeg szempillantásra üres.

ELSŐ JELENET.

GASTON. *(Megjelenik balról a függönynyílásban. Szénfekete haját a sablonosnál kissé hosszabb fürtökben viseli. Az arczíne kreolosan sötét. Teljesen símára van borotválva. A mozdulataiban, a hevesességében van valami, ami spanyolra emlékeztet. Exotikus házi selyemruha van rajta. Rosszkedvű és ideges. Cigaretta veszt föl egy asztalról, rá akar gyújtani, a gyufa letörik,*

dühösen eldobja a cigarettát is. Végigmegy a szobán, megáll, leemel egy vótort, egyet sujt vele a levegőben, aztán a földre szúrja a hegyével, úgy hogy rezegve állva marad. A kerevet-hez megy, levágja magát, a fejét a párnákba fúrja — az egyik párna útban van, földhöz sujtja — végre hanyatt fekszik, pihen. A telefon csenget. Gaston meg se mozdul. A telefon újra csenget. Kinyújtja a karját és megnyom egy csengőgombot, amely ott van a földön a kerevet mellett. Kívülről hallatszik a tompa berrenés.)

BRIDEAUX. (Az inasa, házi inasruhában, rögtön megjelenik jobbról.)

GASTON. A telefon. (A telefon újra cseng.)

BRIDEAUX. (A telefonhoz megy.) Halló! — Igen. Nem, az inasa. Azonnal megnézem. (A tenyerével elfödi a kagylót, Gastonhoz.) Valaki kérdezteti, hogy a vicomte urat itthon találja-e?

GASTON. Ki az?

BRIDEAUX. (A telefonba.) A vicomte úr öméltósága tudni óhajtja, kihez volna szerencséje? Igenis. (Elfödi a kagylót.) Azt mondja, ismeretlen a vicomte úr előtt, de mister Brown a neve, ha éppen úgy tetszik. Fontos ügyben szeretne beszélni a vicomte urral.

GASTON. (Unottan.) Jöjjön holnap a klubba. (Fekve hátat fordít a telefonnak.)

BRIDEAUX. (A telefonba.) A vicomte úr öméltósága legnagyobb sajnálatára nincs abban a helyzetben, hogy ma nagyságodnak a rendelkezésére állhasson. Szíveskedjék őt talán holnap délelőtt a klubban felkeresni. Albany Club. A vicomte úr öméltósága délelőtt tizenkét óra felé rendszerint ott reggelizik és a... (Bámulva.) Hogyan? (Egyszerre egészen más hangon, alázatosan.) Kérem... kérem! Ó kérem, igenis... (Elfödi a kagylót, bizalmasan Gastonhoz.) Azt hiszem, hogy ezt a mister Brownt mégis okvetlenül fogadnia kellene. Az ügy nagyon fontos és rendkívül sürgős. Igazán sürgős. (A másik kezével is igyekszik még jobban, elfödni a kagylónyílást, suttogva Gaston felé.) És én száz dollárt kapok, ha megcsinálom, hogy rögtön fogadja. (Bizal-

mas grimasszal.) Remélem, nem rontja el az üzletemet?

GASTON. *(Meglepetve megfordul.)* Mi az ördög?... Százdollárosokkal dobálózik? *(Fölkül, kíváncsian néz a telefon felé.)* Na... talán éppen jókor!...

BRIDEAUX. *(A telefonba, halk bizalmassággal.)* Halló, kegyelmes úr... sikerült elintéznem. Nem ment könnyen, de sikerült... a vicomte úr öméltósága várja excellenciádat. — Igenis. Kegyeskedjék csak kétszer röviden és egyszer hosszan megnyomni a csengőt, hogy rögtön tudjam, hogy a kegyelmes úr az. Ma ugyanis senki mást nem fogadunk. A címet méltóztatik... Oh igenis, pardon. — Egy jó negyedóra mulva? Igenis. Alázatos szolgálja, várom a kegyelmes urat. *(Leleszi a kagylót mély meghajlással. Azután humorosan és még mélyebben meghajol Gaston felé és összedörzsöli a kezét.)*

GASTON. *(Egyszerre jókedvűen.)* Vén csirkefogó! Az ember szinte tanulhat tőled!

BRIDEAUX. *(Raggogva, brutális bizalmassággal.)* Te vagy a mesterem, Selyemhurok!

GASTON. *(Az arca eltorzul a dühből, egyetlen ugrással felkapja a vitért, melyet az előbb ledobott és vad mozdulattal nekiszegez az inas mellének.)* Mit mondtál?! Mit mertél te mondani nekem!

BRIDEAUX. *(Rémülten igyekszik kisiklani a vitér hegye elől, dadogva az ijedtségtől.)* Bo... bocsásson... no! Az isten szerelmére... hát megbolondult? Vigye innét ezt a...

GASTON. *(Fenyegetően rázza a vitért.)* Megmondtam neked, még Párisban, hogy rögtön megöllek, ha...

BRIDEAUX. Elfeledkeztem magamról... no! Hát ez egyszer kicsúszott valami a számon... *(A homlokát törli.)* De soha többé!... *(Keresztet vet.)* Lourdesi Miasszonyunk úgy segítsen! *(Óvalosan kitér a vitér elől.)* Ne legyen mindjárt olyan vad! Sohase történt még meg eddig...

GASTON. *(Elhajítja a vitért, mogorván.)* Ha még egyszer eszedbe jut!...

BRIDEAUX. *(Sietve fölteszi a vótört a helyére.)* Ne tartson tőle. Tudom, ki vel van dolgom! *(Bíztalmas hízelgéssel, de mégis veszedelmesen.)* De a vicomte úr is tudja... Ismerjük mi egymást!...

GASTON. Fogd be a szádat! *(Újra ledobja magát a kerevetre. Kis szünet után, gúnyosan.)* Es azt is tanuld meg, te hülye, hogy egy mister Brown, az nem »kegyelmes«.

BRIDEAUX. Bocsanat, vicomte úr, már azt én tudom jobban. Százdolláros borra való, az mindenütt a világon — excellenciás! *(Kívülről csengetés hangzik.)* Talán már!... Nem a! Nem úgy csenget. *(Kimegy jobbra.)*

GASTON. *(Utánaszól.)* Kirágni! Akárki.

BRIDEAUX. *(Egy pillanat múlva visszatér, az ajtót óvatosan beteszi maga mögött.)* A miss Ruth Daycliffe...

GASTON. *(Hirtelen fölül.)* Oh, hadd jöjjön!...

BRIDEAUX. *(Az ajtóhoz siet, beereszti Ruthot, ő maga kimegy.)*

MÁSODIK JELENET.

RUTH. *(Sűrű fátyollal az arca előtt, kezében retikül, bejön, megáll az ajtónál.)*

GASTON. *(Fölugrott, kitárt karokkal.)* Drágám, hogy vártalak!... *(Hirtelen.)* Elhoztad?

RUTH. Nem hoztam el!

GASTON. *(Hátat fordít neki és indul balra a függöny felé. Komoran.)* Akkor hát isten veled. Ebben az életben utoljára láttuk egymást!

RUTH. Gaston! Az isten szerelmére!... De hát mi történt?... Legalább mondd meg!

GASTON. *(Visszafordul.)* Te vagy az oka az egésznek! Miért kinoztál tegnap este?

RUTH. En? Oh, bár tudnálak kinozni! Akkor tudnám, hogy szeretsz.

GASTON. Gyötörtél. Féltekeny voltál...

RUTH. Az más. Féltekennyé tettél.

GASTON. Skandalumot csaptál itt nekem... elgyötörted az idegeimet... Azt hittem, nem szeretsz. Elmentem a klubba és dühömben leültem kártyázni. *(Hirtelen.)* Gyere, ülj le,

ide mellém. *(Maga mellé vonja a pamlagra és fogja a kezét.)* Tudod, miért kártyáztam? Babonából! Hogy megtudjam, szeretsz-e igazán. Azt mondtam magamban: Ha vesztek, ha nincs szerencsém a játékban, akkor szeret! De ha szerencsém van a játékban, ha nyerek, akkor nem szeret! Örjögő szere]mbe[m kihívtam magam ellen a sorsot. És a sors bosszút állt!

RUTH. Nem... ez mind nem igaz! *(Küzködve.)* Hiszen ha ez igaz lehetne... ha én még ebben hinni tudnék... Nem! Ismerlek... oh, ismerlek én téged! Esküszöm, hogy ez mind csak most jutott eszedbe... most, ebben a percben... érzem, ahogy belül kacagsz rajtam... Nem! Hallgass! Tudom! *(Szenvedélyes dühvel.)* Ne hazudj! Nekem már ne hazudj... velem szemben már nincs szükséged mámoros szavakra... Oh, nem teszel te asszonyért ilyet! *(Kitörve.)* Játszottál! Mert kártyás vagy! Mert a véredben van! Gondoltál is te én-rám!... *(Hirtelen rémülettel.)* Vesztettél?

GASTON. Kétszázezer dollárt — becsületszóra! Holnap estig... *(Hirtelen.)* De mit bántam én! Az éjjel, mikor hazajöttem a klubból... mindenből kifosztva... itthon leborultam ide a pamlagra, ahol annyiszor öleltelek... a párnákba temettem az arcom és ujjongtam — a boldogságtól! Nem gondoltam azzal, hogy semmim sincs... hogy fizetni nem tudok, hogy mindenem elveszett, talán még az életem is, csak egyet tudtam: vesztettem, tehát szeret, szeret! A szerencsétlenség üldözött, ahogyan még soha életemben, tehát Ruth úgy szeret, ahogyan életemben még soha semmiféle asszony.

RUTH. *(Elfeledkezik mindenről, boldogan megragadja a kezét és csókokkal halmozza el.)* Te édes... édes... te drága... egyetlenem! Igaz... látod, ez igaz!... Ruth úgy szeret tégedet, ahogyan még soha senki!...

GASTON. *(Könnyedén.)* Nos... és reggel aztán írtam neked... hogy szükségem van erre a pár dollárra és... *(Elkomorodva.)* Te nem tudod, mit jelent az nekem, hogy hozzád

kell fordulnom! Ezerszer megbántam, hogy irtam! Ha bárhogyan másként...

RUTH. Nem... nem! Kinek szólnál, ha bajban vagy, édes drága szívem...! Hiszen én volnék a legboldogabb, ha elsimíthatnám a gondjaidat. Olyan lettem, mint valami örült, mikor megkaptam a leveledet. Egész nap rohantam, hogy pénzt hajszoljak fel... rokonoknál... a barátaimnál... megpróbáltam mindent... hiába, nem lehet! Nem ad nekem már senki! *(Csüggedten.)* Tele vagyok adóssággal. *(Halkan.)* Es ékszereim... már nincsenek... *(Nagyon halkan, egyszerűen.)*... hiszen tudod, szívem...

GASTON. *(Próbálkozva, gyorsan odaveti.)* Talán az apád...

RUTH. Egy centet se ad. Haragban van velem. Es gyanakszik.

GASTON. Akkor hát — mindennek vége. *(Komor fenyegetéssel.)* Gaston vicomte de Cadillac nem élhet tovább egy kifizetetlen kártya-adóssággal. Ha a pénz holnap estig nincs meg...

RUTH. *(A kezeit tördelve.)* A jóságos istenre... Kétszázezer dollár! Csak tudnám, hogy honnét... Hiszen az életemet odaadnám neked!

GASTON. *(Gyors pillantást vet rá, pillanatnyi szünet után.)* Szeretsz?

RUTH. Imádlak!

GASTON. En tudok valakit, aki segíthetne rajtunk.

RUTH. *(Kérdően néz rá.)*

GASTON. *(Könnyedén.)* A kövér Frank Rogers...

RUTH. *(Hevesen.)* Nem! Az lehetetlen! Te nem tudod...

GASTON. Hogy a mult héten megkérte a kezedet? Tudom. Ő maga zokogta el nekem titkon a bánatát. Boldogtalanul és halálosan szerelmes beléd! *(Elégedetten.)* A barátom! Kicsit buta, nem valami csinos... de van néhány milliója és ritka jó fiu. Ha láttad volna! Tele volt könnyel az a jámbor, mélabús széme, mikor a klubban elmesélte nekem, hogy kikoszaroztad. *(Odamegy a lányhoz, átkarolja, súgva.)* Hát látod... ha most beszélnél vele... Csak egy szót kellene szólnod... azt mondod neki,

hogy adósságaid vannak... holnap fizetned kell... ruhák... ékszerek... Vagy nem! Még egyszerűbb! Holnap délelőtt magaddal viszed a fiút... véletlenül betérsz egy ékszerész-hez... kiválasztasz valami drága holmit — legjobb egy hosszú gyöngysor! — aztán mikor az ékszerész megmondja az árát, hirtelen megijedsz... szomorúság fog el: — oh, nagyon drága, nincs annyi pénzed... le kell mondanod róla...! — egy pillantást vetsz a derék Rogersre... *(Megveregeti a vállát.)* Az ördögbe is! Ha csak egy kicsit ügyes vagy, megveszi neked!

RUTH. *(Pillanatnyi meghökkenés után, kitörve.)* És ezt az embert... ezt szeretem én... halálos gyógyíthatatlan szerelemmel... *(Elfödi az arcát.)*... ezt az embert! Irgalmas jó isten...!

GASTON. *(Nyers gúnnyal.)* Szeretsz? Ez szerelem? Ezt nevezed te szerelemnek? Hát mit kívánok én tőled? Ez olyan retentő? Erre se képes az a te szörnyű nagy szerelmed? És te mered azt mondani, hogy úgy szeretsz engem, ahogyan még senki se szeretett! Tudod, mit tettek már értenem asszonyok, akik szerettek? *(Hirtelen.)* És ha azt kívánnám, hogy meghalj értem?!

RUTH. Meghalni? *(Rajongva.)* Igen... azt igen... teérted... boldogan! *(Megkeresi a retiküljét, lázasan revolvert ránt ki, a homlokához emeli.)* Nézd... nálam van... erre gondolok most mindig! Egy szót... csak egy szót mondj... megteszem! Akarod?

GASTON. *(Hidegen.)* Ostobaság! Tedd el azt a játékszert. *(Kegyetlenül gonosz mosollyal.)* Ha meghalnál, nem szerethetnél! Pedig akarsz engem szeretni, Ruth, úgy-e akarsz?

RUTH. *(Az indulattól reszketve ráemeli a revolvert.)* Te... te szörnyeteg... te...! Nem félsz, hogy megöllek?

GASTON. *(Hátat fordít neki, cigarettára gyújt, hátra se néz, úgy beszél.)* Mondtam már, hogy tedd le azt a butaságot. Azt hiszed, először történik, hogy egy nő revolverrel ugrál itt előtted? Mind ezt csináljátok! Ha már nem tudtok egyebet, jön az utolsó trükk: halál!...

halál! *(Türelmetlenül.)* Ha tudnád, milyen unalmasok vagytok!

RUTH. *(Egyre fenyegetőbben szegzi felé a fegyvert, céloz.)* Én nem vagyok olyan, mint más! Te! Én nem vagyok olyan, mint a többi! Nem félsz tőlem? Ez a browning töltve... hat éles golyó... az ujjam itt a ravaszon... csak egy nyomás, csak egy kis véletlen rezdülés — és meghalsz! Örjögve szeretlek... de éppen úgy gyűlöllek...! Érzem, hogy önmagammal tenném a legjobbat, ha agyonlőnék! Csak egy ujjmozdulat... egy rezzenés csak... és szabad vagyok... szabad — tőled! Nem félsz?

GASTON. *(Hirtelen visszafordul, karjai a mellén ösztöszefonva, egyenesen szembenéz vele.)* Én? Egy fegyvertől, ami a te kezében van? — Lőjj hát! Ide... ide a szívembe... vagy ide... a szemem közé!

RUTH. *(Elejti a fegyvert.)* Mit csinálsz velem?... te!... mit csinálsz velem!... Elkárhozom... égek... Hát mit akarsz tőlem? *(Örjögve.)* Nem bánom, akármit... csak csókolj meg, hogy elfeledjek mindent!

GASTON. Beszélsz Rogers-szel?

RUTH. Csókolj meg!

GASTON. Majd — holnap, ha már beszéltél vele.

RUTH. *(Vad kitöréssel.)* Soha! Hát most már soha! Megmutatom neked. Most már csak azért is! Ha belehalok, akkor is! Tudod, mit csinállok? Férjhez megyek! Igent mondok Rogers-nek! Még ma!

GASTON. Bravó! És mindjárt kérsz tőle nászajándékul — egy gyöngysort?

RUTH. Kérek! És meg is kapom! De te nem kapsz tőlem egy centet se! Soha! Oh, a bosszú édes... édesebb még a szerelemnél is! Gazdag leszek!... egy milliomos lesz a férjem... és te meg fogsz halni a kintől, mert látni fogod... és tudni fogod, hogy ez mind a tied lehetett volna... mind... mind... az utolsó centig... csak egy csókot kellett volna hitelezned érte előre! Most majd megmutatom, hogy meg tudlak kinozni!

GASTON. *(Merőn néz rá.)* Hiszen, ha te ezt megtennéd... *(Valami furcsa vágyódással.)*... ha

meg tudnád tenni!... *(Legyint a kezével, sóhajt.)* Soha! Ez nincs! Vagy legalább én hasztalan keresem. *(Hirtelen nyersen.)* Hát tudod mit? Nem irigylem a szegény Frank Rogerst. Túlságosan szereted a lármás jelene-
teket. Alig várom, hogy végre egy kis csönd lesz körülöttem. Unlak. *(Vár.)* Nos, még min-
dig itt vagy?

RUTH. *(Fölszegi a nyakát, böszült göggel végigméri, megfordul és lázasan rohan jobbra a kijáró ajtó felé. Az ajtóban hirtelen megáll, vár, visz-
szafordul. Szünet. Halkan.)* Hát csakugyan...
menjek?

GASTON. *(Már a pamlagon fekszik, rá se néz.)*

RUTH. El engedsz menni... így?

GASTON. *(Rá se néz.)*

RUTH. Így menjek el innét... ahol annyi boldog-
ságban volt részem... ahol megismertem az
életet, amely te vagy... te egyedül! És nél-
küled semmi... csak üresség, már érzem...
és menjek... ebbe az ürességbe... a ha-
lálba... nélküled...

GASTON. *(Rá se néz.)*

RUTH. Egy szót... hát egy szót csak... oh, mi-
lyen kicsi vagyok előtted...! Egy szót...! Kol-
dulok érte! Nincs lelked, hogy így tudod
nézni a vergődésemet... hiszen te a szívembe
látsz... te már tudod... hívj vissza... jaj...
hívj vissza...! Vagy meghalok!

GASTON. *(Hallgat, elnéz a levegőbe.)*

RUTH. *(Hozzárohan, térdre veti magát előtte.)* Bocsáss
meg! Rossz voltam... gonosz voltam... mert
szeretlek! Oh, hogyan szeretlek! Verj meg,
csak feledj el mindent... és bocsáss meg
nekem. Csak még most az egyszer! Bocsáss
meg! *(Átfogja a férfi térdét, odaszorítja az
arcát, sír.)* Oh, milyen jó ez... oh, milyen
jó ez!

GASTON. *(Lenéz rá.)* Beszélsz Rogers-szel?

RUTH. *(Némán, engedelmesen bólint.)*

GASTON. És jó lesz. Nem lázadsz föl újra!

RUTH. *(Összekulcsolt kézzel, rajongva néz föl rá.)*

Soha... soha többé! Te vagy az erősebb.

GASTON. *(Pillanatnyi szünet után.)* Csókolj meg.

- RUTH. *(A mellére veti magát, őrjöngve csókolja.)* Te édes... egyetlen... te drága... te jó! Meglátod, milyen jó leszek... *(Kívülről fölhangzik a csengő: két rövid és egy hosszú berrenés.)*
- GASTON. *(Hirtelen fölül, eltolja.)* Most el kell mened. Valakit várok.
- RUTH. *(Fölugrik, villámló szemekkel.)* Egy nő...! A szeretőd jön! Egy a sok közül! *(Jobbról kopogás az ajtón.)*
- GASTON. *(Fölkel, kiált.)* Bejöhetsz.

HARMADIK JELENET.

- BRIDEAUX. *(Bejön, mély meghajlással Ruth felé.)* Bocsánat... *(Gastonhoz.)* Mister Brown van itt.
- GASTON. *(Minden egyébről elfeledkezve, kíváncsian.)* Megkaptad?
- BRIDEAUX. *(A markából egy bankjegy csücskét mutatja, a szemével hunyorít, de szigorú ett-kettel mondja.)* Parancsára, vicomte ur, igenis meg.
- GASTON. Kéretem mister Brown. *(Ruthhoz, halkán.)* Kérlek, talán arra... *(A baloldali függönyre mutat.)*
- RUTH. *(Nem törődik az inassal, összetett kézzel könnyörögve.)* Hadd menjek erre... *(Jobbra mutat.)* ... lehúszom a fátyolomat... de látni akarom... akárki...!
- GASTON. *(Önkéntelenül elmosolyodik, vállat von.)* Nekem mindegy... ha te nem bánod... *(Egy csöpp gyöngédséggel.)* ... te bolond! *(Rászól az inasra, aki már az ajtónál van.)* Várj! *(Ruthhoz.)* Siess.
- RUTH. *(Már rendbeszedte magát, erősen lehúzza a fátyolát, a retiküljét felkapja, a revolver ottmarad a földön, ahova koppant, elfeledkezett róla.)*
- BRIDEAUX. *(Már türelmetlenül nyitja az ajtót.)* Parancsoljon, mister Brown.
- RUTH. *(Egyenesen szembemegy a belépővel.)*
- GASTON. *(Észreveszi a földön a revolvert, egy pillanatra mintha utána akarná vinni Ruthnak, látja, hogy az már az ajtónál van, a revol-*

vert az íróasztalra teszi maga elé és ott marad az íróasztalnál.)

MORLAND. *(Belép, az ajtóban szemben áll Ruthtal, a csodálkozás vagy meglepetés legcsekélyebb jele nélkül oldalra befelé lép és udvariasan helyet enged.)*

RUTH. *(Megkönnyebbült sóhajjal gyorsan kimegy.)*

BRIDEAUX. *(Mélyen meghajol Brown előtt előtt. kimegy Ruth után, kívülről beteszi az ajtót.)*

MORLAND. *(Egy pillanatig ott marad állva az ajtó közelében.)*

NEGYPEDIK JELENET.

GASTON. *(Ahogy megpillantotta a belépő Morlandet, meglepett mozdulatot tett és egy szempillantásig előrehajolva mereven rábámolt a jövővényre. De nyomban erőt vesz magán, üdvözlő mozdulatot tesz a kezével, még egy éles pillantást vet a vendégére, azután már teljesen közönyös a hangja, ahogy megszólal.)* Mister Brown? ... vagy tévedek?

MORLAND. *(Nem felel a kérdésre, előre jön az ajtó mellől, a szeme merőn Gastonra tapad. Lassan, higgadtan beszél.)* Üzleti ügyben jövök önhöz.

GASTON. Nem igen szoktam üzleteket kötni. De kérem, foglaljon helyet.

MORLAND. *(Leül az íróasztal elé.)* Üzletember vagyok. Az időm drága. Megengedi, hogy azonnal a dologra térjek. Ön ma éjjel a klubban játszott. Vesztett. Pénze nem volt, tartozásáról két névjegyet adott. Kétszázezer dollár — két névjegy. *(Előveszi a tárcáját, kivessz két névjegyet.)* Ez az?

GASTON. *(Az íróasztal mögött ül, éles pillantást vet a kártyákra.)* Két névjegy? Kívánja, hogy megtekintsem? *(Közönyösen és szinte kíváncsiság nélkül, de hirtelen és kemény kézmozdulattal a névjegyek felé nyúl.)*

MORLAND. *(Nem adja át, mintha észre se venné a nyújtott kezét, sőt egy eléggé nyílt óvatosságu mozdulattal elhúzza a kezét.)* Ha megengedi, inkább majd felolvasom. Pár szó csak. *(Olvasza.)* »Vicomte Gaston de Cadillac. Lagremont és Besanville örökös ura, a perzsa

Oroszlánrend... etcetera». — Ez nyomtatva. *(Megfordítja a névjegyet.)* És a túloldalon ceruzával ráírva: »Értéke százezer dollár. Sajátkezű aláírás: Gaston de Cadillac.« — Ez az egyik. A másik pontosan ugyanaz. *(Egy-más mellé tartja a két kártyát.)* Összesen kétszázezer dollár. Tekintse meg. Az ön írása?

GASTON. *(Már nem nyúl utána, csak egy pillantást vet a kártyákra. Közönyösen.)* Az enyém.

MORLAND. *(Körülményes nyugalommal lárcájába teszi a névjegyeket, a lárcát elteszi, vár, kis szünet után.)* Szabad megtudnom, mikor kaphatom meg a pénzt?

GASTON. Szabad megtudnom, hogyan kerül ez a két névjegy — mister Brownhoz? En mister Pattersonnal játszottam és a két névjegyet neki adtam.

MORLAND. Igen. És én megvettem tőle. Mindjárt tegnap éjjel.

GASTON. *(Egy pillanatra meglepetten néz fel.)* Megvette? *(Tapogatózva, de egy kis gúnnyal.)* Természetesen olcsóbban!

MORLAND. *(Nyugodtan.)* Az üzlet — üzlet. — Szabad újra kérdezni, hogy mikor fizet?

GASTON. Mister Pattersonsont gentlemannek ismerem. Elhallgatta volna ön előtt, hogy negyvennyolc óras fizetési haladékot kértem tőle?

MORLAND. Ön két hetet kért és két napot kapott. A negyvennyolc óra holnap este lejár.

GASTON. Akkor szíveskedjék kíváncsiságát egy kissé még türtőztetni. A haladékot megkaptam, tehát ön csak holnap este fogja megkapni a pénzét.

MORLAND. *(Nyugodtan.)* A pénzemet öntől nem fogom megkapni. Se ma. Se holnap. Se holnapután. Soha.

GASTON. Ha ezt komolyan hinné, nem vette volna meg a tartozásomat.

MORLAND. Csak azért vettem meg, mert tudtam, hogy nem tud fizetni. És ha akarja tudni: teljes névértéket fizettem érte. Kétszázezer dollárt.

GASTON. És ezt üzletnek nevezi? Csak nem hiszi, hogy kamatot is fizetek?

MORLAND. Az üzlet sokféle. Az én üzletem most az, hogy biztos vagyok benne: a pénzt ön nem tudja előteremteni. Ha ugyanis arra számít, hogy talán miss Ruth Daycliffe segíti önt a bajból, téved. Gondom lesz rá, hogy ne segíthessen. Majd szólok az apjának...

GASTON. Ugy. *(Dobol az asztalon, az ujja teljesen véletlenül megérinti a revolvert, anélkül, hogy ő maga észrevenné.)* Hát halljuk a feltételeket.

MORLAND. *(A szeme Gaston ujján és a revolveren.)* Micsoda feltételeket?

GASTON. *(Tovább dobol, a szeme szögletéből élesen figyeli Morlandet.)* Önt az öreg Daycliffe küldi, a Ruth apja. Kiadtak értem kétszáz-ezer dollárt, hogy elvehessék tőlem a lányt. Azt hiszik, hogy ilyen olcsón el lehet banni velem?

MORLAND. Amit mond, nagyon érdekes és főleg nagyon jellemző. Örülök, hogy hallok. De téved. Semmi közöm mister Daycliffe-hez és két centet se dobok ki a leányáért, nem kétszáz-ezer dollárt. Én csak a magam számára csinállok üzletet. Másnak nem dolgozom.

GASTON. Ön kezd őszinte lenni. Szívesen követelem. Egy percig se hittem, hogy miss Daycliffe miatt jött. *(Egyenesen a szeme közé, éllel.)* Csodálkoztam volna, ha egy olyan nagy pénzember, amilyennek John Morlandet a híréből ismerem, közönséges családi ügyekbe keveredett volna.

MORLAND. *(Nyugodtan szembenéz vele.)* Ön ismer?

GASTON. Volt szerencsém egyszer megpillantani a börze előtt. De különben is, legfőbb elvem az életben: pontos információk!

MORLAND. Örülök, hogy ebben megegyezünk. Sohase kezdek üzletet, mielőtt pontos információim nincsenek. Megengedi, hogy bizonyítsak. *(A zsebéből iratokat húz ki.)* Hallgassa végig nyugodtan. Az ön érdeke, hogy információim alaposságáról meggyőződjék. Egy jelentés van nálam. Párisból kaptam. Pinkerton emberei készítették számomra. Ohajtja,

hogyan felolvassam egész terjedelmében? Vagy beéri a főbb adatok rövid említésével?

GASTON. (*Udvarias gesztussal.*) Ön vendég itt. Ahogy önnek kényelmesebb.

MORLAND. Elég lesz röviden. (*Szétbontja az iratot, fölpillant.*) Ha valahol tévednék, szóljon. Kezdem. Gaston vicomte de Cadillac nevű arisztokratája Franciaországnak legnagyobb sajnálatára nincs. Az ön neve nem Gaston vicomte de Cadillac, Lagremont és Besanville örökös ura... etcetera, hanem egész egyszerűen: Charles Fripp. Született: a párisi aszfalton. Anyja: valamikor gyönyörű párisi hölgy, táncosnő, spanyol származás. Apját nem ismerte soha. (*Fölpillant, egy titkos szemvillanással a revolverre ügyel, látja, hogy Gaston meg se moccan, folytatja.*) Ön egy időben azt híresztelte, hogy egy herceg volt az apja. Lehet. Ki tudja. Az bizonyos, hogy passziói mindig hercegiek voltak és legfőképpen dolgozni soha nem akart. Gyermekkor: csecsemőotthon, dajkaság, lebujszók, szállodák és változatosság okáért egyszer — amikor anyjának jól ment a dolga — két évig egy nagyúri nevelőintézet. (*Lapoz.*) A többi talán ugorjuk át, egészen addig, amíg egyszerre csak teljes pompájában kifejlődve, szédítő eleganciával, mint hódító csillag, föl nem ragyogott Páris éjszakájában — természetesen egy amerikai hölgy karján. (*Fölpillant.*) Már akkor is különös előszeretettel kultiválta az amerikaikat. (*Folytatja.*) Saját maga által adományozott nemesi neve ekkor már: Charles de Frippier. A mulató Páris krónikájának hosszú időn át egyik legcsillogóbb alakja a rejtelmes lovag. Soha senki se tudta, miből él, de asszonyok jelezték mindig az utat, amerre járt. Botrányai, párbajai, hódításai és kalandjai helyett elegendő talán annyit megjegyezni, hogy bizalmas barátai titokban csak azon a gúnyneven emlegették, amellyel szinte még gyermekkorában tisztelték meg az apacsoksmák emberismerői. Ez a gúnynev: Selyemhurok. (*Fölpillant.*)

GASTON. (*Meg se moccan.*)

MORLAND. *(Folytatja.)* Ez a tipikus párisi apacs-név mindössze annyit akart jelezni, hogy fehér kezeivel fojtogató selyemhurok gyanánt szokta átfogni a nők nyakát. Különösen ha gyöngysor volt a nyakon. A nőknek egyébként nem történt semmi komoly bajuk. Legfölbbebb a gyöngysorok tűntek el néha. De a nők nem tettek panaszt. Sőt. Ugy látszik, meg voltak elégedve. *(Fölnéz, nyugodtan.)* Ha talán valami megjegyzése van...

GASTON. *(A körmeit nézi.)* Várom a folytatást. Remélem, az érdekesebb.

MORLAND. Örülök, hogy nem komédiázik. Így somásabban végzünk. *(Lapoz az iratban, folytatja.)* A női szívek ellenállhatatlan bálványa, válópörök és szenzációs szerelmek hirhedt hőse volt már Charles de Frippier, amikor egy kis baleset váratlanul véget vetett párisi pályafutásának. Igazán csekélység volt az egész. Egy előkelő fiatal lány... *(Fölpillant.)* — a nevével természetesen szolgálhatok, ha kívánja! — meglopta a szüleit és amikor rájöttek, öngyilkosságot kísérelt meg. A kíséreltet nem sikerült, de a fölcsapó botrány végre túlságosan kíváncsivá tette a párisi rendőrséget Charles de Frippier úr személye iránt. Monsieur Charles de Frippier ekkor hirtelen nyomtalanul eltűnt Párisból és pár hét múlva Newyorkban felbukkant — Gaston vicomte de Cadillac. *(Utolsó oldalára fordít a jelentésnek.)* Newyork: helyben vagyunk. *(Legyint a kezével.)* Még csak néhány hét... felsorolni is alig érdemes. Bútor... lakás... satöbbi nagyrészt hitelbe... uzsorások pénzén... hitelezők a nagyszerű külsőre. De egyelőre csupa apró fogás. A nagy cél: a milliomosnők világa, egy kissé nehezen nyílik. A szerencse várat. És éppen most: kétszázezer dollárnyi kártyaadósság... legyőzhetetlen akadály, egy véletlenül lezuhant szikla, amely végleg elzárja a bejáratot a legszebb vadászterülethez: a newyorki legfelsőbb négyszázhoz, vagy legalább a felső tízezerhez. *(Összehajtja a papírokat, zsebre teszi, nyugodtan.)* Egyelőre ennyi az egész. *(Vár.)*

GASTON. *(Kis szünet után.)* Sokba került önnek ez az érdekes összeállítás?

MORLAND. Minden üzletnél van információs költség.

GASTON. Mert mindezt tőlem esetleg sokkal olcsóbban megtudhatta volna. Ha szépen megkér.

MORLAND. Azt hiszem: így pontosabb és megbízhatóbb.

GASTON. Téved. Az egész jelentés kissé egyoldalú. Hogy ne mondjam: célzatos. Látszik, hogy detektívek készítették: a legfontosabb adatok hiányoznak. Például: hogy a nők mind gyönyörűek voltak! Ami lényeges különbség! Aztán, ha az a Charles de Frippier csakugyan mindig csak a gyöngysorokra vadászott volna, akkor Gaston de Cadillacnak aligha lett volna szüksége Newyorkban — hitelre! Talán két névjegy se hozná akkor annyira zavarba! Nem gondolja? *(Göggel.)* Az igazság az, hogy Charles de Frippier a pénzzel nem törődött soha és a legtöbb pénzt mindig — nőekkel verte el! És végül... ami legjobban hiányzik. Egy sorsdöntő pillanat! Ez az irás azt állítja, hogy Charles Fripp »az apját nem ismerte soha«. *(Hevesen.)* Nem igaz! Ismerte! Egyszer találkoztak. *(Szünet. Merőn maga elé néz, félig önmagának beszél.)* Egy asszony... *(A jelentés szavaira emlékeztető hangsúllyal.)* »... valamikor híres táncosnó... spanyol származás... haldoklott. Egyedül, szegényen, elhagyottan... nem volt mellette senki más, csak a tizenhat esztendő fia: Charles. A haldokló egy nevet sóhajtott... a mult kódéből hívott valakit... egy embert, akit szeretett, aki elhagyta... egy idegent... egy spanyol herceget. Charles gyűlölte ezt a nevet, mert nem viselhette. Pedig — az apja neve volt! Még csak közelnie sem volt szabad hozzá soha. De most nekivágott Párisnak mégis, hogy megkeresse. Tudja hol találta rá? Színházban. A kocsisától tudta meg, hogy ott van. Páholyban ült — egy nővel. A felesége volt?... a szeretője?... vagy a menyasszonya?... — mind egy. Nem fontos. Egy másik asszony!...

Mikor Charles csöndesen a páholyba lépett és megmondta a nevét, a herceg idegenül meredt a fiára: először látták egymást az életben. Charles suttogva könyörögni kezdett, hogy jöjjön vele, egy haldokló hívja végsőt dobbanó szívével. A herceg megrendült... a szeme könnyes lett... elfeledkezett mindenről maga körül... jönni akart! És akkor — a páholy elejéről, ahol mindent hallott — megfordult az a nő. A fején gyémántdiadém volt és villogó gyöngyök a nyakán. De minden ékszernél jobban ragyogott a szeme. Káprázatosan szép volt és Charles ebben a pillanatban megtanulta, hogy egy asszonyért el lehet feledni mindent... még a legnagyobb fájdalmat... még a legszörnyűbb valót is. Charles a nőre bámult és egy pillanatra elfeledett mindent. Csak egy pillanatra. *(Teljesen a multba merülve.)* Mert a nő már ösz-szeszorította a száját, ránézett a hercegre... és Charles rögtön tudta: nem engedi el! Csak szeszélyből?... vagy komolyan féltette?... gyűlölte Charles?... a hatalmát akarta megmutatni... vagy egyszerűen csak nem volt hajlandó tűrni, hogy zavarják a szórakozását... — mindegy! Nem mondta... nem szólt egyetlen szót se... Csak a szeme villant... egy hosszú pillantás... és a herceg egyszerre elvörösödött, szégyelte a szívét, hogy irgalomból el akart menni... valamit morgott, hogy »talán majd holnap«... ellenségesen elfordult, leült, ottmaradt. Charlesnek megvonaglott a szíve... a keze görcsösen ökölbesorult... reszkető szájjal valamit mondani akart. De a nő ránézett... egyenesen a szemébe... és parancsolóan kinyújtotta a karját. Gyönyörű karja volt, ives, karsú, apró gödröcskékkel. A mozdulatban csupa megvetés, egy asszony gőgje, aki uralodik a férfiakon. És Charles nem mert megállni előtte... nem csapott botrányt... nem rohant rá és nem fojtotta meg ezt a kegyetlen bestiát. *(Mélyen.)* Az első nő volt, aki keresztezte az útját... az első, aki szembe-szállt vele! Az ajtóra mutatott és Charles

szó nélkül, támolyogva elment. Oh... ez az út... lefelé... ezt nem lehet soha elfeledni! Vörös szőnyeg a lépcsőn... vakító fény... harsogó zene... és köröskörül csupa gőgös, kegyetlen, gyönyörű, diadalmas asszony... *(Szünet. Mélyen, mindenről elfeledkezve.)* Mire hazaértem, — az anyám már meghalt... és én... *(Elhallgat, szünet.)* Azóta Charles Fripp sok nővel állt szemben, de még nem akadt második asszony, aki elől megfutott volna!

MORLAND. *(Szünet után.)* És — más mondanivalója nincs?

GASTON. *(Főlrriad.)* Nekem?... *(Nyersen, már teljesen a régi hangon.)* Ha jól emlékszem, ön keresett föl engem valami üzlettel. Nem pedig megfordítva.

MORLAND. Igen. És örülök, hogy fölkerestem. Az érzésem nem csalt. Az üzletet mi meg fogjuk kötni.

GASTON. Azt hiszi?

MORLAND. Biztos vagyok benne. A bevezetésen már túl vagyunk: kölcsönösen ismerjük egymást. És éppen azért, mielőtt most csakugyan rátérnénk a tulajdonképpeni üzletre... *(Megáll, pillanatnyi szünet, halkan, nyugodtan, — innét kezdve egészen addig, amíg Brideaux be nem jön a párbeszéd halk és fojtott.)...* Okvetlenül szükségesnek tartja, hogy egy tanu is végighallgassa a beszélgetésünket?

GASTON. *(Nem érti.)* Tanu?

MORLAND. *(Élesen ránéz, aztán jobbra int az ajtó felé.)* Mert ott valaki elejétől kezdve hallgatózik. Bizonyosan az inas.

GASTON. *(Bámulva.)* Átkozottul jó füle van! Az előbb én is hallottam valami kis surlódó zörejt, de nem is gondoltam volna rá, hogy... *(Hirtelen.)* Tizenöt perc elég idő önnek? Arra, amit mondani akar.

MORLAND. Elég.

GASTON. Amit eddig hallott a fickó, nem baj. Azt úgyis tudja. Párisból jött velem. De a többi esetleg csakugyan nem az ő fülének való. *(Lenyomja a csengőt, mosolyogva.)* Most előbb biztosan vár egy pillanatot... hogy túlközel ne legyen az ajtóhoz.

ÖTÖDIK JELENET.

BRIDEAUX. *(Pillanatnyi szünet múltán megjelenik.)*

GASTON. *(Közben pár sort írt egy névjegyre, boricékba zárta. Közönyösen.)* Ezt átviszed a klubba. Onnét telefonálj, hogy ott találjad-e mister Teent és hozol-e választ.

BRIDEAUX. *(Átveszi a levelet, meghajol, kimegy.)*

GASTON. *(Pillanatig vár, azután az ajtóhoz megy, kinyitja, kinéz az előszobába, beteszi az ajtót, visszajön.)* Már lement. A klub nincs öt percnnyire. Rohanni fog, hogy visszajövet még hallgatózzék. Nincs több, mint legföljebb tizenöt percünk.

MORLAND. Az teljesen elég. Sok mindenre. *(Téljes nyugalommal revolvert vesz elő a zsebéből és a térdére teszi.)*

GASTON. *(Bámulva néz rá.)*

MORLAND. *(Magyarázatul, szárazon.)* Csak a paritás miatt.

GASTON. *(Követi Morland pillantását, csak most érti meg, hogy a revolvert nézi, amely ott van az asztalon. Meglepetten.)* De az ördögbe is! Hát mit gondol tulajdonképpen!

MORLAND. *(Szárazon.)* Semmit. Konstatálom a helyzetet. Most egyedül vagyok itt önnel — tanu nélkül.

GASTON. *(Dühösen.)* De hiszen maga figyelmeztetett rá, hogy az inasom hallgatózik! Azért küldtem el!

MORLAND. *(Szárazon.)* És honnét tudjam én azt, nem az ön előzetes utasítására hallgatózott-e, hogy én észrevegyem, ön elküldhesse és én gyanútlanul egyedül maradjak önnel?

GASTON. *(Rábámul.)* No tudja, magától tanulni lehet. Finom társasághoz lehet szokva. De nyugodjék meg. Ezúttal nincs a — bőrzen. És én férflakra — nem vagyok veszedelmes. *(Vonakozással a revolverre.)* Ennél pedig még igazán nem tartok. Véletlenül hever az asztalon. *(Humorral.)* Emlék. Egy hölgy hagyta itt. *(Fogja a revolvert és a kerevet mellett álló kis tabürettre dobja, eljön onnét, vissza az asztalhoz. Megvető pillantással Morland revolverére.)* Maga csak tartsa kéznél.

MORLAND. *(Ránéz, aztán nyugodtan zsebreteszi a revolverét.)*

GASTON. *(Gúnygal.)* Összes drága információi dacára — és bár igyekeztem fölvilágosítani — ön engem — amint látom — tökéletesen rosszul ismer. *(Hirtelen elhagyja eddigi erőszakolt türelme, szenvedélyes eréllyel.)* Nem akarok öntől semmi mást, csak hogy végre megmondja nyíltan: miért van itt! A bujósokból elég! — Ön, John Morland, Newyork egyik leggazdagabb és leghatalmasabb embere, fölkeres engem inkognitóban, egy szürke »mister Brown« álarca alatt és nem sajnál száz dollárt az inasomtól, csak hogy velem beszélhessen. Kiderül, hogy megvásárolta egy égető adósságomat, amellyel talán tönkretétel. Kiderül, hogy megfigyeltetett, költséget és fáradságot nem kímélve, bizalmas adatokat gyűjtött rólam, amelyekkel talán szintén tönkretétel. Mint egy börzemanővert, olyan alaposan előkészítette a dolgát. Hálót font körém, mint valami pók, most összevonja a spekuláció szálaít és azt hiszi: megfogott! Mindezt pedig elég nyíltan meg is mondja nekem. Tehát meg akarja értetni velem, hogy teljesen a hatalmában vagyok. Jó! Megértettem és tisztán látom a helyzetet. Most már nem kell sok magyarázat. Utálom a fölösleges teketóriát. Ha tetszik nekem, amit tőlem akar, belemegyek minden komédia nélkül. Ha nem tetszik, fűtyölök minden hatalmára, érti! *(Indulatosan az asztalra üt.)* Ki vele hát: mi a célja? Mit akar tőlem? Mondja meg, röviden, nyíltan, — vagy menjen a pokolba és tegyen, amit akar. *(Gorombán hátat fordít neki és az asztalhoz dől.)*

MORLAND. *(Egy pillanatra se zökken ki a nyugalmából.)* Ön tetszik nekem. — Tehát először: az információkat eltérheti és azzal eltűntek örökre, én hallgatok. Másodszor: eltérheti a két névjegyet is, anélkül, hogy egyetlen dollárt fizetne. Harmadszor: kereshet még száz-ezer dollárt.

GASTON. *(Hirtelen visszafordul, előre hajol, élesen az arcába néz.)* És mindezt mit kíván tőlem?

MORLAND. *(Egyenesen a szemébe, teljes nyugalommal.)* Csábítsa el a feleségemet.

GASTON. *(A meglepetés első pillanatában valósággal hátrahőköl, de nyomban erőt vesz meglepetésén. Leül, egy ideig némán szemléli Morlandet.)*

MORLAND. *(Kicsit vár.)* Nos? Elvállalja?

GASTON. *(Idegesen fölnevet.)* No tudja... Egy férj, aki háromszázezer dollárt kínál azért, hogy a feleségét csábítsam el...! — a praksziszomban ez még csakugyan nem fordult elő. *(Gúnygal.)* Pedig információi szerint valószínűleg van valamelyes prakszisom — az élet piszkaiban.

MORLAND. *(Összevont szemmel.)* Nem vállalja el?

GASTON. *(Nem felel a kérdésre, kényelmesen hátradől a széken.)* Most már tudom, mit akar tőlem. A célját azonban még nem ismerem.

MORLAND. Ahhoz semmi köze.

GASTON. *(Türelmellenül.)* De hát értsen meg! Vakon nem mehetek bele! *(Hirtelen.)* Nekem is szükségem van bizonyos — információkra!

MORLAND. Vagy úgy. *(Rövid szünet.)* Értem. *(Leül, nyugodtan.)* Kérdezzen. Amire jónak látom, felelek.

GASTON. *(Pillanatig gondolkodik.)* Az asszony — csúnya?

MORLAND. A legszebb nő, akit valaha láttam.

GASTON. Én már sok szép nőt láttam.

MORLAND. *(Szárason.)* Én is. Ez a legszebb.

GASTON. *(Hirtelen egyenesre ül.)* Igazán?... A dolog kezd érdekelni. *(Kís szünet.)* Ön —

csak próbára akarja tenni az asszony hűségét?

MORLAND. Nem.

GASTON. A feladatomban tehát az, hogy tényleg a szeretőmmé tegyem.

MORLAND. Igen.

GASTON. És ha megtörtént?

MORLAND. *(Hallgat.)*

GASTON. *(Hirtelen.)* Bosszút akar az asszonyon állni? *(Kíváncsian.)* Szereti?

MORLAND. *(Hallgat.)*

GASTON. Gyűlöli? *(Kicsit vár.)* Halálosan?

MORLAND. *(Hallgat, csak ránéz.)*

GASTON. *(Szempillantásnyi csönd után.)* Az én szerepem csak az, hogy az asszony a szeretőm legyen?

MORLAND. Nem.

GASTON. Hát még mi?

MORLAND. Írjon leveleket önnek.

GASTON. Szerelmes leveleket?

MORLAND. Igen. Csaljon ki tőle buja leveleket... tele parázna kifejezésekkel... olyan leveleket, amilyeneket csak akkor írnak az asszonyok, ha valakit örülten szeretnek.

GASTON. Remélem, ez aztán minden.

MORLAND. Nem. Ha már ez mind meglesz, meg akarom lepni. Itt! Amikor öleli!

GASTON. Ah! Tetterezés! In flagranti...? *(Kis szünet.)* Egyedül jönne?

MORLAND. Nem. Tanukkal. Örültségeket kell vele mondatnia.

GASTON. Az egész dolog tehát — a nyilvánosság elé kerül?

MORLAND. *(Reszkelve a bosszúvágytól.)* Mindenki elé!... az egész világ elé!... *(Fogcsikorgatva.)* Az utcára!... Az utcára! *(Szünet.)*

GASTON. *(Mereven néz rá egy kis ideig, aztán vontatottan.)* Amit ön tőlem kíván, nem könnyű. De engem éppen azért izgat. Ha egyszerűen csak arról lenne szó, hogy elcsábítsam, az semmi. Egy gyöngé pillanatot minden asszonynál könnyű felidézni. Ön azonban sokat akar. Hogy megszerezhessem, az asszonyban föl kell keltenem a nagy szenvedély őrzögését. *(Újra vontatottan.)* Meg lehet csinálni. Ha elég időm lesz...

MORLAND. Nem! Gyorsan akarom! *(Önkéntelenül.)* Egy éve várok...

GASTON. Vár? Miért?

MORLAND. *(Mogorván.)* Azt akartam, hogy az asszony megnyugodjon és ne tartson semmitől.

GASTON. Ön pompás pszichológus. Nagyszerű útbaigazításokat adhat nekem. *(Gyorsan.)* Legjobb, ha elmond részletesen mindent. *(Vár.)* Ha gyorsan akarja a dolgot, segítenie kell. *(Vár, türelmetlenül.)* Hát legalább a kezdetén legyen a segítségemre. Hiszen nem

tudok semmit. *(Odavetve.)* Van talán valami, ami után az asszony különösebben érdeklődik? Például: Börze? Sport? Irodalom? Zene?

MORLAND. *(Fojtottan.)* Képek.

GASTON. *(Ránéz.)* Úgy. És van talán festő, akit különösebben kedvel?

MORLAND. *(Különös élett.)* Csak volt.

GASTON. Hogy hívták?

MORLAND. *(Szárason.)* Harry Scott.

GASTON. Nem ismerem. Meghalt?

MORLAND. Igen.

GASTON. És hol lehetne látni a képeit?

MORLAND. *(Szárason.)* Sehol. Elégtek.

GASTON. *(Csodálkozva.)* Mind?

MORLAND. *(Szárason.)* Mind.

GASTON. Kár. Közös rajongás egy festő iránt...

Az ilyen »véletlen lelki rokonság« megismerkedésnek mindig hatásos. De persze, ha nem ismerem a képeit, nem rajonghatok a festőért.

MORLAND. *(Pillanatnyi habozás után.)* Jöjjön holnap az irodámba. Majd onnét elviszem a képekhez.

GASTON. *(Meglepetten.)* Nem égetek el?

MORLAND. Nem. Azt mondják, valamikor sokat fognak égni. Az asszony előtt vigyázzon! Azt kell hinnie továbbra is, hogy valamennyi kép megsemmisült.

GASTON. Annál jobb. És ha most még rászánná magát arra, hogy egyetmást elmondjon nekem erről a festőről... *(A telefon éleset berreg, önkéntelenül összerезzen, azulán boszusan az ajkába harap fölveszi a kagylót.)* Halló. Te vagy? Igen? Jó. *(Leleszi a kagylót.)* Az inasom. Indul vissza. Sietnünk kell. *(Gyorsan, nagyon erőlyesen.)* Pár percünk van csak arra, hogy végre elmondja nekem mindazt, ami egy évvel ezelőtt történt. Az asszony és ön között. *(Türemlenül.)* Rajta hat! Mi az ördögöt titkolózik! Hiszen úgyis mindent sejtek. Gyorsan, amíg egyedül vagyunk...

MORLAND. *(Gyanút fog.)* Nem. Egyelőre elég. A többi... talán holnap... Különben, majd meglátom. Amit tud, máris több, mint ameny-

nyit akartam. Többre tulajdonképen nincs is szüksége

GASTON. *(Kihívóan.)* Azt majd én döntöm el! *(Utolsó kísérletként, hogy még valamit kihúzzon belőle.)* Ha nem mond el mindent, ilyen kevéssel bele se fogok.

MORLAND. *Úgy. (Parancsolóan.)* Hát akkor végleg be fogja érni azzal, amit eddig megtudott. Több nincs.

GASTON: Ez az utolsó szava?

MORLAND. Ez.

GASTON. *(Tenyerével az asztalra csap, megváltozott hangon, diadalmasan.)* Akkor hát, mister Morland takarodjék! *(Az ajtóra mutat.)*

MORLAND. *(Rezenéstelen nyugalommal.)* Ön kelepcebe csalt?

GASTON. *(Vadul.)* Ha torkába nem forrasztottam rögtön a szót, mikor emlegetni kezdte az ostoba információit, ha úgy tettem, mintha belemennék abba a gyanus »üzletbe«, amit akar, *(Gúnnyal)* csak a paritás miatt történt. Hogy én is megszerezsem a magam kis információit önről! Sikerült. Most már csakugyan ismerjük egymást kölcsönösen. Kvittek vagyunk! *(Elégtétellel fölnevet.)* A nagy üzletember kissé meglepettnek látszik! Nagyon mereven néz rám! *(Gúnnyal.)* Erre nem számított, mi?

MORLAND. De igen. El voltam készülve erre is. És vannak ellene fegyvereim. Majd megismeri őket. *(Fenyegetve, kinyújtott ököllel, szörnyű súllyal.)* Most csak annyit mondok, — de utoljára! — engedelmeskedjék nekem, vagy összetöröm!

GASTON. Üres fenyegetésekre fűtyülök. Ha pedig csakugyan meg mer próbálni ellenem valamit, — majd védekezem. Elni fogok az — információimmal. Például: szólok egy pár szót — a feleségének!

MORLAND. *Úgy. (Fölkel, jeges fenyegetéssel.)* És tisztában van azzal teljesen, hogy most mit csinál?

GASTON. *(Könnyedén.)* Hogyne! Megcáfolom az információit!

MORLAND. *(Mintha csak ezt várta volna, lecsap rá.)* Csak azt, amit önmagáról adott. Mert ha ön csakugyan az lenne, akinek elhitetni szeretné magát, nem futna meg egy asszony elől.

GASTON. Ah! Most fordít egyet a taktikán! Ha nem megy az üzlet se pénzzel, se fenyegetéssel, megpróbálja hirtelen egy kis — pszichológiával! *(Elismeréssel.)* Úgyes. — Csak arról feledkezik meg, hogy ehhez egy kicsit én magam is értek.

MORLAND. *(Most már türelmetlenül, de ellenállhatatlan, szuggeráló erővel.)* Eppen azért! Az ördögbe is! Ha egyáltalán ért valamihez a világon, éreznie kell, hogy ez nem — taktika! Ostoba-ág! *(Hirtelen.)* Hiszen én — engedek: megmondom, amit nem akartam. *(Pillanatnyi szünet.)* Ez az asszony — elzárta előlem az ajtaját. *(Gyorsan.)* De nem csak előlem. Mindenki elől. *(Minden szót súllyal.)* Megfogadta, hogy férfi a küszöbét többé nem lépi át soha.

GASTON. *(Egy pillanatig meghökkenve néz rá, aztán fitymálva.)* Egy asszony szava... *(Legyint.)*

MORLAND. Nem szegi meg! Bizonyíték rá, hogy itt vagyok önnel. *(Hirtelen.)* Azt hiszi, valóban csak azért vártam tétlenül egy évig, hogy az asszonyt megnyugtassam?...

GASTON. *(Meglepetve.)* Hát?

MORLAND. Arra vártam, hogy talán majd megy minden — magától. Egy asszony... gazdag, szép, fiatal... ha elég hódoló van körülötte...

GASTON. Nos? És voltak?

MORLAND. Estélyeket adtam... még nagyobb házat vittem mint azelőtt... gyöngéd voltam hozzá, mintha megbántam volna, ami köztünk történt és csak azt akarnám, hogy szórakozzék... hogy feledjen...

GASTON. *(Feszülten.)* És mindezt csak azért, hogy...

MORLAND. Igen. Engedtem, hogy férfiak gyűljenek köréje... sportemberek, világfiak, művészek... az a sok léhűtő, aki mind asszonyra vadászik. Aztán alkalmakat teremtettem... koncerteket... sok zenét, ami hat a nőkre... hangulatos, bódító kerti estéket... kirándulásokat... hogy sokszor maradjon »véletlenül« ketttesben valakivel... A legjobb barát-

nője volt a kémem és... — tudja, mit tesz az, ha John Morland nem tud bizonyítékot szerezni?

GASTON. Sejttem. Az eredmény tehát?...

MORLAND. Soha semmi.

GASTON. *(Már teljesen fogja a dolog.)* Ügyetlen fajankók! És ritka asszony!

MORLAND. No látja. Ezért vagyok itt. — *(Nyugodtan leül.)* Ezzel az asszonnyal csak egy ilyen ördög tud elbánni!

GASTON. *(Elmosolyodik.)* Most meg már hizeleg!... *(Ingadozva, humoros elismeréssel.)* Szó sincs róla, maga ellenfélnek még egy ördög számára is erős!

MORLAND. Hát még az asszony!... Majd meglátja! *(Gyorsan.)* Ha azt hiszi, hogy egy pár bók... holmi »főzés a szemmel«... lelki rokonság... irodalom... képek... egy kis szerelmi vallomás, meg a többi ostobaság, amit emlegetett... ennél az asszonynál már elég ahhoz, hogy levegye a lábáról, előre megmondom: kudarc lesz a vége. *(Suggerálva.)* Pedig biztosra kell mennie! És gyorsan! Maga nagy ördög! Szedje hát össze, amit csak tud! Eszeljen ki valami rendkívülit! Ilyen asszonnyal még nem volt dolga!

GASTON. Azt hiszi?... *(Ingadozva, nagy elismeréssel.)* Dopingolni tud, az biztos! — *(Pillanatnyi szünet, hirtelen elszántan.)* Mielőtt bármire elszánnám magamat, — előbb látni akarom az asszonyt!

MORLAND. Jó. Menjen Reddingdalebe.

GASTON. Reddingdale? A tengeri fürdő?

MORLAND. Igen. Ott tölti a nyarat. Utazzon le.

GASTON. *(Újabb habozással.)* Nem... *(Hirtelen.)* Akkor előbb kell róla egy jó fénykép!

MORLAND. Azt kaphat. *(Zsebéből az iratok mellől borítékot húz ki és az asztalra dobja.)*

GASTON. *(Elismeréssel.)* Ön csakugyan mindenre gondol. *(Kihúzza a fényképet, meglepetve.)* Ah!... *(Szünet.)* És ez a fénykép hű?... *(Elmerülve nézi.)* Csakugyan ilyen szép?... *(Szünet, nézi a képet, hirtelen, elszántan.)* Hát tudja... nem okos dolog, amit most teszek...

de én már ilyen vagyok! — *(Odavelve.)* Üzletet — nem kötünk, mister Morland! *(Erélgesen.)* Erről szót se többet! *(Gyorsan.)* De az asszony annyira tetszik nekem, hogy vállalkozom a meghódítására — ingyen! *(És rögtön könnyedén hozzáteszi.)* Fogad velem félmillió dollárba, hogy a szeretőm lesz? *(Gyorsan.)* Kisebb összegbe nem fogadok!

MORLAND. *'Az »ingyen« szóra meglepelt mozdulatot tett, most pillanatnyi gondolkodás után.)* De a névjegyeit levonom.

GASTON. *(Gúnyosan.)* Már úgy számítottam. A tartozásaimat meg szoktam fizetni.

MORLAND. Akkor a fogadást — tartom! Ha megnyeri, háromszázezer dollárról kap majd tőlem egy csekket.

GASTON. *(Kedvesen.)* Nem majd. Most.

MORLAND. *(Vontatva.)* Egy fogadás, amit előre — elveszítetek?

GASTON. Ez a legbiztosabb mód rá, hogy — megnyerje! *(Vár.)* Nos? Hát nem? *(Könnyedén.)* Akkor igazán nem tudom, hogyan képzeled a dolgot. Reddingdale előkelő fürdő... ott nagyon drága az élet. *(Vállat von.)* Annyi pénzem sincs, hogy elutazzam...

MORLAND. *(Egy pillanatig ránéz, azután kiveszi a csekk-könyvét.)* Kap ötvenezer dollárt.

GASTON. Kevés. *(Mohón.)* Legalább — kétszázezer kell!

MORLAND. Legyen százezer. *(Ír.)* A többi utólag.

GASTON. Hát nem bánom. De akkor azt majd bankjegyekben. Mert lehet, hogy nyomban utána — eltűnök.

MORLAND. Jó. *(Kitöltötte a csekkel, átnyújtja.)* Itt van.

GASTON. *(Elveszi, megnézi, bólint.)*

MORLAND. De vigyázzon magára! Az én kezem a földgömbön mindenhova elér!

GASTON. *(Őszinte bosszúsággal.)* Micsoda ostobaság! Ennyire rövidlátó? Hát csakugyan nem tud megismerni engem? — Komolyan azt hiszi, hogy a rongyos pénze kell! Vagy félek — magától! *(Hevesen.)* En soha senkitől se félek és az életemet kész vagyok kockára dobni minden pillanatban. Élni csak így érdemes!

A pillanatnak! Most a szívemmel, az agyammal, minden idegszálammal, az egész életemmel belefekszem ebbe a feladatba, amit elvállaltam. Nem a pénz miatt, hanem mert a dolog izgat és megfogott. *(Pillantással a fényképre.)* Es mert az asszony — nagyon tetszik! Ez a legfontosabb! Erti?

MORLAND. *(Nyugodtan.)* De azért a pénzt zsebretezi.

GASTON. *(Hirtelen.)* Ha nyer a börzén, nem zsebeli be a nyereséget?

MORLAND. Azért játszom.

GASTON. De csak a pénzért játszik? Hiszen akkor régen abbahagyta volna! — mondja meg őszintén, mi ér többet: az a sok millió, amit nyer, vagy az, amikor csinálja a börzejátékot és érzi, hogy hatalmában vannak az emberek?

MORLAND. *(Le nem veszi róla a szemét.)* Ezt még... nem hallotta tőlem senki. *(Szünet.)* Magának megmondom. Legtöbbet ér: a hatalom és a játék.

GASTON. No látja. Hát nekem is.

MORLAND. Szerelem és börze: hát ez ugyanaz?

GASTON. Az életben minden ugyanaz. A szerelem semmi más, mint harc a hatalomért! Az egyik mindig uralkodni akar. A kérdés az, melyik erősebb: a férfi vagy, az asszony. A pénz — eszköz az élethez. Es az életben a legszebb: a szerelmi harc. Én csak ezért elek!

MORLAND. *(Gondolkodva néz rá.)*

GASTON. *(Hirtelen kifelé jülek, aztán halkan.)* Az inasom... Nagyon óvatosan zárta be az ajtót. Mielőtt bejön, előbb úgy látszik hallgatózni fog. *(Irónikusan.)* Azért figyelmeztetem, mert esetleg megint azt hihetné, hogy az én utasításomra hallgatózik. *(Elmosolyodik.)* Szegény. Kár, hogy már semmit se hall. Megérne neki valamit... *(Egyszerre elhallgat, merőn maga elé mered a levegőbe, mintha valamit megpillantott volna az űrben. Aztán szinte álmódva a homlokához nyúl és halkan maga elé mondja, suttogva, önmagának.)* Igen... Megvan... ez az egész!... *(Pillantást nyújt szünet, odafordul Morlandhez. Gyorsan, erélyesen, ellenmondást nem tűrve, de nagyon halkan és óvato-*

san, háttal fordulva a jobboldali ajtó felé.) Mister Morland! Amit teszek, az meg fogja lepni. Nem szabad, hogy a meglepetését elárulja. Egészen hangosan fogok beszélni. Beszéljen hangosan ön is. Ne tartson semmitől, tudom, mit teszek *(Teljes hanggal)* Fejezzük be, mister Morland, mert az inasom rögtön itt lesz. Szeret hallgatózni a fickó és ezúttal egy kicsit kellemetlen lenne, ha valahogyan megsejtené, hogy mister Brown — az mister Morland! Attól tartok, hogy kihasználná a helyzetet egy kis üzletre. *(Nevet.)* Az ön felesége alighanem adna érte vagy ezer dollárt, ha valakitől megtudhatná, hogy ön itt volt nálam és hogy miért volt itt — Végezzünk gyorsan, egyezzünk meg. — Ön tehát — elismétlem, hogy félreértés ne legyen utólag közöttünk — megbízást adott nekem arra, hogy utazzam Reddingdalebe és ott előre elhatározott szándékkal csábítsam el a feleségét.

MORLAND. *(Önkéntelenül egy megriadt mozdulatot tesz.)*

GASTON. *(Rendületlenül, gyorsan és hangosan folytatja, tisztán tagolva ejt ki minden szót.)* Ezért a nehéz és kényes feladatért ön egy félmillió dollárt kínál nekem. Jó. Az üzlet — üzlet, én a megbízást vállalom. És amit én vállalom, azt el is végzem. Legyen nyugodt: az asszony a szeretőm lesz. *(Hirtelen.)* De fizesse ki az egész összeget előre.

MORLAND. *(Komolyan elfeledkezik magáról, kiáltva.)* Nem! Egy centet se többet! Csak akkor, ha elvégezte a feladatát.

GASTON. Ön makacs. Hát én engedek. Holnapután utazom. A többit bizza rám. Holnap még látom ... *(Úgy tesz, mintha hirtelen most kezdene kifelé figyelni, erőszakolt halkítással, de elég hangosan.)* Pszt! Egy szót se többet! Mozgást hallok az előszobában. Beszéljünk másról!

BRIDEAUX. *(Ebben a pillanatban kívül kopog az ajtón.)*

GASTON. *(Kiáltva.)* Te vagy az? Bejöhetsz.

HATODIK JELENET.

BRIDEAUX. *(Bejön, tisztelettel köszön, aztán merev, változatlán arccal levelet nyújt Gaston felé.)*

GASTON. A válasz? *(Átveszi, Morlandhez.)* Megbocsát egy pillanatra...

MORLAND. *(Fölkel)*

GASTON. Már megy? — Hát akkor a viszontlátásra, mister Brown. Az ajánlata nem rossz, de egyelőre sajnos nincs időm. Ha Reddingdaleből visszajöttem... remélem, úgy négy héten belül... esetleg újra beszélhetünk róla. — Addig a viszontlátásra.

BRIDEAUX. *(Teljesen közönyös arccal, mély meghajlással nyitja az ajtót.)*

MORLAND. *(Pillantással Gastonra)* Viszontlátásra — minél előbb. *(Indul.)*

GASTON. *(Az asztalon heverő fénykép után nyúl, fölveszi, nézi, hirtelen utána szól)* Pardón... mister Brown... elfeledtem kérdezni... és érdekelne... Mi is a neve annak a bizonyos hölgynek?...

MORLAND. *(Visszafordul, Brideaux-ra néz, pillanatnyi habozás után.)* Lavinia. *(Kimegy.)*

BRIDEAUX. *(Merev arccal követi, beteszi az ajtót.)*

GASTON. *(Egyedül, nézi az arcképet, elgondolkodva, halkán megismelli a nevet.)* Lavinia... *(A fényképet az asztalra dobja.)*

(Függöny.)

HARMADIK FELVONÁS.

Reddingdale fürdő. Sziklás tengerpart. Baloldalon, egészen hátul egy óriási hatalmas vörös szikla, amely messzire benyúlik a tengerbe. A szikla előtt magasan fekvő ösvény, amely alacsonyról a színpad legelülő balsarkából indul. A jobboldalon alacsonyabbak a sziklák. Egészen elől jobbra egy kis lapos domb. A színpad elő részén egy rövidebb ösvény is vezet a kövek között a baloldárról a jobboldalra, érintve a kis dombot. A szín közepe nyitott: völgyszerű kilátás a háttérre, ahol félkörrel befelé hajolva a tengerből zöldeskék vize látszik. A vörös szikla mögött is látszik a tenger. A tengerre erős napsütés. Az egész színpad: ragyogó plenairkép erős kontrasztszínekkel. — Mikor a függöny szélmegy, Gaston a jobboldali kis lapos dombtetőn hever. A dombocskán festőállvány, megkezdett képpel. A képen hatalmas zöld hullámok látszanak, tarajos fehér habbal, a habok között egy Vénuszalak körvonalai. A part, a sziklák nincsenek a képen, helyük teljesen üres. — Gaston bohémesen van öltözve, de a legnagyobb raffinériával úgy, hogy ábrándos fiatal szépséget mutasson. Egész lényé teljesen más, mint az előző felvonásban. Tökéletesen alakítja a zseniális fiatal festőt. Végtelenül egyszerű, közveien és elbűvölő.

ELSŐ JELENET.

GASTON. (Egy operaáriát fütyöl. A paletta és egy nagy vázlatmappa mellé hevernek a földön. Fölkel, abbahagyja a fütyölést.) No mi lesz ma? (Nyújtózik, újra fütyölni kezd.)

BRIDEAUX. (Utcai ruhában, sietve jön balról az ösvényen. A színpad elő részén futva megy át Gastonhoz.)

GASTON. *(A lépések zajára odafordul.)* Végre! *(Hirtelen leül a fésűszékre és fölkapja a palettát.)* Jön?

BRIDEAUX. *(Odaért mellé, lihegve.)* Jönnek.

GASTON. Mi az? Nincs egyedül?

BRIDEAUX. Egy hölgy van vele. Az, aki tegnap este érkezett Newyorkból.

GASTON. Jó. Talán annál jobb. Tűnj el.

BRIDEAUX. *(Grimaszt vág és sietve elmegy jobbra.)*

GASTON. Hát akkor dolgoz! *(Lehúzza a fejét, úgy lesz, mintha teljesen elmerülne a munkába. Néhány pillanatig csönd.)*

MÁSODIK JELENET.

LAVINIA. *(Fehér ruhában, napernyővel megjelenik balról elől az ösvényen.)* Vigyázz! Most meredekebb lesz az ösvény.

VIOLET. *(Napernyővel.)* Itt már nincsen senki

LAVINIA. Nincs. Idáig már nem jönnek a fürdőzők. Én erre sétálok a legszívesebben. Itt olyan mély a csönd... *(Megáll.)* Érzed, milyen nyugalom van? *(A tenger felé fordul.)* Hallani, ahogy a tenger lélegzik. Ez az én legkedvesebb helyem.

VIOLET. Regényes...

LAVINIA. Nézd ezt a csodálatos vörös sziklát. Hogy izzik a napban! Milyen büszkén áll a sok apró szikla közt. Közülük való, de nem tartozik hozzájuk! Szeretem ezt a sziklát. Ő itt az én egyetlen barátom. Elneveztem magamban a magány sziklájának. Néha órákig elbeszélgetünk egymással szóltanul. Mi értjük egymást. Nézzük a tengert és hallgatunk... ő itt, én meg... *(Hirtelen jobbfelé fordul, bosszankodva.)* Tessék! Még mindig itt van!

VIOLET. Mi az?

LAVINIA. Ott az az ember... nézd! Ez már csak ugyan bosszantó!

VIOLET. Egy festő.

LAVINIA. Heteken át nem zavart itt senki. De négy nappal ezelőtt, ahogy ideérek, hát itt ül ez az ember és fest. Kiválasztotta a legjobb pontot... ahol én szoktam ülni... elfoglalta

előlem a helyemet. Visszafordultam és bosszankodva hazamentem. Másnap újra itt ült. Mindennap itt van. Nagyon tehetégtelen lehet szegény, hogy ennyi ideig festi ezt a vörös sziklát... mert úgy látszik azt festi. De remélem, már végez és holnap nem látom itt.

VIOLET. Forduljunk vissza?

LAVINIA. Dehogy. Menjünk föl a szikláig. Végtere is csak nem engedem mindennap elrontani a sétámat, amiért valaki éppen itt pacsomagol. *(Indulni akar.)*

VIOLET. *(Érdeklődve néz a festő felé.)* Te! Szép fiúnak látszik. Nézd, milyen komolyan dolgozik. Ránk se néz. *(Hirtelen.)* Menjünk arra és vessünk »véletlenül« egy pillantást a képre. Legalább megtudjuk, mennyire van.

LAVINIA. Violet!... *(Megfenyegeti az ujjával.)* Még mindig a régi!

VIOLET. *(Durcásan.)* Minek tagadjam. Engem az emberek mindig jobban érdekelnek, mint a sziklák.

LAVINIA. *(Halk sóhajjal.)* Neked nincs is okod, hogy a magányt keresd. No jöjj. Fölmegyünk a szikláig, aztán visszaviszlek a kaszinó felé. Ott találsz társaságot.

VIOLET. Jó, menjünk hát. *(Indulni akar, még egy pillantást vet a festőre, hirtelen.)* Te! Int nekünk!

LAVINIA. *(Visszafordul.)* Kicsoda?

VIOLET. A festő... Integet! *(Körülnéz.)* Nincs itt senki, csak mi. Nekünk integet. Ilyen szemtelenség!

LAVINIA. *(Hevesen.)* Jöjj! Visszamegyünk.

HARMADIK JELENET.

GASTON. *(Néhány integető kézmozdulat után, hogy »menjenek vissza«, hirtelen lefutott a dombról, átfut a színen, átugorva néhány útbaeső követ és már ott áll a baloldalon, az ösvény alatt. A kalapját nem veszi le. De mindvégig a gorombaság legcsekélyebb árnyalata nélkül, tiszta őszinteséggel, a nyersségben is valami elbájoló udvariassággal beszél. Laviniához intézi a szót.)* Bocsánat, kisasszony, de nem

tenné meg egy szegény festőnek azt a szíves-
séget, hogy legalább egypár napig ne sétál-
jon erre?

VIOLET. *(Mielőtt Lavinia szólhatna.)* Milyen joga-
n tiltja ön meg nekünk itt a sétát? Az öné ez
a part?

GASTON. A part az enyém, kisasszony. Mert min-
den, ami ezen a földön szép, a művész tulaj-
dona. De tulajdonjogom dacára nem tiltako-
zom. Csak kérem. *(Laviniahoz.)* Nagy nehezen
kikeresem magamnak ezt az áldott helyet.
Meg akarom festeni Vénusz születését. És
erre... Vénusz helyett az ön fehérruhás
alakja bukkanik föl itt mindennap és elrontja
nekem ezt a gyönyörű vörös sziklát. Bocsás-
son meg, de ez már igazán borzasztó. Először
nem akartam szólni... hogy talán csak vélet-
lenül jött erre... de mindennap tönkreteszi
a legszebb hangulatomat. *(Elkeseredve.)* Muszáj
önnel mindennap erre járni? Tessék csak
nézni, másfelé is milyen szép a tenger!

VIOLET. *(Mérgesen.)* Ezt a szívességet igazán meg-
tehetjük önnek.

GASTON. A művészettörténelem majd följegyzi és
— le lesz kötelezve. *(A kalapja széléhez nyúl.)*
Alászolgája. *(Megfordul, hogy visszamenjen.)*

LAVINIA. *(Hirtelen.)* Várjon csak.

GASTON. *(Megfordul, csodálkozva.)* Parancsol?

LAVINIA. Ön Vénusz születését festi? *(Pillanatnyi
habozás után.)* Sok ilyen képet ismerek...
Hajlandó vagyok beszüntetni a sétáimat. De
előbb tudni akarom, csak egy elbizott má-
zólónak teszek-e szívességet ezzel, vagy csak-
ugyan szolgálatot teszek a műtörténelemnek.

GASTON. *(Büszkén.)* Azt könnyű eldönteni. Jöjjön,
kisasszony. Nézze meg a képet. *(Eőresiet.)*

VIOLET. *(Mialatt követik, halkan Laviniahoz.)* Go-
romba fráter. De eredeti figura.

LAVINIA. *(Mosolyogva, halkan.)* Az első őszinte
ember, akivel találkozom. *(Odaértek a képhez.)*

GASTON. *(Egy kézmozdulattal invitálja őket a meg-
tekintésre.)* Tessék!

VIOLET. *(Pillanatnyi képszemlélés után.)* Ezek csak
hullámok... csak a tenger... és itt... ahá!
itt valami asszony lesz a habok között...

GASTON. A hápvérés fehér fodrából emelkedik ki Vénusz. Es itt... *(Az újjával mutatja.)*... látja, a fehér testre majd rózsaszín fényt vet a vörös szikla...

VIOLET. De még a szikla sincs itt.

GASTON. Nem sikerült még megfognom. Napok óta — zavarnak.

VIOLET. *(Csipősen.)* A festők általában nem szoktak ilyen érzékenyek lenni. Sőt. Hízeleg a hiúságuknak, ha »alkotás« közben nézik őket.

GASTON. A festők! Egyetlen reményem az élethez, kisasszony, hogy nem vagyok olyan, mint általában »a festők!«

VIOLET. Ön büszke.

GASTON. *(A képre mutat.)* Nincs rá jogom?

VIOLET. *(Ingerkedve.)* Ez még csak ígélet... csak vázlat...

GASTON. Igen. De aki ért hozzá...

LAVINIA. *(Elmerülve nézte eddig a képet.)* Én értek egy kicsit. Es engem ez a vázlat... mélyen megfogott. Ezek a hullámok... a tenger zöld színe... a tarajos fehér hab, ahogy fölemelkedik és vad erővel akarja kilökní magából a megszülető Vénuszt... *(Almodozva elsímítja egy hajfürtjét.)*... ez a megkezdett kép engem egy másik képre emlékeztet... egy képre, amelyet valamikor régen láttam... *(Nezi.)* Csodálatos. Ez a vázlat olyan, mintha az a régi kép akarna másodszor megszületni belőle.

VIOLET. *(Csipősen.)* Nem lehetetlen. A festők, ha nagyon lenézik is egymást...

GASTON. *(Belevág.)* Azert egymás képeit még nem szokták »lenézni«. *(Egyszerűen hátat fordít, leül és mintha ott se lennének, munkához lát.)*

VIOLET. Kérem... ez nem akart gyanúsítás lenni.

LAVINIA. Annál kevésbé, mert azt a képet ön nem is láthatta soha.

GASTON. *(Munka közben.)* Én sok képet láttam.

LAVINIA. Ez nem volt kiállítva. Mihelyt elkészült, magánkézbe jutott. És azután csakhamar... elpusztult. *(Kis szünet.)* Nem ismerte ön valamikor véletlenül Harry Scottot?

GASTON. *(Megfordul a széken, szembenéz az asszonnyal.)* Most hallom először a nevét. Ki az? Festő?

LAVINIA. Művész volt. Meghalt.

GASTON. Egy művész sohase hal meg. A művész élete: a képek. És azok megmaradnak. A képek halhatatlanok.

LAVINIA. *(Halkan.)* Nem mindig... *(Szünet.)* Kérem, ez a kép valakinek készül?

GASTON. Remélem — egy múzeumnak;

LAVINIA. Akkor hát eladó? En megvenném előre, hogy el ne adja másnak.

GASTON. Bocsánat. Azt nem ígérem meg. Hátha jön valaki, mikor kész és sok pénzt íger érte.

LAVINIA. *(Mosolyog.)* Én mindig többet adok érte, mint más.

GASTON. *(Már dolgozott, most újra visszafordul, megnézi Laviniát, elégedetten.)* Úgy látszik csakugyan ért a képekhez. *(Nagylelkűen.)* A kép a magáé. *(Hirtelen.)* De csak akkor mondom meg az árát, ha kész lesz. Jó?

LAVINIA. *(Mosolyog.)* Jó.

VIOLET. És mikor lesz készen?

GASTON. Két-három hét múlva, ha nem sokat zavarnak.

VIOLET. Ugy. Maga igazán kedves. És éppen azért... *(Hirtelen.)* Mondja, ha már úgys rendelkezésre csinálja a képet, nem festene oda mégis a barátnőmet a szikla elé? Egy arckép, Vé-nusszal kombinálva, nagyon eredeti lenne! *(Nevet.)*

LAVINIA. *(Mosolyog.)* De Violet!...

GASTON. *(Főlháborodva.)* Mit?... Hát erről van szó! Én! Hogy en elrontsam a sziklát!... *(Megemeli a kalapját.)* Bocsánat, ne méltóztassanak magukat a sétájukban tovább zavartatni. *(Dolgozni kezd.)* Ez a kép ugyanis nem eladó.

LAVINIA. *(Egy kicsit bosszankodik.)* Magának úgy látszik nincs szüksége pénzre.

GASTON. *(Hirtelen leteszi a palettát.)* Nekem? *(A legmélyebb őszinteséggel.)* Próbáljon még valakit találni ezen a világon, akinek úgy kellene a pénz, mint nekem! Tudja, hogy kell nekem a pénz? Mint az éhesnek a falat kenyér... mint a haldoklónak a bűnbocsánat... tudja, mi függ nekem a pénztől? A boldogságom, az életem!

LAVINIA. Miért! Csak nem beteg?

GASTON. *(Kihúzza magát indignálódva.)* Beteg?
 En? No már bocsánat... Éppen ellenkezőleg.
 Meg akarok házasodni!

VIOLET. *(Nevet.)* És ahhoz pénz kell?

GASTON. *(Humorral.)* Mifelénk igen. Maguknál
 talán másképpen van? A dolog ugyanis úgy
 áll... *(Megáll.)* Érdekli ez magukat?

VIOLET. Hogyne! Nagyon! Ritkán esik meg, hogy
 valaki a házasságáról beszél nekünk.

GASTON. *(A mappából kivesz egy vázlatot, ragyogva.)* Ez a menyasszonyom. Szép! Mi?

VIOLET. *(Ajkbígyeszelve.)* Csinos...

LAVINIA. *(Komolyan.)* Nagyon szép. És szereti?

GASTON. Imádom! *(Hévvél)* Ilyen leány nincs több
 a világon! Akarják tudni?... Egy milliomos
 kérte meg a kezét!... Hiába néznek rám
 olyan furcsán, igenis: egy milliomos! Ha
 nem hiszik, holnapra elhozom a levelet,
 nálam van!... *(Diadallal.)* És nem ment
 hozzá! Megvár engem! Amíg híres leszek...
 és eladok egypár képet. Tudja, eddig nem
 nagyon veszik a képeimet... De most...
 csak ezzel elkészüljek itt ni! Érzem, hogy
 ez a Vénusz meghozza a szerencsémét. *(Magyarázóan.)* Mert a házassághoz pénz kell.
(Laviniahoz.) Tudja, bútort kell venni... egy
 nagyszerű hintaszéket már kinéztem magam-
 nak... aztán mindenféle serpenyő kell, hogy
 főzni lehessen... meg olyan szalagok...
(Elkeseredve.) A jó isten tudja csak, milyen
 sok kell egy ilyen házassághoz, az ördög
 vigye el! Nagy baj az, ha az ember szegény,
 aztán mégis szereti egymást. *(Hirtelen.)* Per-
 sze, meg lehetne kapni részletre is... aztán
 az ember legföljebb adós marad. De az ilyesbe
 Maud nem megy bele. Maud a neve. *(Gyö-
 nyörködik az arcképben, elragadtalva.)* A leg-
 szebb leány! Egy milliomos kéri! És meg-
 vár engem!

LAVINIA. *(Hirtelen.)* De mondja csak... mi lenne,
 ha még-e várná meg?

GASTON. *(Habozás nélkül)* Megölném!

LAVINIA. *(Komolyan.)* Biztos?

GASTON. Akit én szeretek, azért meg tudok halni!
De ha elárul, meg tudom ölni!

VIOLET. Nagyon édes dolog, hogy ezt mind így elmondja nekünk.

GASTON. *(Hirtelen elkomorodik, a képet gyorsan visszateszi a mappába, aztán gyanakodva.)* Mondják, maguk talán tudnak valamit — Maudról? — Csak ki vele!

LAVINIA. *(Elmosolyodik.)* Ugyan. Maga gyerek! Honnét tudnánk! Hiszen most hallottunk róla először.

GASTON. De őszintén!...

LAVINIA. *(Komolyan.)* Én őszinte vagyok magához. — És azt hiszem, hogy olyan leány csakugyan nincs több a világon, mint a maga Maudja. *(Melegen.)* Szeresse nagyon. És becsülje meg. *(Kézet nyújt.)* Gratulálok.

GASTON. *(Újra kiragyg az arca, megrázza a kezét.)* Köszönöm, kisasszony. Maga igazán kedves. *(Gyanakvó pillantást vet Violetre.)* A barát-nője. attól tartok egy kicsit mulat rajtam.

VIOLET. De nem! Biztosíthatom...

GASTON. Hát tudja. — nem is ajánlanám...

VIOLET. Huh! Milyen veszedelmes ember! *(Kacéran, célzással.)* Csak nem akar — megölni!

GASTON. *(Visszavág.)* Ahhoz még nem eléggé szerettem bele magába! Talán ha jobban — meghódít!

VIOLET. Jaj, de drága!... Tudja, hogy maga igazán érdekes! Newyorkban szenzáció lenne! Komolyan. Most én is — őszinten beszélek. Maga unikum! Egy őszinte ember. Robinzon. A természet fia! *(Kacéran.)* Azt a nők nagyon szeretik. Ha ügyes, ezzel karriért csinálhat! Persze attól is függ... *(Hirtelen egy kis rejtett komolysággal.)* Tud titkát tartani?

GASTON. Alig hiszem. Tudja, szerelmes vagyok és szerelmes szívek közt nincs titoktartás.

VIOLET. Ellenkezőleg. Maga a szerelem — már titok. *(Jelentősen.)* Nem szabad elmondani senkinek.

GASTON. No hiszen... *(Hirtelen Laviniához.)* Maga is így gondolkodik?

LAVINIA. És ha igen?...

GASTON. Akkor szép kis véleményük lehet rólam.

LAVINIA. Maga boldog szerelmes. Azért kiáltaná ki a titkát legszívesebben az egész világnak. A boldog szerelem nem titoktartó. De aki a szívében egy boldogtalan szerelemnek a titkát őrzi, annak hallgatnia kell.

GASTON. *(Rámosolyog.)* No, magának csak nem, kisasszony, az biztos! Aki ilyen ragyogó, ilyen fiatal, annak csak boldogság és derű lehet még az életében. Nem pedig »boldogtalan szerelem«.

LAVINIA. *(Egy pillanatilag merőn néz rá, azután egyszerűen.)* Kérem, ne szólítson engem folyton kisasszonynak. Asszony vagyok.

GASTON. Igazán? Nem gondoltam. Nem látszik annak.

VIOLET. *(Kacéran.)* És én? Minek látszom?

GASTON. *(Bizonytalanul.)* Nagyvilági hölgy... az ember sohase tudhatja.

VIOLET. Ugy veszem észre, általában nem valami nagyon rajong a nagyvilágért.

GASTON. *(Kirobbanva.)* Nem! Egy csöppet se! Valószínűleg nem vagyok valami csiszolt modorú... a finom nagyvilági hölgyek előtt talán medvének is látszom. — de nézze ezt a sziklát! Csupa erő, csupa őszinteség! En ezért rajongok. És nézze a tengert! Ha a tengernek jó kedve van, ragyog. Ha megharagszik, hát akkor vihart csinál és tombol! A tenger nem színlel... a tenger nem hazudik soha. A tenger nem tartozik a »társasághoz«. A társaságban csak a látszat fontos... ott mindenki csal... a cifra ruhák alatt mindenki tele van titkos sebekkel. A nagyvilágban senki se boldog! En nem vágyom a társaságba. *(Közben hátrament a parthoz, most kinyújtott karral mutat a tengerre.)* Az én világom a tenger... a szabad ocean! En boldog akarok lenni! *(Hirtelen.)* Ah! Figyeljenek csak! *(A tengerről messziről énekszó hallatszik.)* A tengeren énekelnek! *(A vörös szikla mögött, messze hátul az öbölben, egy vitorlás csónak bukkanik elő.)* Nézzék! Egy vitorlás csónak: Szerelmes pár... Ezek boldogok! Könnyű csónakban egymást karolva siklanak a síma tengeren.. bíboros vitorlájukat a boldogság

szellője röpíti... szerelmes nótát énekelnek...
(A dal erősebben hangzik. Hirtelen előrejön a háttérből elkomorult arccal.) Az ördög vigye el őket! Ezeknek is most kell jönni! — Nem bírom! Ez a legnagyobb kegyetlenség!

VIOLET. *(Egészen hátul egy kövön állva nézi a jobb felé áthaladó csónakot.)*

LAVINIA. *(Nem ment hátra, az előtérben, meglepetve.)* Fáj magának, ha más boldog?

GASTON. Nem. De miért nem lehetek az én is!

LAVINIA. Boldog lesz!

GASTON. De most! Rögtön! Miért kell nekem ebben az órában most távol lennem attól, akit szeretek? Miért nincs itt... miért nem ülhetek vele én abban a csónakban...? Csak az értheti ezt meg igazán, aki... *(Hirtelen.)* Mondja, szeretett már valakit?

LAVINIA. Igen...

GASTON. És itt van magával?

LAVINIA. Meghalt...

GASTON. Akkor érzi talán, amit én érzek. Egy perc... vagy az örökkévalóság, egy szerelmes szívnek az mindegy. A fájdalom ugyanaz. Távolság, emberek, szegénység, halál... valami elválasztja a szíveket mindig. Akik szeretik egymást, azoknak soha egy szempillantásra sem volna szabad egymástól elválni. Mert minden későbbi boldogság nem ér föl a búcsúzás fájdalmával... és a magány kínjaival, amilyen pillanatokban szenvedünk. Az én szívem túlságosan érzékeny... művész vagyok. Ez a daloló szerelmes pár most egyszerre felzúgatta bennem mindazoknak az embereknek a fájdalmát, akiket az élet elválasztott a szerelmesüktől. Ah!... messze vagyunk egymástól... talán örökre távol... és hasztalan nyújtjuk ki karjainkat vágyón a messzeség felé!... Oh, milyen szomorú az élet! Mindig csak fájdalmas vágyak... emésztő sóvárgás... és soha az ilyen szörnyű pillanatokban senki, akinek forró szívéhez odabujhatnánk melegedni... soha!... soha!... *(Egy kövön ül, lehajtott fejjel.)* Higyje el, ha nem volnának itt és nem szégyelném...

sírni tudnék a boldogtalanságtól... úgy fáj a boldogság után a szívem...

LAVINIA. *(Fojtottan.)* Ne folytassa... fáj... *(Egy pillantást vet Violet felé, hirtelen megsimítja a kezével Gaston haját, gyöngéden.)* Ne sirjon... Maga boldog lesz. Megérdemli!

GASTON. *(Meg se moccan, nagyon halkán.)* Maga nagyon jó...

LAVINIA. *(Egyszerűen.)* Mert sokat szenvedtem.

GASTON. *(Kétkedve.)* Maga? Ezzel a síma, fiatal arccal?

LAVINIA. *(Elmosolyodik.)* Gyerek! Azt hiszi, hogy a szenvedés mindjárt meglátszik az arcon? *(A tengeren nagyon elhalkul az enek.)* Milyen naiv és tapasztalatlan! *(Halkan sóhajt.)*

VIOLET. *(A háttérből egy pillantást vet feléjük, azután újra a tenger felé fordul és lassú sétával átmegy balra a szikla felé, hogy jobban lássa az eltűnő csónakot.)*

GASTON. A nőkhöz nem nagyon értek, az biztos. És abban is igaza lehet, hogy valami különös tapasztalataim bizony nincsenek. De azért... talán nem hiába vagyok művész... *(Hirtelen.)* Hadd nézzem a szemét! *(Főlked és mélyen a szemébe néz.)* Oh!... Milyen csodálatos szeme van! Ha ezt valaki le tudná festeni egyszer!... Ami ott ragyog egy ilyen kifürkészhetetlen asszonyi szemnek a mélyén. Tudja, én most csak természetet festek. De a leglázasabb vágyam, hogy áttérjek a portréfestésre. Az a legnehezebb. És a legszebb. Mert az arcba bele kell vinni a lelket. *(Erősen nézi.)* Az ilyen szemem át, mint a magáé, csakugyan a lélekbe látni... *(Hirtelen.)* Bántja, ha ilyen erősen nézem?

LAVINIA. *(Nyugodtan, egyszerűen.)* Nem. Akiknek a nézése bánt, azok nem így néznek. A maga szeme nyílt és becsületes.

GASTON. Képzelem, mennyien nézik magát úgy is, — másként, hogy bántja. *(Naiv hangsúllyal.)* Maga nagyon szép ám, tudja! Nekem elhiheti, mert ehhez aztán értek! *(Minden különösebb súly nélkül.)* A mesterségemhez tartozik. *(Nézi, elragadtatva.)* Mondja, nem ülne nekem egy arcképhez?

LAVINIA. (*Mosolyog.*) Az előbb... mintha tiltakozott volna...

GASTON. (*Hevesen*) Az előbb! Akkor még nem néztem bele a szemébe! De most... A maga szemében megtaláltam, amit olyan régóta keresek! (*Lázal*) Magáról meg tudnám festeni az életem nagy művét! Úgy festeném le, ahogy itt áll... és maga elé néz... ezzel a különös, varázsos mély nézéssel... ezzel a fátyolos, rejtelmes gyönyörű mosollyal, amiben több a fájdalom, mint az öröm... (*Hirtelen.*) Tudja, mit adnék címül a képnek? »Egy asszony, aki a szerelmet várja...«

LAVINIA. (*Riadtan.*) Mit mond?

GASTON. Azt mondta az előbb, hogy sokat szenvedett. És hogy akit szeretett, az meghalt. (*Mélyen.*) Maga még nem volt boldog soha! Ezért sugárzik a szeméből ez az emésztő sóvárgás a boldogság után. Egy asszonyt boldoggá pedig csak a szerelem tehet.

LAVINIA. (*Tagadó mozdulattal tesz a fejével.*)

GASTON. (*Szuggató erővel.*) Hiába ínt nemet... Nézze csak... látja itt... itt a kő aljában... ezt a finom sárga kis virágot! Utat tört magának, kibújt a kövek alól. Nézze! Keresü testével a magasba nyúlik... az izzó Nap felé fordul... minden kis levelével, minden parányi szirmával a fényt, a meleget, a boldogságot keresi remegve. Egy asszony — az egy virág. A Nap tüze nélkül nincs virág. És szerelem nélkül nincs asszony. A maga szeméből a szerelem vágya sugárzik. Kövek között él és a lelke sóvárogva várja az éltető Napot. A lelke mélyén maga egy nagy szenvedélyről álmodik, amely betöltse káprázatos fényével az egész életét. Vágyódik arra, hogy valakit szeressen, izzón, örülten, az egész lelkével, az egész életével... szeretne elégni egy gyönyörű csillaghullás mámoros szikratüzében... vágyódik arra, hogy meghaljon valakiért! Ez így van! Maga talán nem tudja... nem is akar tudni... de a szeme elárulja!

LAVINIA. (*Kis szünet után. halkán.*) Téved. Amit a szememben lát, az csak egy régi álomnak

a visszfénye. A maga fiatal művészelke most álmolja ezt a gyönyörű álmot, azért látja meg mindenütt *(Mozdulattal a festmény felé.)* Ez a kép... talán ez idézte föl bennem az emléket valaminek... ami régen volt... Valamikor én is vágyódtam arra a bizonyos földöntúli boldogságra, amely mámoros ragyogással tölti be az egész életet. Valamikor azt álmoltam én is, hogy a boldogság a nagy szerelem, amelynek izzó tűzében mindenre képesek vagyunk: hogy fölállozzuk magunkat, hogy meghaljunk valakiért... sőt arra is, hogy életben maradjunk érte! Igen. Ez így volt! Valamikor régen. De azután az élet megtanított arra, hogy ilyen boldogság nincs. Ez a nagy vágyódás, ez az izzó láz csak álom, amely nem teljesedik soha. Az a boldogság, amelyet el lehet érni, más. Halakabb, csöndesebb, szelidebb, de azért nem kisebb. A gyermek! Egy új élet, amely tőlem ered! Egy kis lélek, amely az én lelkemből fakadt! Egy kis virág, amelynek én vagyok a Nap! Amikor az én kicsi lányom felém mosolyog, amikor sugárzó kacagással örül az életnek, melyet tőlem kapott: csodálatos melegség zsi bong át a szívemen. Ez a boldogság. És ha néha úgy érezném is, hogy nem kaptam meg az élettől mindazt, amit szerettem volna, amit talán vártam: csak rá kell néznem arra az édes, fürtös kis gömbölyű fejre, csak magamhoz kell szorítanom a hajlékony, finom kis testét, csak éreznem kell a parányi madárszíve halk lüktetését... csak hallanom kell a rajongó hangját, amikor azt mondja: »anyácskám!«, — látja, ha csak rá gondolok, egyszerre könny futja el a szemem... és most én vagyok az, aki sirni tudnék... Nem szégyenlem... pedig maga itt van. *(Szünet.)* Azt a képet, amit szeretne, rólam nem festheti meg. Én nem várok semmit. És ez nem lesz soha másként!

GASTON. Azt hiszi?... De hátha egyszer majd jön egy férfi és kinyújtja maga után a kezét... egy erős, hatalmas férfi, olyan, akinek csak rá kell egyszer néznie magára és...

LAVINIA. *(Erősen.)* Olyan férfi nincs! A férfiak csak azért erősek, mert a legtöbb asszony — gyöngé!

GASTON. Ne bizza el magát! Az olyan asszonyok, akik gőgösek, akik nagyon megvetik a férfiakat, csak annál jobban kihívják maguk ellen a sorsot. Vannak veszedelmes férfiak, akik letipornak minden asszonyt. És azt mondják, hogy éppen az olyan asszonyok ingerlik legjobban őket, mint maga.

LAVINIA. *(Kicsit ingerülten.)* A kifejezései néha kissé különösek. Én nem vagyok »olyan asszony«.

GASTON. *(Gyorsan.)* Egy asszony sohase tudja magáról, hogy milyen. Azt mindig csak egy férfi tudja. *(Hirtelen.)* Sokat van férfitársaságban?

LAVINIA. *(Meglepetve.)* Nem... legalább is mostanában... nem igen...

GASTON. Tudtam. Mert fél!

LAVINIA. Én? Mitől?

GASTON. Hogy egyszer az igazi férfi rátalál magára! Azért járkál mindig ilyen magányos helyen. *(Kémozdulattal körülmutat.)* Ha valaki elkerüli a kísértést, akkor persze nem nehéz azt hinnie magáról, hogy erős!

LAVINIA. *(Most már komolyan ingerült, önkéntelenül.)* De hiszen éppen itt... *(Meghökken, átsapja a mondatot.)*... maga is azt mondta az előbb, hogy többre becsüli a magányt, mint a társaságot!

GASTON. Én? Hohó! Az egészen más! Én szerettem Maudot és igazán nem félek senkitől! Még egy olyan szép asszonytól se, mint maga! *(Szemtelenül, de kedvesen.)* Csak azért mondom, nehogy féljen tőlem. *(Megnyugtatóan.)* Errefelé bátran sétálhat tovább is.

LAVINIA. *(Elképedve.)* No tudja, maga igazán... *(Azt akarja mondani »szemtelen«, meggondolja.)*... őszinte! — És éppen azért — egy cseppet se veszedelmes! *(A tengeren egészen elhal az ének.)*

VIOLET. *(Megfordul.)* A csónak eltűnt. Maradunk még?

LAVINIA. Nem. Megyünk. *(Gastonhoz, aki munkához lát, célzással.)* Nem fogok erre sétálni, hogy a munkájában ne zavarjam. *(Elmosolyodik, célzással.)* De nehogy azt higgye... *(Kis névjegyvel ad át.)* Tessék. A címem. A kép az enyém.

GASTON. *(Rápillant.)* Persze. — Ha kész lesz, majd elviszem.

LAVINIA. Jöhet addig is. Délután öt óra felé mindennap otthon vagyok a barátaimnak. *(Fejbiccentéssel köszönti és indul balra.)*

VIOLET. *(A napernyőjével int búcsút.)* Pá! *(Eltűnnek balra az ösvényen, amerről jöttek.)*

GASTON. *(Mégvárja, míg egyedül maradt, újra a névjegyre pillant.)* Morland-House... *(Nagyot lélegzik, zsebreteszi a névjegyét, ledobja a palttát, cigarettára gyújt, megáll szétvetett lábakkal, kezét a nadrágzsebbe mélyesztve.)* Na, ennyire már vagyunk.

(Függöny.)

NEGYEDIK FELVONÁS.

Morland-House Reddingdaleben. Szoba régi koloniális stílusban, néhány ősi indián dísz tárggyal. Bejárás jobbról. Balról ablak. Hátul ajtó a lakás belséjébe. Baloldalon női íróasztal rajta egy kis régi állótükör. Szembetűnő helyen régi vitrin. A vitrinben dísz tárgyak és emlékek között egy rövidnyelű, többszűjű, ólomgombos régi kis rabszolga-orbács. A szőnyeg közepén, elől, kagylókerevet párnákkal. Nem messze tőle, jobbfelé, kis szögletes asztal.

ELSŐ JELENET.

VIOLET. *(Kalapban ül.)*

KITTY. *(Mikor a függöny szétmegy, éppen jön hátul, az ajtót nyitva hagyja.)* A nagyságos asszony bocsánatot kér... csak egy pillanatra... *(Kifelé akar.)*

VIOLET. *(Odavetve.)* Van valaki nála?

KITTY. A nagyságos asszony egyedül van. *(Hátránéz.)* Már jön is. *(Kimegy jobbra.)*

MÁSODIK JELENET.

LAVINIA. *(Jön hátul.)* Jó napot, Violet. Bocsáss meg. Remélem, csak egy pillanatig vártál.

VIOLET. Még egy pillanatig se. *(Megcsókolja.)* Milyen szép vagy ma ismét!

LAVINIA. *(Mosolyogva.)* Violet, te mostanában egyre jobban hízelegsz nekem.

VIOLET. Tehetek róla, ha egyre jobban szeretlek? És ha napról-napra szépülsz? — Délelőtt hiába vártalak a strandon.

LAVINIA. Nem volt kedvem ma. (*Leül.*) Bántott a meleg.

VIOLET. Éppen azért lejöhettél volna. Pompás volt a víz. Mindenki ott volt. — Nem jönnél sétálni?

LAVINIA. Át kellene öltöznöm, szívem. És ma határozottan lusta vagyok.

VIOLET. Vársz valakit?

LAVINIA. Cadillac talán idejön.

VIOLET. A festő? — Lent volt ő is ma délelőtt. Kár, hogy nem láttad. A nők valósággal tola-kodtak, hogy észrevegye őket.

LAVINIA. (*Ngugodtan.*) Nem csodálom. Nagyon szép fiú. És éppen az a fajta, akiért bolondulni szoktak az asszonyok.

VIOLET. Szóval veszedelmesnek tartod?

LAVINIA. Oh igen. Kitty például már halálosan szerelmes bele.

VIOLET. (*Elneveti magát.*) Kitty? (*Tréfásan megfenyegeti.*) Ezért jön hát ide olyan sokszor?

LAVINIA. Sokszor? Talán ha ötször volt itt.

VIOLET. Csak. Igazán nem sok. Tekintve, hogy hat napja ismered.

LAVINIA. (*Nevet.*) Te csacsi! Még utóbb féltékeny vagy rá!

VIOLET. Órá nem! De terád! Ha éppen tudni akarod. (*Hirtelen hangot változtat, mel. gen.*) Oh, szívem, én értelek. Ki értene téged. ha én nem! (*Duzzogva.*) Éppen azért fáj, hogy titkolózol... előttem eddig nem voltak titkaid. Egy kicsit féltékeny vagyok. Ez a váratlan »idill« elvesz téged tőlem.

LAVINIA. Idill? (*Kissé ingerülten.*) Bolondokat beszélsz!

VIOLET. Hát nem?... Igazán nem? (*Csalódottan.*) Azt hittem... (*Hirtelen.*) Akkor minek engedted, hogy idejőjjön. Azok a régi emlékek... Veszedelmes játék!

LAVINIA. Nem, Violet. (*Sóhaj.*) Az élet nem ismétlődik, legalább a magunk számára nem. — De végre egy ember, aki más, mint a többi. Egy naiv, lelkes fiú! Milyen tapasztalatlan! És milyen őszinte! Amit érez, amit gondol, rögtön el is mondja. Csak egy művész lehet ilyen határtalanul naiv és becsületes!

HARMADIK JELENET.

KITTY. (*Bejön jobbról.*) Bocsánatot kérek, nagyságos asszony...

LAVINIA. Mi az, Kitty?

KITTY. (*Odamegy hozzá, halkan.*) Egy ember van itt és azt mondja, hogy fontos dologban azonnal beszélni szeretne a nagyságos asszonnyal, de négy szemközt.

LAVINIA. (*Hangosan.*) Ugyan! Küldje el!

KITTY. (*Most már ő is hangosan.*) Ezt a levelet adta. Azt mondja, olvassa el a nagyságos asszony és akkor bizonyosan rögtön fogadja. De, azt mondja, »egyedül« tessék elolvasni, mert »szigorúan bizalmas«. (*Mosolyogva bókol Violet felé.*) Bocsánatot kérek.

LAVINIA. (*Átveszi a levelet, nézi a borítékot, olvassa.*) »Életbevágóan fontos.« — (*Mosolyogva.*) Úgy látszik életbevágóan fontosnak tartja azt a tíz dollárt, amit kapni akar.

KITTY. Bocsánat, nagyságos asszony, nem látszik koldusnak. Inkább olyanforma, mint egy inas civilben.

LAVINIA. (*Mosolyog.*) Milyen?

KITTY. Utcái ruhában van, de mégis olyan, mintha livréhez lenne szokva. (*Mosolyog.*) A mi szemünk meglátja az ilyesmit.

VIOLET. (*Fölkel, az ablakhoz akar menni, visszafordítja a fejét, mosolyog.*) Bontsd ki, kérlek és olvasd el »egyedül«. En nem nézek oda. Bár majd megöl a kíváncsiság.

LAVINIA. (*Mosolyogva.*) Akkor hát olvasd te. Nekem nem olyan életbevágóan fontos. De aztán a tíz dollárt is te küldöd ki neki. (*Nyújtja a levelet.*)

VIOLET. Kérlek ha akarod... (*Átveszi.*)

LAVINIA. Addig is, Kitty, ne hagyja a hallban egyedül.

KITTY. (*Kimegy.*)

VIOLET. (*Föltépi a levelet és hangosan olvassa. Az első sort tréfásan, azután egyszerre megdöbbenve.*) »Asszonyom! A látszat sokszor csal. Önnek van egy igen nagy ellensége. Önt kelepcebe csalták. Ha mindent tudni akar, hallgasson meg engem négy szemközt!«

LAVINIA. *(Megdöbbenve.)* Micsoda örültség ez?

VIOLET. *(Bizonytalanul, pontatottan.)* Ez... ez olyan... mint valami cigányasszony jóslata... vagy egy jövődömondó planéta. Műveletlen ember szavai. *(Újra a levélre pillantott, gyorsan.)* Ah... itt lent még két sor van. Ügylátszik utóírat. *(Olvassa.)* A látszat sokszor csal. Nem mindenki az, aminek festi magát. Gondoljon élete nagy ellenségére. En mindent tudok! *(Átnyújtja a levelet, bizonytalanul.)* A »festi« szó alá van húzva...

LAVINIA. *(Elkapja a levelet, lázasan mormolva újra átolvassa, csak ezt érteni világosan.)* ». .kelep-cébe csalták... van egy igen nagy ellensége... a látszat...« *(Szempillantásnyi szünet.)* Óh...! *(Elfúlva.)* Mi akar ez lenni? *(Hirtelen a csengőhöz lép, csenget, idegesen kétszer-háromszor és azulán egyre nyomja a csengőt.)*

KITTY. *(Futva jön be.)*

LAVINIA. Az az ember... jöjjön be! Rögtön!

KITTY. *(Kimegy, alig szempillantásnyi szünet, az ajtó nyílik.)*

NEGYEDIK JELENET.

BRIDEAUX. *(Belép, megáll, meghajol. Kalapja a kezében. Egy csöppet se zavart. Elszánt és szemtelen.)*

LAVINIA. *(Végignézi.)* Kicsoda ön és mit akar?

BRIDEAUX. *(Egy pillantást vet Violetre.)* Bocsánat, asszonyom, de éppen erre a két kérdésre csak szigorúan négyszemközt válaszolhatok.

LAVINIA. Beszéljen bátran. A legjobb barátnóm. Nincsenek előtte titkaim.

BRIDEAUX. *(Szemtelenül.)* De nekem vannak.

VIOLET. Ne okoskodjék. Ertse meg, hogy a barátnóm azután úgys elmond nekem mindent.

BRIDEAUX. Ó megteheti. En nem.

VIOLET. Ahá! Szóval: maga nem akar tanut!

BRIDEAUX. Úgy látszik.

VIOLET. Tehát fél.

BRIDEAUX. Meglehet.

VIOLET. A rendőrségtől.

BRIDEAUX. (*Elmosolyodik és legyint.*) Nem szoktam.

LAVINIA. Hat kitől?

BRIDEAUX. Van két ember, akikkel nem tanácsos együtt maradnom egy világrészben, ha elmondok, amit tudok...

VIOLET. Vagyis utazni akar. Ez a fő! És az ilyen nagy út persze drága...

BRIDEAUX. Az valószínű.

VIOLET. Maga pedig nagyon szegény ördög.

BRIDEAUX. Az biztos.

VIOLET. Röviden tehát: maga itt egy kicsit zsarolni próbál. És mennyibe kerül az — utazása?

BRIDEAUX. (*Komor pillantást vet rá, hallgat.*)

LAVINIA. (*Ingerülten.*) Beszéljen! Mi az ára annak, amit tud?

BRIDEAUX. Ötezer dollár.

VIOLET. Megörült?!

LAVINIA. (*Mereven néz rá*) És az... amit mondani akar... mégér ennyit?

BRIDEAUX. (*Gyorsan.*) Hallgassa meg. Ha nem éri meg, ne fizessen. (*Nagy gesztussal.*) Én tudom, kivel van dolgom.

VIOLET. Oh, tudjuk mi is! Egy szélhámos! Dobasd ki! Csak nem állsz vele szóba! — Induljon, vagy csöngetek!

BRIDEAUX. (*Nem is törődik vele, csak Laviniát nézi. Gyorsan, halkított hangon, de egyébként nyíltan.*) Akarja tudni, ki az a két veszedelmes ellenség, akit a titkom elmondásával szerzek magamnak?

LAVINIA. (*Csak némán ránéz.*)

BRIDEAUX. (*Lassan.*) Az egyiknek a neve: mister John Morland. Ő a kevésbbé veszedelmes...

LAVINIA. És... a másik?

BRIDEAUX. Annak az igazi »képét«... csak négy-szemközt »festhetem« le önnek.

LAVINIA. Jöjjön! (*Indul hátra az ajtó felé.*)

VIOLET. Lavinia... az Istenert!...

LAVINIA. Rá se néz, már az ajtóban, lázzal. Jöjjön!

BRIDEAUX. (*Gyorsan bemegy.*)

LAVINIA. (*Maga előtt engedi be, utána belép, az ajtót beteszi maga mögött, hallani, amint belül ráfordítja a kulcsot.*)

ÖTÖDIK JELENET.

VIOLET. *(Egyedül, egy pillanatig határozatlanul áll, idegesen átmegy a szobán, visszafordul, jobbra néz az ajtó felé, nem bírja tovább, hirtelen elhatározással lábujjhegyen hátrasiel az ajtóhoz, először a kulcslyukon akar benézni, azután fülét az ajtóhoz szorítva hallgatózik.)*

KITTY. *(Bejön jobbról, megpillantja Violetet, megáll.)*

VIOLET. *(Riadtan visszafordul.)* Ah!... *(Egy pillanatig csönd, aztán hirtelen, gyors magyarázással.)* Az az ember... bementek... egyedül van azzal az emberrel... igen... és én féltem! Olyan elszántnak látszott...

KITTY. *(Szemtelenül.)* Meg tetszik talán engedni, hogy én is »féltssem« a nagyságos asszonyt?... *(Közeledik az ajtóhoz, hogy ő is hallgatózzék.)*

VIOLET. *(Végigméri.)* Fölösleges! Elég ha én!... És csak annyit mondok, vigyázzon magára!... Különben, hogy hallgatni tudjon!... *(Idegesen kutat a reliküljében, pénzl ad neki.)*

KITTY. *(Mély bókkal veszi el.)*

VIOLET. *(Már újra az ajtónál, parancsolóan.)* Ügyeljen! Hogy valaki be ne jöjjön!

KITTY. *(Csak a fejével bólint, jobbra megy az ajtóhoz és megfogja a kilincset.)*

VIOLET. *(Halkan, bosszúsan.)* Pszt! Ne járkáljon! Nem hallok semmit! *(Elugrik az ajtótól.)* Menjen ki! Jönnék!

KITTY. *(Már kint van az ajtón.)*

VIOLET. *(Ledobja magát egy székre, idegesen babrál a keztyűjével.)*

HATODIK JELENET.

LAVINIA. *(Földúltan, magánkívül, kirohan az ajtón.)*

BRIDEAUX. *(Nyomon követi.)*

LAVINIA. *(Az íróasztalhoz siet, türelmetlenül föltép egy fiókot, papirosokat szétdobálva kirántja a csekk-könyvet, amint aláír, csaknem eltöri a tollal, egy aláírást elhibáz és széltépi a csekkel, azután végre aláírja rendesen a másodikat, kihalítja a könyvből. Még mindig alig bír magával.)* Itt van! És most takarodjék!

BRIDEAUX. *(Egyet lép az íróasztal felé a csekkért.)*

VIOLET. *(Közelebb van, megelőzi.)* Majd átadom *(Elveszi a csekket Lavinia kezéből, nyújtja Brideaux felé, de közben egy pillantással elolvasva, megáll a nyújtásban.)* Livvy! Nem tévedsz? Öt ezer dollárt írtál!

BRIDEAUX. Annyi volt kialakvda! Adja ide! *(Erőszakosan nyúl érte és megfogja a szélét, fenyegetően.)* Az enyém!

LAVINIA. Add oda neki!

VIOLET. *(Eltengedi a csekket.)*

LAVINIA. Menjen!... Nem akarom látni!

BRIDEAUX. *(Nyugodtan elolvassa a csekket, zsebre teszi, széles mosollyal, mélyen meghajolva.)* Nem fog többé látni, nyugodt lehet. *(Gyors léptekkel elmegy jobbra.)*

HETEDIK JELENET.

VIOLET. És most beszélj... hamar!... Mi volt ez? Mit mondott ez a... Az istenért! Rosszul vagy?

LAVINIA. *(Egész testében reszket.)* Menekülnöm kell!... Azonnal! El innét!... Bárhová... Egy pusztaszigetre, ahol nem látok soha többé embert... ahol elfeledem azt is, hogy emberek vannak a világon!

VIOLET. Lavinia! Térj magadhoz! Hiszen te...

LAVINIA. Nem... sehol sincs menekvés... hiába futnék... mindenütt megtalál!

VIOLET. Ki?

LAVINIA. A legnagyobb hatalom...

VIOLET. De kiről beszélsz? A jó isten szerelmére...

LAVINIA. Egy kutyát uszított rám... egy vérebet... hogy halálra marjon... Üldözött vad vagyok... *(Összeborzong.)*... üldöz... hajszol... már itt van!... utólér! *(A félelemtől reszketve Violethez bujik, szinte fuldokolva.)* Segíts! Hát segíts!... oh, hasztalan... előre megmondtam... ő ellene nem mer megvédeni senki...

VIOLET. *(Magához vonja.)* Csillapodjál, drágám... Az egész tested reszket... hiszen te nem

vagy magadnál! *(Csillapítja.)* Ne félj... édes kicsi szívem... én vagyok itt... én, Violet... aki téged a legjobban szeret a világon...

LAVINIA. *(Egyszerre izzó fellobbanással.)* Szeretsz? Hát menj! Fogj egy revolvert és lódd agyon! Fogj egy kést és szúrd bele a szívébe, egyenesen abba a gonosz, fekete szívébe!... *(Gúnyosan fölkacag.)* Reszketsz, kicsikém? *(Ellöki magától, nyersen.)* Engem csak az szeret, aki ezt megleszi érttem!

VIOLET. *(Tanácstalanul.)* De hát mi ez... hiszen ez rettenetes! Te!... ilyen szavakat!... Mi történt? Kiről beszelsz ilyen szörnyű gyűlölettel?

LAVINIA. Arról a sátánról, akinek a neve John Morland!

VIOLET. Boldogtalan! A férjed!

LAVINIA. *(Mint az izzó láva, úgy tör ki belőle.)* Elvette a fiatalságomat... az életemet... elvette azt, akit szerettem... elvett tőlem mindent... csak a gyermekem maradt... és hogy elvehesse azt is, hogy megszabaduljon tőlem és az utcára lökhesse, fölbérelt ellenem egy embert, hogy csábítson el!

VIOLET. Mi?... Nem! Ez örütség!

LAVINIA. Bérbevette... ráuszította, mint egy kutyát hogy leteperjen!... És ez az ember — elvállalta! Eladott... előre kialakított áron! Ez az ember... ez a kutya!... *(Dobbant, vadul.)* Oh, ha a halálos gyűlölet a távolból ölni tudna!...

VIOLET. Így... csak tombold ki magad... akkor mindjárt jobb lesz... Már jobb ügye! Oh, az idegek... ismerem én ezt!

LAVINIA. *(Rá se hallgat, még egyre fokozódó lázzal.)* Meggyalázták mind, ami nekem a legszentebb volt... kifosztottak... ellopták a lelkem minden kincsét... kulcsot csináltak belőle, amellyel kinyithatják a szívemet... hurkot fontak az emlékeimből... hálót, amelyben megfoghatnak. És sikerült volna! Már csaknem sikerült! Oh, ez a nyíltszemű mosolygó gazember! Hozzám tudott férni... minden nap idejött... egyre szívesebben láttam... napról-napra jobban belopta magát a szí-

vembe! Már hiányzott, ha elment... már vártam rá, amíg jött. Ma is, oh ha tudnád, hogyan vártam! Ki se mozdultam hazuról, csakhogy egész nap várhasam. És jön! Biztosan eljön ma is, hogy beszéljen... hazudjon... hogy rámnézzen ígérvé azzal az izzó szemével... hogy bolondítson tovább, míg végre elszédülök, a szeretője leszek... — és akkor eladjon, mint amikor még vásárra vitték meztelenül a rabszolgánokat... pénzért... mint ahogy eladta saját magát is... a rabszolga kutya!... *(Hirtelen meghökkenve elhallgat, aztán ujjongva felsikolt.)* Oh! Kutyával házszolsz, John Morland?! Hát csak rajta! Jöjjön! *(Lázasan körülnéz, a vitrinhez rohan, fölrántja az ajtaját.)*

VIOLET. Mit csinálsz?

LAVINIA. *(Szilajon.)* Ennyi erőm még van! Kutyák ellen még tudok védekezni! *(Lázasan kutat a vitrinben.)* Itt kell lennie!... *(Megtalálja a korbácsot.)* Itt van!

VIOLET. Egy... korbács?!

LAVINIA. A nagyapámé volt... aki még rabszolgákat tartott valamikor... ott lent a déli államokban. Mindig irtóztam ettől a szörnyű családi emléktől. De most... oh, jutott még egy csepp az én vérembe is, a nagyapám forró, kegyetlen véréből... Érzem ezt a cseppet! *(Emeli a korbácsot.)* Vékony és éles szíjjal vannak... látod? És a szíjjak végén kis ólomgömböcskék! Minden ütése vérző sebet hasít! *(Kegyetlenül megsuhintja.)*

VIOLET. De az isten szerelmére!... Hát mit akarsz?...

LAVINIA. Valamikor vérebekeket ütöttek vele és pénzen vett tolvaj rabszolgákat... hát majd most is! Csak jöjjön ez a megvásárolt komédiás kutya! En készen várom! Nem fogja megérezni rajtam, hogy már tudom a titkát. Azt fogja hinni továbbra is, hogy tetszése szerint játszik a szívemmel. Csak higgye... csak játszszen... csak folytassa tovább a szerepét! Szédítsen... bűvöljön... bolondítson! De majd bolondítom én is! Segítek neki! Majd meglátjuk, melyikünk jobb komédiás! Ah,

ezt végigjátszom! Elszéditem... elbolondítom... még ma! Azt kell hinnie, hogy már elérte a célját, már meghódított... már halálosan szerelmes vagyok bele! Akarom, hogy mámoros legyen a diadaltól, hogy elfeledkezék minden óvatosságról, hogy azt higgye, csak a kezét kell már kinyújtania értem! És akkor... ha majd szerelemért esdekel, míg magában titkon már számolja a pénzt, amelyet öleléseimért kapni fog... ha majd könnyörög, ahogyan szokták, hogy: csak egy szót, csak egyetlen egyet, azt a boldogító szerelmes »igent«... ha majd itt térdel a lábaimnál és szerelmes fintorral széttárja a karjait, akkor... *(Extázisban.)* akkor majd belekorbácsolom az arcába az én gyöngéd szerelmes szavaimat: »Fölbérelt kutya!«

VIOLET. Lavinia! Te őrzöngsz!

LAVINIA. Belekorbácsolom ennek az embernek az arcába minden megvetésemet... az életem minden bosszúját... az egész gyűlöletemet!... Véres korbácsütésekkel kergetem ki innét, abban a pillanatban, amikor azt hiszi, hogy diadallal a céljához ért!

VIOLET. Nem... nem... ez örütség! Ezt nem lehet! Nem szabad... És hála istennek, ehhez a szörnyű játékhoz úgyse lenne elég erőd.

LAVINIA. Oh, mit tudjátok ti azt, milyen erős egy asszony, amikor a szíve mélyéből gyűlöl!

NYOLCADIK JELENET.

KITTY. *(Megjelenik jobbról az ajtóban.)*

VIOLET. *(Veszi észre előbb.)* Kitty! Mit akar?

KITTY. Cadillac úr van itt. Bejöhet?

VIOLET. Nem! Semmi esetre!

LAVINIA. Oh! Hogyne! Hiszen várom! — *(Teljes nyugalommal.)* Csak egy pillanatot... Segítsen, Kitty. *(A tükrőhöz megy, leül, teljes nyugalommal rizsport és kölni vizet vesz ki egy fiókból, a haját igazítja, közben Violethez.)* Rendben vagyok? Nagyon látszik rajtam?

VIOLET. Semmi! Bámulatosan nyugodt lettél.

LAVINIA. *(Furcsa, éles mosollyal.)* És — csinos vagyok?

VIOLET. *(Csak ránéz, nem felel.)*

LAVINIA. Beszélj. Hiszen mindig hizelegsz nekem. Vagy azóta megcsúnyultam?

VIOLET. *(Vontatva.)* Ilyen szépnek... talán még sohase láttalak. Szinte veszedelmes vagy!...

LAVINIA. *(A haját igazítja.)* Mit gondolsz, el tudnám szédíteni valakinek a fejét?

VIOLET. *(Nem felel.)*

KITTY. *(Odasietett, kézhez adott, igazított valamit a ruháján, most elrakja a rizsport stb., hízlelve.)* Oh, a nagyságos asszony gyönyörű!... Meg lehetne bolondulni érte!

LAVINIA. Igazán? Maga is úgy találja? — Menjen. Cadillac úr még megünja a várast. *(Fölvesszi a korbácsot.)* Mondja, hogy: kéretem.

KITTY. *(Indul.)*

VIOLET. Nem... Kitty! Várjon! *(Tanácstalanul.)* Én...

KITTY. *(Megáll az ajtónál.)*

LAVINIA. *(Teljes nyugalommal Violethez.)* Már menni akarsz, tudom. — Csak menjen, Kitty. *(Ledől a kerevetre, kinyújtja a karját a feje fölé, és a korbácsot bedugja egy párna alá.)* — És mondja, hogy: várom!

KITTY. *(Kimegy, szinte közvetlenül már nyitja is kívülről az ajtót.)*

VIOLET. *(Közben, kicsit sértődötten.)* Értem. Én nem zavarlak. *(Az ajtó felé siet.)*

KILENCEDIK JELENET.

GASTON. *(Belép, vázlatmappával a hóna alatt, az ajtóban találkozik Violettel, üdvözlő, félreáll.)* Jó napot. — Megy? Csak nem én üzöm el?

VIOLET. Maga? — Késő van. Még egyszer fürdöm. — Viszontlátásra, Lavinia.

LAVINIA. *(Teljes nyugalommal, a legtermészetesebb hangon.)* Isten veled, drágám. A viszontlátásra.

VIOLET. *(Kimegy.)*

GASTON. *(A mappát az asztalra teszi.)* Zavartam magukat?

LAVINIA. Csak beszélgettünk.

GASTON. Miről? Titok?

LAVINIA. Ha érdeklí: kutyákról.

GASTON. Kutyákról?

LAVINIA. Violet olvasott az újságban valami borzasztót. Egy embert kutyákkal halálra hajszoltak.

GASTON. Embervadászat! Ma? Lehetetlen!

LAVINIA. De! Egy asszonyt... vérebeikkel! *(Odavetve.)* Azt hiszem... fegyházból szökött meg.

GASTON. Ah, persze... a rendőrség. Biztosan valami nagy gonosztevő volt. Talán egy asszony, aki gyilkolt... De mégis... kutyákkal... Brrr! *(Összerázkódik.)*

LAVINIA. Nem szereti a kutyákat?

GASTON. Csak egy van, amit a kutyában becsülök: a hűség!

LAVINIA. Igen. A kutyák hűségesek. Ha a gazdájuk parancsolja, széttépnek egy asszonyt. *(Fölkel.)* Ne hallgasson rám. Ideges vagyok ma.

GASTON. Valami történt, — ami bántja?

LAVINIA. Mi történt volna? Énvelem sohase történik semmi... Csak elmúlik egyik nap a másik után. Talán éppen ez az... Ma sokat gondolkodtam. Nem tudtam aludni az éjjel.

GASTON. *(Gyorsan.)* Ah! Maga se?...

LAVINIA. Sokáig fent voltam... mikor maga elment. Gyötrődtem és gondolkodtam az életemen. Hát élet ez az én életem, mondja? Egy asszony, aki egyedül van... mindig, mindig csak egyedül! Nekem senkim az egész világon!

GASTON. *(Gyorsan.)* És a férje?...

LAVINIA. A férjem? Ah, kedves barátom, hát sohase hallott róla? John Morlandnak csak egyetlen szenvedélye van: a pénz. Ő csak a pénzért él. Csak a pénzt hajszolja. Azt hiszi, szegény, hogy a pénz a legnagyobb hatalom, mert pénzért mindent kapni.

GASTON. En gyűlölöm a pénzt.

LAVINIA. A pénz nem ér semmit. Látja, nekem megvan mindenem, amit a pénz adhat. És nincs — semmim. Egyedül vagyok. Néha elfog a kétségbeesés. Nekem is vannak gyöngye pilanataim! *(Hirtelen.)* Azt hiszem, legjobban lenne, ha most nem maradna itt!

GASTON. Nem! Könyörgök! Ne küldjön el... Eppen most, amikor hiányát érzi egy jó barátoknak.

LAVINIA. Maga őszinte ember... és a barátom, tudom. Talán éppen azért nem szabadna, hogy ma itt maradjon. Nem tudom, mi van ma velem. Nem vagyok olyan, mint máskor. Ha itt marad, talán megkínzom... gyötörni fogom... *(Hirtelen, hevesen.)* Menjen el! *(Gyorsan, halkan.)* Nem. Ne menjen. Örülök, hogy jött. Maradjon. Ameddig akar. *(Szünet.)* Későn van?

GASTON. Oh, dehogy. Hiszen még nem is sötétedik.

LAVINIA. *(Az ablaknál.)* Én már előre érzem az alkonyt. Engem kínoznak ezek a forró esték... Forróvá teszik a vért... Nem érzi? Mintha a nap valami emésztő lázt árasztana széjjel, mielőtt lebukik... Nézze! A láztól vörös.

GASTON. Tűzben ég, mint egy nagy szerelmes szív.

LAVINIA. Maga újra megszerettette velem a természetet. Csak akkor éreztem így mindent, mikor még fiatal lány voltam. Akkor volt úgy néha, hogy azt hittem: csak az én kedvemért él az egész természet. — Hallja a tengert? Én idáig hallom a hullámokat. Valamit suttognak felém. És a levegő... érzi, milyen izzó? Valami forró kábultság árad be ilyenkor... a virágok a kertben! *(Hirtelen eljön az ablaktól.)* Meg lehetne bolondulni ettől az illattól!

GASTON. *(Halkan.)* Betölti az egész szobát... olyan, mintha a maga parfümje lenne...

LAVINIA. Azt hiszem, ma egy kicsit bolond vagyok. *(Fölnevel.)* Úgy érzem, mintha valami nagy elhatározás előtt állnék... mintha várakozna még rám ebben az életben valami, ami új szint ad ennek az én szomorú, szürke élettemnek... *(Hirtelen.)* Félek a mai éjszakától.

GASTON. *(Merészen.)* Én sohase félek attól, aminek jönnie kell! *(Hirtelen közelhajol hozzá.)* Várt engem?

LAVINIA. Vártam. — Mit csinált egész nap? — *(Odavetve.)* Hódított — a strandon?

GASTON. Csak azért mentem le, mert azt hittem, hogy ott lesz. Látni akartam. Hiszen nem láttam magát — tegnap óta!

LAVINIA. Azért jött ilyen későn! (*Hátat fordít neki, idegesen.*) Nem igaz, hogy vártam. Már örültem, hogy nem jön.

GASTON. Sokat dolgoztam ma. Egész sereg kis vázlatot csináltam... csupa amorette... (*Zavartan nevel.*) Én nem tudom, néhány napja mi van velem. Egyre bárányfelhőket rajzolok... kis angyalkákkal, amint a felhőkön csókolóznak. (*Hirtelen.*) És az angyalkák arca mindig magára hasonlít... (*Nyúl a vázlatkönyvért.*) Akarja látni?

LAVINIA. Nem... hagyja! (*Szünet.*) Nem akarok arra gondolni, hogy festő.

GASTON. (*Meghökkenve.*) Hiszen eddig... éppen a művészetem érdekelte!

LAVINIA. Eddig. Ma másként van. Talán ma őszintébb vagyok magához, mint máskor.

GASTON. Úgy. (*Hevesen.*) Azt hiszi, nem tudom miért...

LAVINIA. Ha tudja, biztosan megmondja nekem is. Amilyen őszinte!

GASTON. Ah, maga kinezni akar!

LAVINIA. Mondtam, hogy menjen el. (*A vállán át.*) Még mindig nem késő.

GASTON. (*Vadul.*) Nem akarja, hogy a multra emlékeztessem! Mert félti az emlékeit tőlem! Mert drágábbnak tartja a múltat a jelennél!

LAVINIA. Gondolja? (*Gyöngyörrel.*) És fáj ez magának?

GASTON. (*Lesté, most hirtelen.*) Ez — boldoggá tesz engem! (*Hévvél.*) Említeni se mertem eddig ezt magának... de most... (*Fokozva.*) Gyötört a gondolat, hogy csak azért érdeklődik irántam, mert valakire — emlékeztetem! Amikor összehozott bennünket a sors, az első képem annak a másik embernek a képét juttatta eszébe. Azért tetszett meg magának annyira! De én azóta... (*Fokozódó szenvedéllyel.*) alig tudok ránézni arra a képre... nem tudok többé dolgozni rajta... meggyűlöltem! (*Kitörve.*) Mert én gyűlölöm a múltat, én — féltékeny vagyok arra a régi festőre! (*Szünet, daccal.*) Hát megmondtam!

LAVINIA. (*Lappangó hévvél.*) Féltékeny? A multra? Egy halott emberre? (*Hirtelen szenvedéllyel.*)

És mit mondjak akkor én! Hiszen maga mindig egy élő lányra gondol...

GASTON. *(Hevesen.)* Nem!

LAVINIA. Egy lányra, akit szeret!... akit imád... aki az élete célja!...

GASTON. *(Kitörve.)* Csak volt! Már a múlté! — Oh, apró szerelmeinkről csak akkor tudjuk meg, hogy könnyű, elmúló, csaló kis érzelmek, amikor megjön az igazi nagy érzés. — Egy héttel ezelőtt bohó fiú voltam... Egy hét alatt szenvedő férfi lett belőlem. Egy héttel ezelőtt... oh, milyen rettentő régen volt! Már nem is emlékszem...

LAVINIA. Az a lány... csak régi emlék már magának?

GASTON. Azt a lányt én nem szerettem többé! A nevét se tudom... azt se, hogy milyen volt... nem emlékszem már az arcára se! Egyetlen vonását nem tudom magam elé képzelni, bárhogya erőlködjem!... Ha így a szememet lehúnyom... ha magam elé képzelek valakit... ha a szívemből sóvárogva vágyódik valaki felé a szerelem... másnak az arca ragyog föl előttem... másnak a nevét dobogja vad lázzal a szívem...

LIVINIA. Es ez a név?...

GASTON. Miért akarja ezt tudni? Játszik velem?

En félek magától! En nem tudok hazudni...

LAVINIA. Es ha én azt akarnám, hogy őszinte legyen hozzám... most is... egészen...

GASTON. Nem merek.

LAVINIA. Az éjjel bátrabb volt...

GASTON. Az éjjel?...

LAVINIA. Magáról álmodtam... *(Hirtelen.)* Nem is magáról. Magával! *(Halkan.)* De akkor... bátrabb volt... És én azóta... *(Hevesen.)* Kibirhatatlan ez a forróság!... *(Ledobja magát a kerevetre, szeszélyesen, mintha önmagának mondaná.)* Nem bánom! *(Hirtelen, sóváran.)* Kinek az arcát látja maga előtt, ha lehúnyja a szemét?... Mondja meg! Akarom! *(Egy kissé hátradől.)*

GASTON. Es ha én most élnék ezzel a kábult pillanattal? Most... amikor talán erőt vett magán is ez a titokzatos forróság... Oh, érzi?

Nem a levegőben van... nem a naphól árad... nem a virágillat... nem a nyár, nem az alkony és nem a tenger suttogása! Ez a vad, perzselő forróság innét árad ki az én szivemből... és talán eljutott most a maga szívéig. És ha én most egyszerre ide-térdelnék maga elé... ha semmivel se tördöve többé ezen a világon azt sóhajtanám maga felé, hogy a maga édes arca az, amit éjjel-nappal mindig magam előtt látok... hogy a maga neve, amit a tengerparton kóborolva belekiáltok a szélbe, a habok felé, hogy hozzák el magához... ha bevallanám, hogy a maga nevét sirom titkon éjjel a párnámba... ha megmondanám, hogy maga az, akivel álmodom... akiért sóvárgok... akiért elégek emésztő vágyban... mit felelne nekem, mondja, mit felelne!

LAVINIA. *(Kéjesen hátradől, az ajka nyitva, a szemei félig lehúnyva, zihálva, mintha vergődne.)* Nem tudom... hiszen még nem mondja... Talán... ha csakugyan... hallanám... *(A karjával ölelő mozdulatot tesz a feje fölött a párna felé és a párna alatt keményen megmarkolja a korbács nyelét.)*

GASTON. *(Térdre veti magát.)* Itt vagyok hát... a lábai előtt... térden! És bevallom magának... *(Perzselőn.)* Egyetlen!... édes!... csodálatos!... drága!... bevallom magának esdekelve, könyörögve, imádkozva, lázzal, hogy én magát az egész életemmel, az egész szívemmel őrvongva... *(Csak ez az egy szó hiányzik: »szeretem«. És ekkor elhallgat. Egy szempillantás múlva föl pattan, hátraugrik, őrvongó félelemmel hátrál az asszony közeléből. Az arcán mély sápadtság, a kezét mintegy elhárítón maga elé tartja. Hátrál, az asztalig, beleütközik, felhördül és riadtan mondja, rekedten, a lelke mélyéről, mintha egy rémet akarna elűzni.)* Nem!... nem bírom!... Nem!

LAVINIA. *(Főleggyenesedik, dermedten ül, nem érti, mi történt, keze a párna alatt még mindig fogja a korbácsot.)*

GASTON. *(Megkapaszkodik az asztalban, mintha el akarna esni, vagy mintha vissza akarná tartani önmagát. Előrehajol és égő szemmel az asszonyra meredve, lihegő szenvedéllyel mondja.)* Soha! ... Ezt soha! ...

LAVINIA. *(Mozdulatlanul nézi.)*

GASTON. *(Hirtelen körülnéz, mintha valamit keresne, fölkapja az asztalról a vázlatmappát és az asszonyra rá se pillantva rohan az ajtó felé. Már az ajtónál van, fogja a kilincset, megáll, visszafordul és a legnagyobb megrendüléssel.)* Isten vele! ... igen ... isten vele! ... En elmegyek innét ... engem nem fog látni többé soha! Elutazom ... most rögtön ... azonnal! ... Soha többé nem kerülök a szeme elé! ... — esküszöm! Az istenre könyörgök, ne törődjön velem ... ne gondoljon rám ... feledje el, hogy valaha ismert ... hogy látt ... feledje el, hogy valaha is voltam. Tépjen ki az emlékezetéből ... feledje el még az emlékemet is, mert ... Nem ... ezt nem tudhatja meg soha! ... Isten vele! Bocssáson meg nekem és feledjen el! *(Ki akar rohanni, mégse megy, megfogózik az ajtóban, arcát a fához szorítja, zokog.)*

LAVINIA. *(Szinte lélektelenül ül, a szemét le nem veszi róla, most egy télova mozdulatot tesz, mintha föl akarna kelni.)*

GASTON. *(Megreppen, egyet lép előre, kezéből a padlóra hullanak a vázlatkönyv szétrepülő papírai. Egy kétségbeesett mozdulattal egész szélesre tárja mind a két karját, az asszony felé rohan és szívszaggató hangon, magánkívül, zokogva kiáltja.)* Nem lehet ... így nem tudok elmenni! Hiszen az elkárhozott lélek is meggyónhatja bűnét ... *(Térdre roskad az asszony elé, meghajlja a fejét, a lélek legmélyéről, rettentő, ellenállhatatlan erővel.)* Gyónok! Szörnyű bűnt ... olyan rettentőt és gyalázatosat, amelyet ember még el nem követett ezen a földön soha! Gyónok, pedig ha elmondtam mindent, átkozott lesz ön előtt még az emlékem is ... csak megvetéssel és irtózással gondolhat rám ... maga, aki nekem a legszentebb mennyei fény! Es mégis, — el

kell mondanom! Meg kell tudnia mindent... látnia kell, hogy én ki vagyok! — *(Mélyen lehajtott fejjel.)* En nem vagyok festő! Azért vagyok itt, hogy elcsábítsam. Megfizettek érte. Hogy a tervem sikerüljön, elkövettem a leg-szörnyűbbet: megloptam egy régi szerelem emlékeit. Annak az elhunyt festőnek a képeiből kiválasztottam egyet — ne higye, hogy megsemmisültek, csak elrejtették őket maga előtt. Egy festővel lemásoltattam a tengert és a Vénuszt... és így festő lettem. Vállalkoztam rá, hogy a közelébe jutok, belopom magam a szívébe, a régi emlékekkel behálózom, meghódítom, a szeretómmé teszem — és akkor pénzért kiszolgáltatom annak az embernek, aki gyűlöli, aki a szegényével meg akarja ölni. Egy fél milliót kaptam volna... attól az embertől... a neve: John Morland!

LAVINIA. *(Előrehajolva, elbűvölten nézi. A két kezét reszkelve összekulcsolja, a mozdulat közben koppanva esik le a földre a korbács. Láz rázza meg a testét, félve, reszkelve, sóvárogva és borzongva suttogja.)* És ki vagy te?... Mondd! Ki vagy?...

GASTON. Akarja tudni?... Nincs olyan szörnyű bűn, nincs olyan szennyes tett, amit be nem ismernék itt a lábai előtt... mert mennél jobban irtózik tőlem... mennél jobban eltávolítom magamtól, annál jobb nekem... — Ki vagyok? Az utca fia... a mocsár gyermeke... a züllött bűn virága... a mélység, a lóp, az ingovány szülöttje! Megátkozott voltam már amikor születtem... és átkozottul éltem azután is mindig... én, az asz-szonyok kegyence! Igen, az voltam!... *(Szűnet, szinte a földig hajtja a fejét, halkán.)* Most tudja... Itt vagyok, a földön... porba-hajtott fejjel... de nem szabad, hogy a lábát a fejemre tegye... nem szabad még csak eltipornia sem! Egy férget eltaposhat. En nem vagyok... még arra se méltó... Meneküljön! Menjen el a közelemből... hogy be ne szennyezzem a ruhája szélét! *(Megragadja a ruhája szélét és csókokkal halmozza el.)*

LAVINIA. *(Meg se mozdul.)*

GASTON. Maga a legszebb, legtisztább, legszentebb... amit csak a mennyről elképzelhet álmaiban magának egy ilyen boldogtalan, züllött kutya, egy ilyen szennyes, elkárhozott lélek, amilyen én vagyok! Ha én korábban találkozhattam volna magával... régen, amikor még fiatal voltam és tiszta... könyörülő isten, akkor talán ember lehetett volna még belőlem! Hogy ilyen asszony is lehet, mint maga... ilyen szent... ilyen tiszta lélek... nem, én ezt nem is sejtettem soha! En mindig megvetettem az asszonyokat... Elvállaltam, amivel megbíztak, tetszett nekem a feladat. Mesterségem volt az asszonycsábítás. Eggyel több vagy kevesebb, nekem mindegy volt... hiszen sohase szerettem senkit! De amint magát megismertem... amint gyanutlanul engedte, hogy a lelkébe lopózzam, hogy tapasztalt fogásokkal a szívébe törjek... amint a lelkébe láttam és megértettem, hogy maga más, mint a többi asszony... amint megéreztem a szerelmet, amelyet sikerült fölkeltenem magam iránt a szívében: egyszerre varázsütés ért és megrendítette bennem azt a hitvány valamit, amit addig a szívemnek hittem. Amit terveztem, jobban sikerült, mint ahogy akartam. Kihívtam magam ellen a sorsot és a sors bosszút állt! A játékból valóság lett, elért az életem útján a nemezis. Küzdeni próbáltam. Ma, amikor idejöttem, a pénzre gondoltam. Csak a pénzre. Egy fél millió! — az életem álma! A démon volt fölöttem az úr. Vadul törtem a célom felé. Éreztem, hogy ma sikerül. De amikor ide elébe térdeltem, amikor láttam, hogy csakugyan sikerült, hogy csak egyetlen szót kell már mondanom, ezt a szót: »szeretem« — és akkor ideomlik az ölembe! az enyém lesz és az enyém a pénz is, hát akkor ezt az egyetlen egy szót már nem tudtam mondani! Mert ekkor, a mámoros diadal zúgó harsonái között egy hang zendült föl bennem... először halkán, rejtett húrokon... mintha titkos szélfuvás suhanna hárfázva a szívemen át... Küzdöttem ellene... elnyomni

próbáltam, de a titkos hang megnőtt...
 ujjongó muzsikává áradt és most a szerelem
 szent himnusza zokog a szívemben!... Alá-
 zatosan, remegve, reménytelenül és pokolra
 kárhóztatva, a szívem zengésével sóhajtom...
 csak a föld felé, hogy még a cipője talpát
 se érje az én hitvány imádságom: szere-
 tem... szeretem... szeretem... *(Csönd.)*
 Most tud rólam mindent! Tudja, hogy én
 vagyok a leghitványabb lélek a világon. De
 tudja azt is, hogy egyetlen egyre mégsem volt-
 tam képes: meggyalázni a szerelmet, amikor
 igazán szerettem. *(Fölkel.)* Megyek. Most el
 tudok menni. Meggyóntam minden bűnömet
 és végigéltem az életet ebben a vallomásban.
 Megjártam a poklot és megtisztultam: hiszen
 végighallgatott! Többet nekem nem nyújthat
 az élet: most meghalhatok! *(Mintha rohanni*
akarna.)

LAVINIA. *(Égő szemmel áll előtte, megragadja a*
karját.) Nem!... Nem meghalni!.. Elni!...
 És szeretni!... *(A szívére szorítja mind a két*
kezét, mintha a dobogását akarná csillapítani,
sóváran.) Hát van ilyen szerelem is!... és ezt
 nekem adja a sors!... *(Halkan.)* Gyere...
 hadd nézzem a szemed... *(A két tenyerébe*
fogja az arcát, mélyen a szemébe néz.)

GASTON. *(Rekedten.)* Vigyázz!... Megörjitesz!...
 En... még egyszer... nem bocsátlak el!...

LAVINIA. *(Elmerülten.)* Hogyan ég az arcod!... És
 ezt a szép arcot akartam én... Nem! Semmi!
 Ne kérdezz! *(A karjaiba veti magát.)* Csak
 ölelj... vonj szorosán magadhoz és csókolj...
(Perzselő vágggyal.) Add ide a szádat... a szá-
 dat akarom... a szádat!...

(Függöny.)

ÖTÖDIK FELVONÁS.

Szín: Gaston lakása, mint a második felvonásban. Minden pontosan ugyanúgy van. — Este. Színes lámpások égnek. — Amikor a függöny szétmegy, Gaston éppen megjelenik balról.

ELSŐ JELENET.

GASTON. *(Ugyanaz az exotikus házi selyemruha van rajta, mint a második felvonásban. Türelmetlenül keresztülmegy a szobán, az órájára pillant, csenget.)*

INAS. *(Nem a régi. Új, fiatal arc. Bejön jobbról, vár.)*

GASTON. Itt az ideje, hogy lemenj. Mindent, ahogy mondtam. Ha jön az autó, a hölgyet diszkréten fölvezeted.

INAS. *(Röviden memorizál.)* A hölgyet — fölvezetni: értem.

GASTON. Ne beszélj annyit. A hallgatást meg kell szoknod nálam. Amikor a hölgyel bejössz, kissé becsapod az előszobaajtót, érted. Mehetsz. — Mi az? Akarsz még valamit?

INAS. Miről tudom meg, hogy az-e a hölgy?

GASTON. Ostoba vagy, fiam. Iparkodj egy kicsit jobban, mert megúnlak. — Sűrű fátyol lesz rajta. És majd megismer ő téged.

INAS. *(Csodálkozó arcot vág.)*

GASTON. *(Mulat, rövid meggarázással.)* Az a hölgy, akinél reggel voltál a levélért, te hülye! — No mars! És vigyázz!

INAS. *(Csak a fejével biccent és kisurran jobbra.)*

GASTON. *(Füfel utána, pillanatig vár, az órára néz.)* Hát jön ez a bolond, vagy nem jön! Ha még egy percet késik... *(Az előszobából tompa*

csengetés, kétszer röviden, egyszer hosszan, úgy ahogy a második felvonásban Morland csengett.) No végre!... (Gyorsan kimegy jobbra. A színen csak egy villanásig üres.)

MÁSODIK JELENET.

GASTON. (Nyomban visszalér jobbról.)

MORLAND. (Követi, a kezében egészen új, hosszúkás bőr irattáska, zárral.)

GASTON. (Röviden.) Ha még egy percet késik, ma nem sikerül.

MORLAND. Nem akartam sokat várni.

GASTON. Egyedül jött?

MORLAND. Két barátommal.

GASTON. Hol vannak?

MORLAND. A folyosón, az ajtó közelében. Úgy tesznek, mintha csak megálltak volna beszélgetni.

GASTON. És ki ez a két ember?

MORLAND. Mindegy. Gentlemannek. Személyesen ismerik az asszonyt.

GASTON. Hívja be őket. Legfőbb ideje. Gyorsan! (Az órájára pillant.) Minden pillanatban itt lehet. En addig... itt a spanyolfal mögött... (Hirtelen.) Mit hisznek ezek, hogyan csinálja az egészet? Remélem, sejtelmük sincs arról, hogy...

MORLAND. Azt mondtam nekik, megfizettem az inást, hogy eresszen be, amíg maga lement a hölgyért.

GASTON. Jó. Akkor hát rajta. (A spanyolfal felé tart, megáll, hirtelen.) És mi lesz a pénzzel? Még tartozik nekem.

MORLAND. (Nyugodtan.) Ön is nekem.

GASTON. En? Hiszen megkapta az összes leveleket.

MORLAND. (Nyugodtan.) Az utolsót még nem. Amit ma kapott.

GASTON. (Főlpillant.) A kémrendszere pompás. (A zsebébe nyúl, odadobja a levelet.) Itt van. (Vállat von.) Elfeleltem. Nem fontos. Kicsit ideges vagyok. Szeretnék már túl lenni az egészen. Most hát adja a pénzt.

MORLAND. (Nyugodtan.) Megmondtam. Csak a legvégén.

GASTON. *(Szikrázó szemmel végigméri, aztán hátat fordít neki, az órára pillant, nyersen.)* Hivja az embereit, vagy késő. Már itt kell lennie.

MORLAND. *(Körülnéz.)* Hol a helyünk?

GASTON. *(A baloldali függönyre mutat.)* Ott a hálószobában. Egészen hátra menjenek, az ágyfüggönyök mögé. A sötétben ott akkor se látszanak, ha belépne a szobába. Meddig akar bentmaradni?

MORLAND. Majd ameddig jónak látom. Ön tudja a dolgát. El ne feledje, örültségeket kell vele mondatnia. *(Kimegy jobbra.)*

GASTON. *(Utána néz, azután eltűnik a spanyolfal mögött.)*

HARMADIK JELENET.

(A szín egy szempillantásig üres. Azután visszajön Morland, két korrektül öltözött, tekintélyes úrral.)

MORLAND. *(Halkan.)* Gyorsan, uraim és halkan. Rögtön jönnek. Erre. *(Mind a hárman eltűnnek balra a függöny mögött.)*

NEGYEDIK JELENET.

GASTON. *(Kijön a spanyolfal mögül, átmege a szobán, a baloldalon a függöny közelében pillanatig hallgatózik, vállat von, összébb rántja a függönyt. Előrejön, permelezőt vesz, parfümöt szór szét. Körülnéz a szobában, elégedetlen bólint. Kívül az előszobaajtó csattanása hangzik.)*

ÖTÖDIK JELENET.

GASTON. *(Az ajtó felé siet.)*

LAVINIA. *(Megjelenik a küszöbön, az arca előtt sűrű fátyol.)*

GASTON. *(Küért karokkal.)* Drágám! Mennyire vártalak!... Ha tudnád!...

LAVINIA. És én! Hogyan siettem! Az egész napom nem volt más, mint várni ezt a percet. *(A karjai közt.)* Most jó... ez nagyon jó... végre!

(Hosszan, némán ölelve tartja, halkán, meghatoltan.) Drága... édes... édes!...

GASTON. (Gyöngéden.) Gyere beljebb... És tedd le ezt a fátyolt... (Hozzá hajol.) Vagy talán nem akarsz ittmaradni?

LAVINIA. (Fölnevet.) Nem! Csak egy percre jöttem. Már megyek is!

GASTON. Ha engedem!... (Ráfördítja az ajtóra a kulcsot.)

LAVINIA. (Kis sikoltással odafordul, tréfás rémülettel.) Ah! Uram! Mit csinál! Ön rámszárja az ajtót? Nyissa ki azonnal! Es rögtön ígérje meg, hogy tiszteletben tart! Esküdjék meg, hogy egyetlen ujjal se nyúl hozzám! Különben azonnal távozom! (Elneveti magát.) Így szokták mondani? (Hirtelen mozdulattal ledobja a kalapját.)

GASTON. (Nevet.) Pontosan így! Honnét tudod? (Segít, elveszi a kalapot.)

LAVINIA. En csak regényekből. (Szenvedéllyel, hirtelen.) De te! (Féltékenyen.) Pontosan így mondják? Igazán? Sokszor hallottad? (Hátat fordít neki, gyorsan befelé megy.) Ez hát a te bünbarlangod! (Nem kérdi.)

GASTON. (Mulat.) Bünbarlang? Erős túlzás!

LAVINIA. (Nem hallgat rá.) Sok asszony volt már itt? Es ez mind emlék, amit itthagytak? (Körülmegy.) Van talán egy album, ahova be lehet írni a nevet? */(Megáll a táncosnőszobor előtt.) Ez mi?

GASTON. Egy indiai táncosnő. De titka van.

LAVINIA. (Vizsgálja.) Titka?

GASTON. Elárulja. Mint minden asszony. Csak úgy kell vele bánni, mintha eleven lenne. Egy kicsit hízelegni kell neki... egy kicsit meg kell simogatni... így!... azután egy szót kell sügni a fülébe... és akkor... (Közben hátul megnyomta a bronzruha kapcsait, a kettéváló ruhát leemelte, a szobor meztelen.) Látod, így sokkal szebb!

LAVINIA. (Egy kissé elpirul, hátat fordít a szobornak.)

*Jegyzet színházak számára. Vigyázat! A szobor nem »öltöztetett ballerina«. A ruhája tömör öntvény. Ha a színháznak nincs ilyen szobra, egy meztelen szoborra tömör ruhát kell készíteni papírmáséból vagy gipszből, mintha bronz lenne. Ha ez se lehet, akkor a zárjel [ ] közti rész a jelenetből kimarad. S. Ö.

GASTON. *(Ságva.)* Ha egyedül vagyok, mindig megmutatja magát, hogy gyönyörködjem benne. Féltékeny vagy rá? Mutasd meg neki, hogy te még százszorta szebb vagy! *(Közeledik.)*

LAVINIA. *(Megvetően.)* Nincs szándékom versenyezni vele. Indiai barátod nagyon siet — a vetkőzésben! *(Villogó szemekkel néz rá.)* Vagy általában... itt az a szokás, hogy az asszonyok mindjárt levetkőznek... rögtön... csak úgy első szóra?...]

GASTON. *(Ránéz.)* Gyötörni akarsz? És gyötörödni? *(Hirtelen szenvedéllyel.)* Amióta téged ismerlek, nő még ide be nem tette a lábát, esküszöm!

LAVINIA. *(Ingerli.)* Nagy dolog! Tegnapig nem voltál itt! *(Megáll, megfordul, fellobbanva a karjaiba veti magát.)* Három nap — nélkülöd! Te rossz! *(Csókolja.)* Még egy nap és biztosan meghalok! — Nem kellett volna még hazajönnünk.

GASTON. Reddingdaleben az emberek már kezdtek figyelni. Itthon könnyebben találkozhatunk. *(Szenvedéllyel.)* Sokszor eljössz hozzám?

LAVINIA. Mindennap! — Nem is élek, ha nem vagy a közelemben! Pedig most már tudom, mit tesz élni! *(Forrón.)* Oh, ez a négy hét!... Reddingdale! A boldogság szigete!... *(Lehúnyl szemmel a karjai közt.)* Lehunyom a szemem és magam előtt látom az egészet. *(Álmodozva.)* A vörös szikla ahol megismertelek... és a sziklákon túl... messze... a homok... *(Tikkadtan.)* Érzem a homok forróságát! Körülölelt, mint most a karod. Elhagyatott volt a part, a tenger... köröskörül sehol senki... és akkor...

GASTON. *(Gyorsan, ságva.)* Mi volt forróbb? A homok vagy a csókom?

LAVINIA. *(Kiszakítja magát a karjaiból.)* Hallgass! Megörjitesz!

GASTON. *(Ledobja magát a pamlagra, ülve, hirtelen, izzón.)* Gyere az ölembe!

LAVINIA. *(Hozzárohan, az ölébe veti magát, a nyakát karolja, ságva.)* Oh... hogyan megreszketsz, mikor hozzád érek! *(Megfogja a férfi karján a ruhát.)* Milyen vékony selyem a ruhád! Keresztül érzem rajta, ahogyan a tested éget.

GASTON. De én... én nem érzem a tested!

LAVINIA. *(A ruháját hozzásimítja, ingerelve.)* Pedig ez is — selyem!

GASTON. *(Mohón.)* Vessd le!

LAVINIA. *(Elhárítja a kezét.)* Az nem megy ilyen hamar!...

GASTON. Erezni akarlak! Látni! Mint nálad Reddingdaleben... abban a gyönyörű selyem... *(Hirtelen a spanyolfal felé intve.)* Nézd meg csak, mi van ott!

LAVINIA. *(Fölugrik, odafut.)* Meglepetés? *(Benéz a fal mögé.)* Ah! Hát eszedbe jutott! Te drága!

GASTON. Próbáld föl!

LAVINIA. *(Félig a spanyolfal mögött.)* Csakugyan... olyan, mint az enyém...

GASTON. Ugyanaz a selyem. Megigérttem. Addig kerestem tegnap, amig rábukkantam.

LAVINIA. Ennyire értesz az asszonyi holmihoz? Ki tanított meg rá! Te nyomorult!

GASTON. *(Unszolja.)* Vedd föl! Drágám! Vedd föl! Hadd higgyem, hogy ott vagyunk még mindig... nálad... a boldogság szigetén...

LAVINIA. *(Eltűnik a spanyolfal mögött, vetkőzik, pillanatnyi szünet, földugja a fejét, kacéran.)* Jó hűvös selyem... és — vékony!

GASTON. *(A spanyolfal előtt, lázzal.)* Te! De ne végy alá semmit! *(Be akar nézni.)*

LAVINIA. *(Hesseget felé a meztelen karjával.)* Hess! Menj innét!... menj... vagy soha nem veszem rám!

GASTON. Segítek!

LAVINIA. Hogyisne! Maradj csak ott! Ül le! És várj szépen!

GASTON. *(Leül.)* De siess!

LAVINIA. Írj addig egy szép levelet nekem.

GASTON. *(Nevet.)* Levelet? Drága kis bolondom, hiszen itt vagy!

LAVINIA. Eppen azért! Reddingdaleben is minden nap együtt voltunk és mindennap írtunk. Amikor nem ölelhattük egymást, legalább ölelkeztek a leveleink. *(Csókot dob neki.)* Köszönöm a ma reggeli leveledet, édes!

GASTON. És én a tiedet. *(Önkéntelen pillantást vet balra a függöny felé.)* Gyönyörűeket írtál, te szerelmes bolondom...

LAVINIA. *(Öltözés közben.)* Amint magam vagyok, nélkülöd, írnom kell hozzád... örültéseket... azokat a vad perzselő szavakat, amiket... Te! En azért írok neked, hogy mindennap újra megtanuljam azt a sok bűnt, amire megtanítottál. *(Kijön, ragyogó színű, csodálatos selymű kimono van rajta. Teljesen beburkolja. Összehúzza a nyakán is, a derekán is és megkötötte az övet.)*

GASTON. Te...! Te! Milyen szép vagy!

LAVINIA. Tetszem?

GASTON. Mutasd magad! *(Ölelni akarja.)* Ne fogd annyira össze... *(Csak egy csöppet sikerül szélnyitnia a nyakán, az asszony nevelve kisklik előle.)* Oh! Hiszen ing van alatta! *(Üldözi.)* Csalsz! Az inget magadon hagyta! *(Súgva.)* Vesd le azt is! Drága... vesd le... úgy mint Reddingdaleben! Hiszen csak akkor érzed, milyen jó hűvös a selyem.

LAVINIA. *(Nevet.)* Itt nincs olyan — forróság,

GASTON. Majd melegítlek... Várj! Súgok valamit!

LAVINIA. Egy csöppet se vagyok rá kíváncsi.

GASTON. Gyere... Várj meg!

LAVINIA. *(Menekül előle.)* Mit akarsz?

GASTON. Tedd le ezt a ruhát!

LAVINIA. Nem tetszem benne?

GASTON. Annyira tetszel benne, hogy rögtön — letépek rólad! *(Nem sikerült elérnie az asszonyt, vadul.)* Azt akarom, hogy ne legyen rajtad semmi!

LAVINIA. Te örült!

GASTON. Az vagyok! Gyere!

LAVINIA. Nem! Várj! *(Közben hajsza az asztal körül, de nem brutálisan, inkább játékos kergetőzés, lappangó tűzzel.)* Úgyse érsz el, amíg nem akarom... *(Hirtelen megáll a baloldali függöny előtt.)* Itt mi van?

GASTON. *(Megáll.)* A hálószobám.

LAVINIA. Szabad bemenni?

GASTON. *(Habozás nélkül, lázzal.)* Hogy szabad-e? *(Perzselőn.)* Gyere! Gyere be! De holnap reggelig nem jössz ki onnét! *(Hozzásurran, úgy hogy közé és a függöny közé kerül, el akarja kapni.)* Gyere!

LAVINIA. *(Visszafordul.)* Maradjunk csak itt. Az én kis szeretőm nagyon siet!

GASTON. Mikor annyira szeretlek!...

LAVINIA. Szeretsz?

GASTON. Szeretlek!

LAVINIA. Nagyon?

GASTON. Örültem!

LAVINIA. Úgy, ahogyan az életet szereted?

GASTON. Még az életnél is jobban!

LAVINIA. És hány asszonynak mondtad már ezt?

GASTON. Egyet se szerettem soha, csak téged. Tudhatnád...

LAVINIA. Tudom! Drágám... tudom... Én rossz vagyok... örült... bocsáss meg, de annyira szeretlek! Mondd, mondd sokszor, hogy szeretsz! Nem! Ne mondd! Hiszen te nekem adtál mindent. Amit soha senki másnak. Az életnél is többet. A lelkedet! Én?... mit adhatok neked én? Magamat! Odaadtam... a tied! Bár adhatnék mást is! Néha örült vagyok! Titkon azért imádkozom, bár érte téged valami veszedelem, hogy megmenthessek — az életem árán! Akkor megtudnád, mennyire szeretlek! Akkor elhinnéd, hogy nem szerethet téged soha úgy egy másik asszony, ahogy én szeretlek. Mondd, mit tegyek? Akarod, hogy valami bűnt kövessék el érted?

GASTON. Csak azt akarom, hogy szeress!

LAVINIA. Hiszen az: bűn! Téged szeretni? A legnagyobb bűn! A legédesebb bűn! El kell kárhozni miatta, olyan nagy bűn! A láng, amely elemészt utánad, ez már a bűnhődés, amiért szeretlek. Te vagy az, én drága vétkem, az én édes nagy bűnöm! Így csak magát a bűnt lehet szeretni! Azért szeretlek olyan elkárhozottan!

GASTON. *(Már ismét a pamlagon ül.)* Gyere ide hozzám! Ha szeretsz, akkor most nem futsz el, hanem idejössz...

LAVINIA. *(Közeledik.)*

GASTON. Gyere szépen. Közelebb. Nem bántalak. Azt akarom, hogy magad gyere ide. Így. És most ülj le szépen ide mellém.

LAVINIA. *(Amint le akar ülni mellé, megpillantja a fénylő revolvért, amely ott hever a taburetten,*

ahova Gaston a második felvonásban dobta.
(Halk ijedtséggel.) Oh!... Hát ez mi? Fegyver!

GASTON. Ez? *(Célzással az előbbiekre.)* No látod, ez egy gyöngéd női emlék. *(Ingerkedve.)* Egy asszony hagyta itt... emlékül, hogy gondolkodjak rá néha... No fogd meg, bátran!

LAVINIA. *(Óvatosan megérinti a fegyvert, visszakapja az ujját.)* Huh! Milyen hideg! Meg van töltve?

GASTON. Persze hogy meg. Hiszen agyon akart löni vele.

LAVINIA. *(Egy szempillantásig rémülten mered rá, aztán mintegy védőn a nyaka köré fonja a karját.)* Az Istenért!... *(Megborzong.)* Egyszerre olyan hideg lett itt, fázom. *(Hozzábujik, kissé neheztelve, kissé rémülten.)* Micsoda tréfa ez!

GASTON. Tréfa? Ott állt ni... egy leány... ott, ahová mutatok... kezében a revolverrel... rám emelte és célzott... egyenesen ide a szívemre...

LAVINIA. *(Hirtelen elpattan tőle, vad féltékenységgel.)* Szeretted? Megcsaltad? — Jól tette volna, ha megöl!

GASTON. Azért akart megölni, mert nem szerettem. Revolvert fogott rám: csókot vagy életet! A szerelemnek is vannak útonállói! *(Hirtelen.)* Féltékeny vagy rá? Nagyon?

LAVINIA. Nem! Nem vagyok féltékeny! *(Diadalmasan.)* Ha szerettek is téged... csak azért tanultad meg tőlük a szerelmet, hogy annál jobban szerethess engem... csak engem! *(Hirtelen, lázzal.)* Meg tudnám ölni azt lányt!...

GASTON. Megölnéd? Mert meg akart ölni engem?

LAVINIA. *(Mélyen.)* Mert azt akarta hogy szeresd! *(Csönd.)*

GASTON. *(Halkan.)* Nagyon szeretsz?

LAVINIA. Oh, ez már nem is szerelem! Ez több annál! Mintha nem is éltem volna, amíg téged meg nem ismertelek... Még a szerelmet is egy hideg üveggel választotta el tőlem, amíg te meg nem tanítottál rá, hogy mit tesz az: szeretni! Ha visszagondolok, nem is értem már magamat... azt az asszonyt, aki régen voltam... régen, négy héttel ezelőtt...

Ma más vagyok! Egy új asszony! Asszony — először!

GASTON. Minden nőben alszik az asszony, amíg nem jön az igazi férfi.

LAVINIA. Jön és fölébreszti bennünk az asszonyt, arról tudjuk meg, hogy ő az igazi! Te! Ha még gondolkodni tudnék, érzem, hogy irtóznék magamtól. Romlott nő lettem... nem, hagyd, én tudom és boldog vagyok érte!... rossz lettem! Nem szégyellem magam! Nem bánok semmit! Örült vagyok, amióta az öleléseidet megismertem!

GASTON. *(Magához húzza, rekedten.)* Akkor hát gyere! Most már ne kinozz! Gyere!

LAVINIA. *(Újra az ölében.)* Itt vagyok! A szeretőd! Volt már ilyen szeretőd, mint én? Ugy-e soha! Aki így szeretett... ilyen lobogva... ilyen örülten... ilyen forró lázas testtel... *(Elhárítja a férfi kezét a válláról.)* Nem! Hagyd! En magam! Lassan! Látod? Csak egy kis mozdulat... és a vállamról már lecsúszik a selyem... *(Egy kis mozdulatra félkarral kibújt a kimőnőből, a félválla és a nyaka meztelen lett.)* És most megölellek... a meztelen karommal... érzed? Finomabb, mint a selyem?

GASTON. A legfinomabb selyem a világon... egy asszony teste... Hűvös. És mégis forró!

LAVINIA. *(Féket veszelve)* Hát akkor tépd le rólam ezt a másik selymet... És gyere... fogj a karodba... hát gyere! *(Balról megesisikordul a függöny karikája, megrezzen, odanéz, a torokból éles sikoltás tör ki, aztán őrzöngve.)* Nem!... nem!... örülség!... káprázat!... *(Sikoltva.)* Segítség! Segíts... *(Dermedten elhallgat.)*

HATODIK JELENET.

MORLAND. *(Szécsapja a függönnyt, a karikák élesen zörrennek, ott áll kiegyenesedve. Mögötte föl-tűnik a két tanu alakja.)*

LAVINIA. *(Gaston karjai között egyenesen szemben van vele. Mintha kővé meredt volna, rezzenés*

nélkül úgy maradt, félkarral a férfi nyakát ölelve, meztelen vállal.)

GASTON. (Az utolsó pillanatokban az asszony karjai közt teljesen elfeledkezett mindenről, most erőszakos rántással egyenesre ül, lihegve, zihálva, értelmetlenül mered a három emberre.)

MORLAND. (A két úrhoz, nyugodtan.) Uraim... (Hideg kézmozdulattal a pamlagra mutat.)

A KÉT ÚR. (Csak diszkrét mozdulattal jelzik, hogy mindent látnak.)

LAVINIA. (Ahogy a két úr megmozdult, őrzöngő félelem mozdulatával magára rántja a kimonó selymét, nyakig betakarja magát, remegő ujjakkal összefogja nyakán a ruhát, arcát hirtelen egy párnába temeti.)

GASTON. (Révedező gesztussal megsimítja a homlokát, egyszerre eszébe jut minden, aztán előnti a pillanat dühe. Felpattan és szikrázó szemekkel, vad fenyegetéssel, kiáltva.) Takarodjanak!... (Dobban.)

MORLAND. (Mintha észre se venné, udvariasan a tanuihoz.) Szíveskedjenek előre menni. Azonnal jövök.

A KÉT ÚR. (Meghajol és indul. Az ajtónál az első, amint nyitni akarja, észreveszi, hogy a kulcs rá van fordítva. Kizárja az ajtót, kimennek.)

GASTON. (Remegve a dühtől, ökölbe szorított kézzel, Morland felé.) Ön is! Takarodjék!

MORLAND. (Összevont szemmel fordul feléje, éles, megvető gúnyjal.) Ön a komédia hevében úgy látszik elfeledkezett rólam! — En nem feledkeztem el önről! (Odadobja Gastonnak a kezében tartott kis bőrtáskát.) Itt van a bére. Bankjegyekben, ahogy kívánta. (Az asszonyhoz fordul, mindvégig metsző hidegséggel.) Nos, mit gondol, melyik nagyobb hatalom: az arany vagy a szerelem? Úgy látom, hogy a szerelem — aranyért eladó! Megvettem — és ezúttal csakugyan a kezemben van minden bizonyíték. Ha kételkednék benne: válópörének tárgyalásán majd bemutatom kedveséhez írott érdekes leveleit, amelyeket a címzett volt szíves szabott árért átengedni nekem. Gratulálok! Valóban gyönyörű levelek! Szenzációt fognak kelteni. Majd gondos-

kodom, hogy elterjedjenek. Lehet, hogy ezzel reklámot csinálók önnek, de nem baj. Valamiből csak meg kell élnie! Különben igazán nem tudom, mit csinál. Ha csak ez az úr el nem tartja. Próbálja meg. Ha szépen megkéri... ha könyörög neki, ha térden csúszva esdekel utána, talán itt maradhat — a küszöbén belül. *(Megfordul, indul, az ajtónál.)* Azt semmi esetre sem ajánlanám, hogy az én házam küszöbét próbálja még egyszer átlépni. A gyermekemet őriztetem. Goromba cseledeim vannak és ha oda merne tolakodni, ki-dobnák — az utcára, ahová való. *(Kimegy, az ajtót bevágja.)*

HETEDIK JELENET.

(Nagy, néma csönd.)

GASTON. *(Megmozdul, a homlokát simítja, az asz-szonyra pillant.)*

LAVINIA. *(Nem mozdul, úgy van, ahogyan a pár-nára leborult.)*

GASTON. *(Átmegy a szobán, hirtelen elleszi az író-asztalfiókba a pénzt, a baloldalon megáll, egy kicsit vár, türelmetlen mozdulatot tesz, vár, végre ingerülten.)* Mire vársz még?

LAVINIA. *(Összerázkódik, fölemeli a fejét, egy pillanatig rámered, aztán riadtan körülnéz, látja, hogy egyedül vannak, újra ránéz, meg se mozdul, de nem veszi le róla a szemét.)*

GASTON. *(Kicsit vár, visszanéz, a pillantásuk találkozik, elfordul, most már nyersen.)* Hát mi lesz! *(Dühösen.)* Öltözz föl és menj! *(Egyszerre szembefordul vele, brutálisan fölnevet.)* Vagy talán csakugyan — itt akarsz maradni?

LAVINIA. *(Összerebben, megérzi, hogy a válla meztelen lett, mert a takaró ismét lecsúszott róla, rémült mozdulattal magára rántja a selymet, a mozdulattól erőre kap, belebujik rendesen a kimonó ujjába, összekapja a ruha derekát és egyszerre talpon van, merőn szembenéz a férfival.)*

GASTON. *(Egy kicsit állja a nézést, aztán elfordul, pár lépést tesz, türelmetlenül.)* Csak azt szeretném tudni, hogy miért nem öltözől!

LAVINIA. *(Megszólal, halkán, csöndesen, inkább magának.)* És ezt az embert szeretem én... irgalmas jó isten... ezt az embert!...

GASTON. *(Egyszerre dühvel.)* Rettenetes! Hát csakugyan — kezd! — Es ugyanúgy!...

LAVINIA. *(Csak némán ránéz.)*

GASTON. Te lettél volna az első nő az életemben, aki szépen tűnik el... csöndesen... finoman... skandalum nélkül. Olyan sokáig hallgattál, hogy már reménykedni kezdtem... hátha most az egyszer!... Ah, milyen szép lett volna! Egy asszony, aki nagy jelenet nélkül szakít! Te lettél volna az első... az egyetlen, akinek az emléket meghatottan és gyöngédséggel őriztem volna meg. Vége! Milyen kár! Egy illúzióval kevesebb! Az ember ne legyen szentimentális! Az asszonyok egyformák: mielőtt eltűnnek az életünkből, előbb tombolni akarnak! — Rajta hát! Kezdd el... vagy folytasd... ahogy akarod. Essünk túl rajta mennél hamarább, kívülről tudom úgyis minden szavadat, ami jön. Halom előre: a szemrehányásaidat... az átkaidat... a jajveszékéléseidet... »elárult!... megcsalt!... eladott!... gazember!... gazember!... oh isten!... kelepcebe csaltál te hitvány szörnyeteg...« — és így tovább. Aztán fokozd szépen... hívd tanunak azt a jóságos eget, hogy nincs asszony a földön, aki tenálad többet szenvedett... Sírj! Toporzékolj! Átkozz! Várom az ájulást... a görcsöket... Csak rajta! *(Lemondóan.)* Oh, milyen szomorú. Hát nem tudjátok békében elhagyni az embert? Hát nem érzitek, mennyivel szebb az, ha némán, szó nélkül hal meg egy szerelem, — vagy egy viszony! *(Vállal von és vár.)*

LAVINIA. *(Le nem veszi róla a szemét, mélyről, valami különös, exaltált, melódikus zengéssel.)* Es ha most... ha én... ha most egészen más következne, mint amit te vársz! Ha most itt volna az én nagy pillanatom, amelyre

olyan sóvárogva vágytam! *(Iszonyú erőfeszítéssel.)* Végigjártad velem a legszörnyűbb kálváriát... és most én... nem átkozódok, nem vádollok, nem gyűlöllek... én — szeretlek! *(Rajongva, szinte felmagasztosult extázissal.)* Szeretlek változatlanul... úgy, ahogyan eddig... szeretlek olyannak, amilyen vagy: hitványnak, aljasnak, szörnyetegnek, gaznak, — gyönyörűnek!... te legszebb!... te egyetlen! Mit bánom én ezt az örült vén embert... a bosszúját... a diadalát... mit bánom én az embereket... a szenvedést... a szégyent... az egész világot... mit bánom én az életet vagy a halált: csak te szeress!... és ölelj! Tudom, hogy mélyebbre már nem lehet süllyedni, mint ahol én vagyok... és mégis... én azt mondom neked, hogy egyetlen ölelésed elfeledtet velem mindent... hogy egyetlen csókodért átszenvedem újra, amit ellenem vétettél! Árulj el... gyalázz le... adj el!... csak érezzem a mámort, amit adsz... csak csókolj... csak a szemedet lássam... csak érezzem a szádát! *(Széltárja a karjait, mámorosan.)* Gyere! *(Széltárt karokkal várja.)*

GASTON. *(Az asztal szélére ült, az ujjával dobolt, most szárazon.)* És te csakugyan azt hiszed, hogy ez új?

LAVINIA. *(Meredten, lélektelenül bámul rá.)*

GASTON. Te most csakugyan azt képzeled magadról, hogy isten tudja milyen nagy nemes lélek vagy? És hogy én most mindjárt leborulok eléd?

LAVINIA. *(Szinte rémülten.)* Nem... várj... te nem érted... ez lehetetlen! Te nem értettél meg engem! *(Vergődve.)* Hát nézz bele a szivembe... hiszen itt vergődik előtted a porban... — jaj, édes, vigyázz, rá ne lépj! Nézd, ebben a szegény szívből nincs harag ellened, nincs hamis megbocsátás, nincs szégyen, nincs bánat... nincs semmi más, csak örült vágy utánad és földöntúli őrjöngő szerelem!... *(Remegve.)* Szeretlek! Imádlak! Hallod? Hát nem érted! A tied vagyok! Most is... mindig! A tied! — Mondd, adhat-e

többet egy asszony... találhatsz-e még valakit, aki ennyire [szeressen!]

GASTON. (*Hideg unalommal.*) Nem vagy az első. És nem az utolsó. Unlak! Oh, ha sejténétek, mennyire unlak benneteket! (*Fölkel, nyugtatózik.*) Talán egy hónapja, hogy egy leány térdelt itt előttem... ugyanott, ahol most te...

LAVINIA. (*Egyszerre fölveti a fejét, összevont szemmel.*) En nem térdelek!

GASTON. Intenem kell csak — és letérdelsz. Mint az a másik. Egyformák vagytok. Mind! Valamennyien! (*Csúfondárosan.*) Először mind csupa fúria — és aztán csupa nemes, megbocsátó lélek!... és csupa lángoló, olthatatlan, örök szerelem! Először csupa »pokol... szenvedés... szörnyeteg!... oh, hová sülyedtem... hová aljasodtam... gazember, gazember...« és a végén aztán mindig »imádlak... ah, mégis imádlak!« Milyen kevés szó van az asszonyi szótárban és mennyire ismerem már valamennyit! (*Hátat fordít, a vállán keresztül.*) Ez mind régi már, drágám. Ez nálam mind nem használ semmit. Más kellene... egészen más, valami, amit ti nem tudtok!

LAVINIA. (*Nem mozdul, égőn, mereven nézi.*)

GASTON. (*Hirtelen odafordul.*) Látod, ha azt meg tudtad volna csinálni, hogy én fussak teutánád!... Ha lett volna erőd, hogy fölém kerekedj... letiporj... a porba gázolj és akkor kinevess!... (*Hirtelen.*) Adjak tanácsot? Jó. Talán hasznát veszed — másnál! Hát... például ha összebékültél volna titokban a hátam mögött a férjeddal! Ha kijátszottál volna engem! Egyetlen öleléssel könnyű lett volna magadhoz kötnöd kutyának ezt a vén embert megint. Halálosan gyűlöl? (*Leggint.*) Szerelem — gyűlölet: arra hajlik, amerre egy igazi asszony ujjá csavarintja. Hej, ha te igazi asszony lettél volna! Tudod már, mit kellett volna tenned? Atlátni rajtam és a terveimen... ámitani engem... titkon meghódítani újra a férjedet, aztán szerelmes éjszákára magadhoz hívni engem... és amikor

odamegyek, ott talállok a férjed karjai között! *(Szilajon.)* Akkor: odadobni elém a béremet, mintha megérdemeltem volna... és kido-
batni... lakájokkal rugatni le a lépcsőn... és a vén ember karjai közt kacagni, amikor repülök... *(Zihálva, mélyen.)* a térdeimen csúsztam volna vissza hozzád, úgy könyörög-
tem volna sirva, hogy szeress! Oh, hogyan vágyom erre, hogy egyszer én legyek az, aki sir, könyörög, szenved, akit kikacagnak, elkergetnek, ünnak, akihez irgalmatlanul kegyetlenek, akit megtanítanak arra, mi a szerelem!... *(Hirtelen, maga elé.)* Te... te megtehetted volna... sokszor éreztem ezt, mikor öleltelek... amikor mámorossá tetted a feje-
met... neked talán sikerült volna!... *(Fel-
jajdul és őrvöngő váddal kiabálja az asszony felé.)* Miért kellett neked akkor megszédülni! Miért nem voltál erősebb nálam!... Miért nem vágta a korbáccsal a szemem közé, úgy ahogyan akartad!

LAVINIA. *(Reszkelve hátrál, felsikolt.)* Mit... mit mondasz!...

GASTON. *(Rá se hallgat, fékel vesztve.)* Már kinyúlt a kezed a korbács után, észrevettem... lát-
tam... Akkor, ha akkor megütsz, ahogyan érdemeltem... ha akkor belevágasz az ar-
comba... ha kirúgsz és kinevetsz... ha erő-
sebb vagy nálam: — ott haltam volna meg az ajtód előtt — a szerelemtől! *(Az asztalt
íjti az öklével, szinte fogcsikorgatva dühében.)* Életemben először éreztem volna meg, mi az a szerelem és boldog lettem volna, amilyen nem leszek soha! Te voltál az egyetlen asz-
zony, akit talán szeretni tudtam volna!... *(Minden szót egy ökölcsapás kísér az asztalon.)* Oh, ez az átkozott, nyomorult, gyöngé asz-
zonyi természet! Csak egypár szép szó kell... csak egypár hamis könny... valami meglepő vallomás... csak egy kevés »tre-
moló« a hangba... egy kis fokozódó láng... szavak... szép üres szavak... — ez az egész! *(Egyszerre a legmélyebb csüggedéssel.)* Hogy egy ilyen asszonyt is leszédít egy olyan kis átlátszó rongy komédia!

-LAVINIA. *(Fölsikolt, maga elé nyújtott kézzel hátrál előre.)* Nem!... nem... ez lehetetlen!... ez az egy... ez soha!... *(Amint hátrál, belebottlik a kerevetbe. Megkapaszkodik a taburetben. Ujjai a revolver hideg acéljához érnek. Riadtan visszakapja, mint az előbb. A pillantása a fegyverre tapad. Lopva fölnéz, látja, hogy a férfi nem néz oda. Villámgyors mozdulattal megmarkolja a fegyvert, magához rántja, a fénylő acél eltűnik a kimono bőselymü ujjában. Lázasan tovább beszél, hogy a férfi figyelmét elterelje.)* Soha!... Ezt sohase fogod velem elhitetni! — Elárultál... eladtál... tudom. *(Hirtelen.)* Mert megúntál! — De akkor?... *(Gyorsan.)* Azon az estén... amikor a mezitelen lelked jajgatott és vergődött előttem... amikor vérző szívvvel nyöszörögtél a lábam alatt... amikor a porban csúszva elkékülő szájjal, önkívületben csókoltad a ruhám szegélyét... azt szeretnéd elhitetni velem, hogy életednek ebben az egyetlen őszinte szent percében hazudtál nekem?... hogy csak játszottál előttem?... csak komédiáztál?...

GASTON. Komisz komédiás az, akinek a játék nem valóság! És ha századszor játszom?... Van egy pillanat mindig... — a nagy, döntő pillanat! — ...amikor a leghidegebben előre kiszelt játék is valósággá lesz és elragad magával! Hiszen ha nem így volna, nem lehetne játszani.

LAVINA. De azért... azt akarod ezzel mondani... hogy te az egészet előre elhatároztad... hidegen készültél rá... kiszámítottad... komédiáztál... az egész csak játék volt?!

GASTON. *(Hátramegy, a kereveten túl, a cigarettás asztalka felé, közben megáll, újra azzal a türelmелenséggel, mint a jelenet legelején.)* Ha megmondom, beéred végre vele? Es békén hagysz? Felöltözől? Elmész? Befejezed a spektakulumot? Alászolgája — finita la commedia? Igen? Megigéred? *(Az asszony mindenre bólint, a férfi nyúl a cigarettás doboz után.)* Hát jó. — Látod azt az ajtót? *(Jobbra mutat a pálla rándulásával.)*

LAVINIA. *(Le nem veszi róla a szemét, úgy hátrál lassan az ajtóig. A mozdulataiban valami lap-pangó tervszerűség. Amint az ajtónál van, gyors pillantást vet Gaston felé és hirtelen megragadja a kulcsot az ajtóban.)*

GASTON. *(Nem néz hátra, a szivar végét vágja.)* Ott... az ajtó mögött hallgatózott az a fajankó, amikor a férjed itt volt és »fölbérelt« ellened. *(Gúnyal.)* Csak nem hiszed komolyan, most, miután »ismersz«, hogy engem tudtomon kívül elárulhat — egy inas! Az orránál fogva veztettem. Akartam, hogy »mindent« tudjon. Nyugodtan vártam, hogy mikor árul el. Aznap, mikor aztán csakugyan elment hozzád, én az úton a bokrok között lestem, amíg tőled kijött. *(Nevet.)* Láttam, milyen boldogan nézegette a csekket, amit a »titkáért« kapott. És csak akkor mentem én be hozzád, hogy *(Éles gúnyal.)* »meggyónjak és kitárjam a lelkem«! — *(Szünet.)* Remélem, most már elhiszed, hogy — komédia volt.

LAVINIA. *(Nyers csattanással ráfordítja a kulcsot az ajtóra, pár lépést előreront.)* Nem igaz! Hazudsz! Ezt mind csak azért mondtad most, hogy engem halálra kinozz! *(Előrántja a revolvert, magánkívül.)* Ismerd be azonnal, hogy hazudtál! *(Szilajon.)* Ha most is azt mered mondani, hogy komédia volt: itt előtéd rögtön agyonlövöm magam! *(A halántékához illeszti a fegyver csövét.)*

GASTON. *(A kulcsfordulásra hátrapillantott, gyorsan a taburetre nézett, azóta tisztában van az egész-szel, most nyugodtan rágyújt. Háttal áll, közönyösen.)* No végre! Még csak ez hiányzott. Vártam. Csodálkoztam volna, ha elmarad. Mindig ez a vége. Átkok és könnyek után: tőr, kés, mérég vagy revolver, esetleg vitriol! Az a másik nő is... tudod, az a lány, akie ez a játékszer volt, hiszen elmeséltem... az is itt halt meg előttem! Aztán elment vacsorázni. *(Ásít.)* Nem lehet kibírni, amilyen egyformák vagytok. Legalább a halálnemekben lennétek változatosabbak!

LAVINIA. *(Lassan leereszti a revolvert, fölbillanó szemmel, veszedelmesen.)* Te!... Vigyázz!...

(Indulatában fenyegetve megrázza feléje a fegyvert.) Most az egyszer vigyázz! (Lassan.) En... nem vagyok olyan, mint az a másik!... (A fogai közt, féltékenyen.) En nem vagyok olyan, mint a többi!

GASTON. Nem, drágám! Dehogy! Egyitek se olyan, mint a többi! Tudom. Ez a mániátok! Soha életemben még nem láttam asszonyt, aki elhitte volna, hogy olyan mint a többi. — Te is más vagy. Te persze nem emeled föl mindjárt azt a revolvert ellenem. Te nem fogsz a szívemre célozni... vagy a szemem közé, ahogyan parancsolod... és nem fogod tragikusan azt hihogni, hogy: »halál vagy szerelem! — szeress vagy megöllek!«

LAVINIA. (Vad erővel.) Nem! En azt mondom, hogy: rögtön térdelj le előttem!

GASTON. Ah — ah! Tehát letérdeljek? És aztán persze rebejtem el, hogy: imádlak!

LAVINIA. (A kétségbeesés őrföngő erejével.) Ide, élém... térdre... azonnal! És azután sirj!... könyörögj!... hazudd, hogy hazudtál... esdékeld bocsánatért... csókold a ruhám szegélyét és esküdözzél, hogy örökké szeretni fogsz... forgasd ki a szemed... csússzál és fuvolázz... Tremolót a hangba!... mennél több tremolót... és szép szavakat... fokozd!... nagyon szép szavakat!... Vedd el az eszem... kábítsd el a szívem... a félelemtől elkékülő szájjal próbáld kicsókolni a fegyvert a kezemből... lihegj!... hörögj!... zihálj!... próbáld meg még egyszer... hiszen csak egy asszonnyal van dolgod!... Olyan mint a többi... ha jól játszol, sikerül...! És most az egyszer igazán jól kell játszaniod, hitvány komédiás, mert az életedért játszol!

GASTON. (Összefont karokkal áll a kerevet előtt, szemben egyenest az asszonnyal, aki balfelé rohant, mikor először fenyegette. Csöndesen megcsóválja a fejét, mélabúsan.) Mint a többi... No rajta hát... te szegény kis nő te!... Emeld már föl azt a revolvert... mert föl-emelni még lesz erőd és célozni is próbálsz a remegő kezeddal... (Acélos erővel, egyenesen a szemé közé.) Célozz hát! És lőjj! Ott

a fegyver a kezében! Ide löjj! Ha mersz! Ide... a két szemem közé... vagy ide... a szívembe!...

LAVINIA. *(Az örület extázisában.)* Hát halj meg... te kutya! *(Fölkapja a fegyvert és rálő.)*

GASTON. *(Egyetlen hang nélkül a magasba csapja meredten mind a két karját.)*

LAVINIA. *(Dobbanó lábbal előre lép és amint a test dől, újra belelő.)*

GASTON. *(Zuhanás közben megpördül és kinyújtott karral hanyattvágódik a kerevetre. Moccanás nélkül fekve marad.)*

LAVINIA. *(Közvetlenül fölötte még kétszer a szívébe lö, őrvöngve.)* A szívedbe!... ez is!... és ez is!... *(A félig letöő test felé rög a lábával.)* te kutya!... te hitvány kutya!... *(A revolver kihull a kezéből, a koppanás zajára felsikolt, egy lépést hátrál, aztán hirtelen odaveti magát a testre, őrvöngve rázni kezdi és elborítja csókjaival.)* Nem!... nem!... drága!... édes!... egyetlen!... nem igaz!... úgy-e nem!... semmi!... kelj föl!... csókolj!... és szeress... csak szeress... drága, ne nézz rám...! *(Őrvöngve felsikolt.)* A szemed!... jaj!... *(Fölugrik, sikoltva hátrál a falig, hátát a falnak feszíti, a két karját maga elé taszítja, mintha egy kísértet akarna elűzni, nyöszörögve.)* Ne nézz rám!... Ne nézz rám!...

INAS. *(Hangja jobbról az ajtó mögött.)* Nyissák ki! *(Megrázza az ajtót.)* Nyissák ki! *(Kívülről erős ütés éri az ajtót, az ajtó recsegni kezd.)*

(Függöny.)

UTÓJÁTÉK.

— Egyetlen rövid jelenet. —

*A szín ugyanaz, mint az Előjátékban.
Amikor a függöny szétmegy, a bíróság és a jury
éppen bevonult és elfoglalta helyét.*

HANGOK *(a közönség közt, erős, nyüzsgő morajlással, csak félig lehet érteni egy-egy szótöredéket.)* Fölmentik! — Nem! Nem! — Lehetetlen! — El kell ítélni! — Föl fogják menteni! — Fölmenteni! Fölmenteni! — A villanyos székbe! — Gyilkos! — Ártatlan! — Kislánya van! — Ártatlan! Ártatlan! — Pszt! — Csöndet! — El kell ítélni! El kell ítélni! — Pszt! — A jury! — Hamar visszajöttek! — A jury! A jury!

SZOLGA. *(A bírói emelvény lábánál, kiáltva)* Csöndet a hallgatóságban! A bíróság elfoglalta helyét! *(Csönd lesz.)*

A BÍRÓ. *(A beállott csönd pillanatnyi szünete után.)* Vezessék be a vádlottat!

SZOLGA. *(A lejárához meggy, kiált.)* A vádlottat vezessék be!

LAVINIA. *(Két ór között feljön, helyére meggy, állva marad.)*

A BÍRÓ. *(Fölkáll, erős hangon.)* A köztársaság nevében! Gyilkosság bűnével vádolt Lavinia Morland ügyében a jury tagjai a bűnösség megállapításánál valamennyi föltett kérdésre nemmel feleltek. Az esküdtszék verdiktje alapján a bíróság Lavinia Morlandet fölmenti a gyilkosság vádjáról és elrendeli azonnal szabadlábra helyezését. — Lavinia Morland!

Őn szabad, a büntető igazság elbocsátja. Köszönje meg lelkében istennek és az emberi részvét irgalmának. Távozzék békével és a békeességbe. Félne nem kell többé senkitől. Az egyik ember, aki életének megrontója volt, a legfőbb bíró előtt áll és a földön nem visz többé romlásba senkit. A másik, aki hatalmi-örjögésében vásári holminak tekintette csak az emberi életet és az emberi lelket, az idegbetegek házának védelme alá menekült az igazság sujtó karja elől. Az orvosok azt mondják: örült, tetteiért felelőségre nem vonható. Mi belenyugszunk. De figyelni fogunk. Az orvosok gondja lesz, hogy soha el ne hagyja többé a párnázott falakat, amelyek között nem árthat senkinek, még önmagának se. Elje le ott még hátralevő napjait az élőhalott. A Morland-vagyonra az ön jogait mindenképen biztosítja a törvény, amelynek elég ereje van ahhoz, hogy megvédje önt és gyermekét — John Morland elől. — Asszonyom, szenvedése véget ért, az élet várja, — menjen gyermekéhez.

LAVINIA. *(Halkan.)* A szenvedés nem ér véget soha. Mert azt a két szemet... én látni fogom mindig, amíg élek. A halál nekem talán megnyugvás lett volna. De mégis... köszönöm az életet... a gyermekemért. A gyermekben újra kezdődik az anya élete... és ez az új élet talán boldogabb lesz, mint amilyen volt... a régi...

(Függöny.)

— VÉGE. —

A Modern Könyvtár újabb kötetei:

NIETZSCHE: A VÍDÁM TUDOMÁNY.

568—70. kötet. — Ára 3 K 60 f.

A komor tépelődésekkel telt nagy filozófus »VIDÁM TUDOMÁNY«-a a legerdekebb és legkülönösebb aforizmák gyűjteménye. Mindenképpen érdekes könyv, úgyszólván minden erkölcsi, esztétikai, sőt logikai érték ártérkelője. Az élethez való rajongó ragaszkodás, a magával és a világgal tehetetlen pesszimizmustól való elfordulás, az igaz szépre való szomjuhozás szólal meg ezekben a rövid, csattanós aforizmákban. A Modern Könyvtárnak ez az új kötete közelebb fogja hozni Nietzsche egyéniségét, rapszódikus és mégis mélységes gondolkodását, tisztán csillogó költészetét és rendületlen, meg nem félemlíthető és meg nem veszíthető igazságérzetét. A fordítás nehéz munkáját *Sebestyén* Károly kitünően végezte el.

KNUT HAMSDUN: A SZERELEM RABSZOLGÁI.

574—75. kötet. — Ára 2 K 40 f.

A nagy északi írónak hat elbeszélését tartalmazza ez a kötet. Knut Hamsun sajátos írásművészete és érdekes világfelfogása tükröződik valamennyiben. Inkább a lélek pontos rajzára fekteti a súlyt és alakjainak különös beállítására. Sokszor szólaltatja meg az érzések lágy akkordjait is, de cselekményei és előadása mindig közelebb áll az élet fanyar és igazságtalannak látszó realitásához. Dr. ifj. *Bókay* János mesteri fordításban ültette át Knut Hamsun novelláit magyar nyelvre.

PORITZKY: NOVELLÁK.

571—73. kötet. — Ára 3 K 60 f.

Apró lélekrajzai a körülöttünk sürgő-forgó emberek egyes különös típusainak. Mindegyik alakjában van valami különös, valami nagyon emberi és valami nagyon tragikus. Ezekből az elemekből természetesen a legtöbbször apró drámák tevődnek össze. Poritzky értékes írói tulajdonsága, hogy úgy témáival, mint előadásával az olvasó érdeklődését állandóan ébren tudja tartani. A kitünő fordítás *Sztrókay* Kálmán művészi munkája.

FLERS, CAILLAVET ÉS REY: A LEGSZEBB KALAND.

591—94. kötet. — Ára 6 korona.

A jeles francia színműírók ötletes darabja *Heltai* Jenő pompás fordításában éppoly élvezetes olvasmány, mint mulattató vígjáték.

AZ ATHENAEUM KIADÁSA.
KAPHATÓK MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN.

SZINI GYULA: A SMARAGD

ÉS EGYÉB ELBESZÉLÉSEK.

576—79. kötet. — Ára 5 K 60 f.

Szini ebben a kis kötetben ritkaságokat, különösségeket gyűjt és mond el rövidre fogva, szinte az anekdota technikájával. Minden darabban az emberi léleknek valamely furcsaságáról van szó, valami meglepő emberi érzésről, mely valahol ott táncol az apróka szeszély és a beteges nagy indulat között. Néha határos már az örültséggel, mint az öreg smaragd-bolond történetében, aki a világ legdrágább ékköveként őríz egy értéktelen kavicsot, vagy egy enyhe caprice csak, mint a dán táncosnőben. Néhol a véletlen játszik bele e mindig kissé fantasztikus históriákba, melyekben némiképpen új köntösben találkoznak Szinivel, akinek halk és diszkrétiséget kereső tónusait most erősebb színesség váltja fel. Friss, invenciózus apróságok ezek a kis novellák, melyekhez finom megfigyelések és választékos formák adnak jó keretet, együtt pedig érdekes olvasmányt.

BALZAC: KÉT ELBESZÉLÉS.

SARRASINE. — FACINO CANE.

580—81. kötet. — Ára 3 K 20 f.

»Sarrasine« a címe az első elbeszélésnek, amely a fantasztikusnak és realista elemnek pompás vegyülete. Középkori, Borgia-vágású alakoknak behelyezése egy előkelő párisi szalon légkörébe, valóban Balzac tollára méltó bizarr téma. Epp így a »Facino Cane«, a Párisba vetődött vak olasz zenésznek a szerelem égőn piros színfoltjaival tarkított sötét históriája is több, mint érdekes. Balzac írásművészete mind a két nagyszerű témából remekművet alkotott. A stílusos fordítás Kosztolányi Dezső művészi munkája.

BRÓDY SÁNDOR: EGY FÉRFI VALLOMÁSAI.

544—47. kötet. — Ára 4 K 20 f.

A szerelem változatainak hivatott előadója az illusztris szerző. Elmesél nekünk egy csomó szerelmi történetet, igénytelen novellákba rejtve el azt a sok témát, ami nagyobbbszabású regények számára is kiválóan alkalmas lenne. A férfi vallomásaiból a női psziche pompás rajza bontakozik ki, amelyet minden elbeszélés egy-egy markáns vonással gazdagít.

PONTOPPIDAN: MÁRTHA AZ ÖRDÖG LEÁNYA.

563—65. kötet. — Ára 3 K 60 f.

Pontoppidan Magyarországon úgyszólván nem ismerik, pedig hazájában a legnagyobb elbeszélők közé számítják. Mindig érdekes, sokszor a fantasztikus határát érintő témái közül a legkitűnőbbek közé tartozik a »Mártha az ördög leánya«, amely Schönnfin Aladár szép fordításában került a magyar közönség elé. Nemcsak élvezetes olvasmány, hanem valóban értékes, irodalmi becsléssel bíró mű ez a regény, amely megjelenésekor nagy könyvsikert aratott.

AZ ATHENAEUM KIADÁSA.

KAPHATÓK MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBEN.

WILDE: A KRITIKUS MINT MŰVÉSZ.

554—57. kötet. — Ára 4 K 20 f.

Wilde a kritikát a művészetek lelkéből lelkedzett külön művészetnek tartotta és magasztos eszményképe volt a kritikusról. Hadat üzent az angol kritikának, hogy verje, gúnyolja és megtorolja a sok felületes-séget, tudatlanságot és lelkiismeretlenséget, amivel a bírálók a műalkotásokhoz nyulni merészkedtek. Ennek a harcnak a szolgálatában íródott a fenti könyv, amely két párbeszéd formájában megírt élvezetes értekezést tartalmaz. Kapraztató szellemességek, borotvaves következtetések és szikrázó paradoxonok Wilde hatásos fegyverei. *Halasi* Andor szép fordítása külön említést érdemel.

MERESKOVSZKIJ: MICHELANGELO.

ELBESZÉLÉS A RENESZANSZ KORÁBÓL.

588—90. kötet. — Ára 4 korona.

A »Leonardo da Vinci« halhatatlan szerzője a fenti című kötetében a reneszánsz másik művész-óriásának, Michelangelonak élettörténetét dolgozza fel. Itt is érdekes, regényszerű előadásban látjuk elvonulni a művész életét születésétől haláláig. Mereskovszky korfestő és lélek-analizáló tehetsége, de írói készsége is ezt a művét szintén a világ-irodalom legkiválóbb alkotásai közé emelik. *Sebestyén* Ede kitünő fordításban bocsátja a »Michelangelo«-t a magyar közönség elé.

SZEGEDI ISTVÁN: GYÖNGYVIRÁG

558—59. kötet. — Ára 1 K 80 f.

Egy új költő bátor hangja csendül meg a lírán. Finom, leheletszerű érzéseinek minden rezdülését híven interpretálja modern, újszerű verselésé. Mintha drága Chopin-akkordokat hallanánk ki dalaiból, halk pianókat, amelyek olykor a crescendóig fokozódnak. Minden verse csupa érzés, minden szakasza a vér lüktetése és minden sora a szív apró szenciációja.

P. LOUYS ÉS P. FRONDAIE: AZ ASSZONY ÉS A BÁBU.

SZÍNŰ 4 FELVONÁSBAN, ÖT KÉPBN.

541—43. kötet. — Ára 2 K 10 f.

A *Heliai* Jenő nagyszerű fordításában a budapesti Vigszínházban oly zajos és tartós sikert aratott színmű nyomtatásban is állandóan lekötő az olvasó érdeklődését.

AZ ATHENAEUM KIADÁSA.
KAPHATÓK MINDEN KÖNYVKERESKEDÉSBN.

